

REACTIES OP CONCEPTRAPPORT: INDUSTRIE EN OMWONENDEN

Leeswijzer: De vierde en vijfde kolom geven de letterlijke tekst weer van de reactie van inzagepartijen. In de laatste kolom staat een toelichting van de Onderzoeksraad voor Veiligheid op de wijze van verwerken van de reacties van partijen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
2	DCMR	Lijst van afkortingen en begrippen	Emissie-eisen: stof.	Een emissie-eis kan ook in worden uitgedrukt in een vracht (bijv. kilogram per jaar).	Ja	Correctie is overgenomen.
3	Chemours	Lijst van afkortingen en begrippen	Fluorpolymeren zijn kunststoffen die fluoratomen aan de hoofdketen hebben	In is vervangen door aan. De hoofdketen is in het algemeen opgebouwd met koolstofatomen, daaraan zitten fluoratomen.	Ja	De tekst is gecorrigeerd met de suggestie uit de inzagereactie.
4	Chemours	Lijst van afkortingen en begrippen	Fluorpropaanzuur - Organisch zuur met fluoratomen aan de hoofdketen	Verwijderen - bedoeld wordt HFPO-DA = 2,3,3,3-tetrafluor-2-(heptafluoropropoxy) propaanzuur en HFPO-DA staat ook in de lijst van afkortingen	Ja	Het begrip fluorpropaanzuur wordt vanwege reactie 193 niet meer gebruikt en wordt daarom uit de lijst geschrapt.
5	Chemours	Lijst van afkortingen en begrippen	PFOA Perfluorooctaan zuur, stof uit de PFAS groep	Toevoeging net als bij PFO's dat er onder staat in de lijst	Ja	De tekst is verduidelijkt met de suggestie uit de inzagereactie.
6	Provincie Zuid-Holland	Lijst van afkortingen en begrippen	De definitie van de meldingsplicht voor een ongewoon voorval stemt niet geheel overeen met de wettekst en jurisprudentie.	Niet elk ongewoon voorval hoeft gemeld te worden.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
7	Provincie Zuid-Holland	Lijst van afkortingen en begrippen	De definitie van de meldingsplicht voor een ongewoon voorval stemt niet geheel overeen met de wettekst en jurisprudentie.	Zoals de Afdeling eveneens in genoemde uitspraak van 2 juni 2004 heeft overwogen is voor de toepasselijkheid van de meldingsplicht van artikel 17.2, eerste lid, vereist dat door het ongewoon voorval in de zin van artikel 17.1 nadelige gevolgen voor het milieu zijn ontstaan of dreigen te ontstaan.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met inzagereactie 6.
8	Provincie Zuid-Holland	Lijst van afkortingen en begrippen	De definitie van de meldingsplicht voor een ongewoon voorval stemt niet geheel overeen met de wettekst en jurisprudentie.	Bron: https://www.raadvanstate.nl/@4247/200601268-1/	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met inzagereactie 6.
9	RIVM	1.4	De overheid waakt over de publieke belangen en vervult daarbij diverse rollen: als wetgever, vergunningverlener, toezichthouder en handhaver.	Hierbij worden verschillende rollen van de overheid genoemd. Echter onderzoek/ontwikkelen kennis wordt niet genoemd (terwijl in het rapport veel verwezen wordt naar onderzoek van oa RIVM)	Nee	Rol RIVM is toegevoegd aan de beschrijving in de Lijst van afkortingen en begrippen. Opdrachtgeverschap bij RIVM-onderzoeken is benoemd in de paragrafen die over deze onderzoeken gaan.
10	ODNZKG	Lijst van afkortingen	...groep van organische stoffen die één of meer benzeenringen bevatten...	met deze definitie zouden dan ook benzeen, toluen etc. onder de PAK groep vallen. Tekstvoorstel:PAK's zijn een groep organische stoffen waarvan de structuur meerdere cyclische aromatische groepen bevat die ontstaan door onvolledige verbranding.	Ja	Er is gekozen voor de definitie uit de Memo Luchtnormen van PAK's, RIVM 20 jan. 2022.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
11	ODNZKG	Lijst van afkortingen/ begrippen	Het streven om emissie volledig te voorkomen.	Wettelijk kader betreft: emissies voorkomen en waar niet mogelijk zoveel mogelijk te beperken.	Ja	In de lijst van afkortingen en begrippen is 'nulemissie' vervangen door 'minimalisatieplicht'.
12	IenW	Lijst van afkortingen en begrippen	definitie PFOA	ook hier toevoegen: stof uit de PFAS groep	Ja	De tekst is verduidelijkt met de suggestie uit de inzagereactie.
13	Provincie Zuid-Holland	1.2.2	Wat is het ontwerp van het systeem	In het rapport wordt weinig inzicht gegeven in het systeem van bestaande wetgeving, anders dan de milieuvergunning van het bedrijf en uitstoot van PFAS via lucht en water. De wettelijke taak van rijk, provincie en gemeenten op andere ruimtelijke- en milieuthema's is beperkt beschreven en ook de rol van instituten als RIVM en Deltares krijgt beperkt aandacht. Idealiter hebben deze instituten met hun internationale contacten een signalerende rol in de vertaling van nieuwe wetenschappelijke kennis over de toxiciteit van stoffen naar de praktijk van grenswaarden en vergunningen. De rol van deze instituten is vaak reactief omdat het doen van onderzoek en adviseren over normen in de regel pas wordt uitgevoerd op basis van concrete opdrachten van een overheid.	Nee	De focus van het onderzoek is bewust gekozen en in het rapport gehandhaafd. Een motivatie voor deze focus is te vinden in de onderzoeksverantwoording.
14	Provincie Zuid-Holland	1.2.2	Wat is het ontwerp van het systeem	De onrust van omwonenden en blootstelling aan PFAS beperkt zich niet alleen tot de met de omgevingsvergunning milieu vergunde uitstoot van PFAS via de schoorsteen, de directe en indirecte lozingen naar het water en de kwaliteit van het drinkwater. De maatschappelijke onrust heeft ook te maken met de geconstateerde PFAS in de bodem, ook als gemeten concentraties beneden veilig geachte grenzen blijven. Mogelijk kan de rapportage nog aangevuld worden met een paragraaf over de werking van het systeem met betrekking tot hergebruik van PFAS verontreinigde grond.	Nee	De reactie betreft de geconstateerde PFAS in de bodem en het hergebruik van PFAS-verontreinigde grond. Op basis van de reactie van de provincie is geen correctie van de aangemerkte tekst nodig. In hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.1 en het blauwe blok met de titel 'Landelijk handelingskader en lokaal effect' wordt het hergebruik/verplaatsen van PFAS-verontreinigde grond in relatie tot het systeem beschreven.
15	Provincie Zuid-Holland	1.2.2	Wat is het ontwerp van het systeem	De onrust van omwonenden en blootstelling aan PFAS beperkt zich niet alleen tot de emissie van PFAS via de, lucht de lozing op het water en de kwaliteit van het drinkwater. De maatschappelijke onrust heeft ook te maken met de geconstateerde PFAS in de bodem, ook als de concentraties beneden veilig geachte grenzen blijven. Mogelijk kan de rapportage nog aangevuld worden met een paragraaf over de werking van het systeem met betrekking tot hergebruik van PFAS verontreinigde grond.	Nee	Deze reactie is vrijwel identiek aan de reactie in nummer 14. Zie de motivatie aldaar.
16	Provincie Zuid-Holland	1.2.2	Wat is het ontwerp van het systeem	Opgemerkt wordt dat in de rapportage de termen uit bodembeleid en regelgeving als humane risicowaarden, maximale hergebruikswaarden en INEV's soms door elkaar heen worden gebruikt. Ook wordt soms gesproken over grenswaarden waar advieswaarden bedoeld worden. Het verdient aanbeveling de tekst op dit aspect zorgvuldig te controleren.	Ja	De tekst is naar aanleiding van deze inzagereactie gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd. De tekst is onder andere aangepast, mede naar aanleiding van andere inzagereacties, in het stuk over bodembeleid in hoofdstuk 4.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
17	ODNZKG	1 Inleiding	In Beschermen; BBT leefmilieu	De hiervoor gestelde weergave is een eenzijdige focus op gezondheid. De milieunormering gaat uit van een zekere balans tussen aanvaardbare gezondheidsrisico's (of andere vormen van milieubelasting) en daarbij ruimte voor industriële activiteiten. In de wet- en regelgeving (bepalen van BBT) is een balans verwerkt tussen bescherming van de gezondheid en ruimte voor activiteiten. In die zin is ook sprake van ambitie om tot een gezond leefmilieu te komen. Zie ook de luchtkwaliteitsnormering (MTR en Wm bijlage 2), die expliciet op de bescherming van de gezondheid van de mens is gericht. De mate van acceptatie van gezondheidsrisico's wordt door de OD NZKG verondersteld in de milieunormering te zijn verwerkt. Het is niet realistisch en ook niet de rol van de OD NZKG deze vraag te moeten beantwoorden. De OD NZKG is een uitvoeringsorganisatie van VTH-taken. Zowel onder de Wabo als onder de toekomstige Omgevingswet is het uitgangspunt, dat de gezondheid voldoende wordt beschermd als aan de milieunormering wordt voldaan. Wel wordt door OVV aangegeven in het rapport, dat het uitgangspunt op basis waarvan het minimaal vereiste beschermingsniveau wordt vastgesteld, is dat als gevolg van de industriële activiteiten geen of hooguit maatschappelijk geaccepteerde gezondheids- en milieuschade ontstaat. Dit uitgangspunt lijkt in overeenstemming met de Europese richtlijnen, die uitgaan van voorkomen of zoveel als mogelijk beperken van milieuverontreiniging (Richtlijn Industriële Emissies).	Nee	Deze reactie beschrijft een verschil van inzicht. Het hier gestelde is wat de Onderzoeksraad in het onderzoek problematiseert, zie hoofdstuk 6, beschouwing en referentiekader.
18	IenW	1.1	definitie ZZS	Deze definitie wijkt af van die op p 25, paragraaf 2.3.3, regels 14-17. Let op verschil: "Wat zijn ZZS?" Tov "Waarover gaat ZZS beleid?" Dat laatste richt zich uitsluitend op industriële emissies, dat lijkt hier te worden bedoeld.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzageactie.
19	RIVM	1.4	De overheid waakt over de publieke belangen en vervult daarbij diverse rollen: als wetgever, vergunningverlener, toezichthouder en handhaver.	Hierbij worden verschillende rollen van de overheid genoemd. Echter onderzoek/ontwikkelen kennis wordt niet genoemd (terwijl in het rapport veel verwezen wordt naar onderzoek van oa RIVM)	Ja	De tekst is verduidelijkt.
20	ODNZKG	1.4	verder...omwonenden	Het wettelijk toetsingskader betreft in het kader van immissie de Wet milieubeheer bijlage 2 (Europese grens- en richtwaarde) en Activiteitenregeling milieubeheer (verder: Arm) bijlage 13 MTR) en voor emissie wettelijke normen in zoverre de emissie valt onder Activiteitenbesluit milieubeheer (verder: Abm) en/ of de vergunning (BBT-conclusies).	Nee	Op basis van de reactie van de omgevingsdienst is geen correctie van de aangemerkte tekst nodig. In het referentiekader staat onder C.3 waarvoor de overheid in het kader van het onderwerp van dit onderzoek verantwoordelijk is; dat is inderdaad voor meer dan het begrenzen van emissie.
21	ODNZKG	2.1	komen vrij	emissies vrij i.p.v. afvalstoffen	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzageactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
22	ODNZKG	2.2		Onderbelicht blijft dat de het grootste deel van de emissiegrenswaarden die voor Tata Steel gelden in het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn opgenomen. Hiernaar wordt wel verwezen in regel 20 van hoofdstuk 2.3.1, maar zou beter passen in hoofdstuk 2.2. Wat ontbreekt in het systeem van bescherming in het kader van gezondheid is de uitermate relevante planologische inpassing van industriële functies en woonfuncties. Een woonfunctie in de nabijheid van zware industrie kan achteraf niet volledig worden beschermd met behulp van VTH-instrumenten vanwege o.a. een ommissie in de normering voor cumulatie van stoffen, hier wordt in de wetgeving onvoldoende rekening mee gehouden. Op 16 december jl. is het programmaplan Impulsprogramma Chemische Stoffen door de Staatssecretaris van IenW aan de Tweede Kamer gestuurd. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/16/impulsprogramma-chemische-stoffen . Een van de onderdelen uit het programma dat nog moet worden uitgewerkt is: Meewegen van cumulatie bij de emissie van zeer zorgwekkende stoffen in de risico-inventarisatie bij vergunningverlening.	Nee	De beschrijving uit 2.2 betreffende de toepassing BBT is ook van toepassing op de emissiegrenswaarden uit het Activiteitenbesluit. De emissiegrenswaarden uit het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn namelijk overgenomen uit de Nederlandse emissierichtlijn Lucht (NeR) en die zijn gebaseerd op het beperken van emissies in lijn met BBT, zie NeR hoofdstuk 2.1.2. Dit onderzoek richt zich op de bescherming van omwonenden in bestaande situaties van een fabriek of bedrijfsterrein met woningen in de nabijheid. Planologische ontwikkelingen zijn daarom geen onderdeel van de systeembeschrijving. Dit hoofdstuk introduceert het systeem. Analyse van de bescherming en eventuele onderdelen daarvan, waar gelijktijdige blootstelling aan verschillende stoffen onderdeel van kan zijn, komen later in het rapport aan bod.
23	ODNZKG	2.2	Die... milieubeheer	Hierbij hoort ook het toetsingskader op grond van de Wabo, het Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) en beleid vanuit Provincie Noord-Holland zoals beleidsregel geurhinder van de Provincie Noord-Holland.	Nee	Omwille van de leesbaarheid staat hier geen opsomming van alle toetsingsonderdelen. In bijlage D wordt in meer detail op vergunningverlening ingegaan. De term 'hoofdzakelijk' geeft al aan dat er ook andere aspecten voor de toetsing zijn.
24	ODNZKG	2.2	Emissies ... verboden	Emissies worden in beginsel gereguleerd in algemene regels zoals het Activiteitenbesluit milieubeheer. Pas als de emissies niet onder algemene regels vallen, worden de emissies gereguleerd in de vergunning. (wel goed opgenomen in paragraaf 2.3.1. 4de alinea)	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
25	IenW	2.2	Emissies die niet in de vergunning zijn opgenomen zijn verboden.	Deze zin klopt niet. Emissies kunnen bijvoorbeeld vallen onder algemene regels en dan staan daar de eisen in. In dat geval staan er dus geen emissie-eisen in de vergunning zelf. De emissies (mits ze voldoen aan de algemene regels) zijn dan dus niet verboden.	Ja	Zie de toelichting bij reactie 24.
26	IenW	2.2	Het bevat algemene emissiegrenzen per stofgroep, aangevuld met regels per soort milieubelastende activiteit (bijvoorbeeld metaalbewerking).	Voor lucht kan het Activiteitenbesluit emissie-eisen bevatten voor stofklassen, stofgroepen en individuele stoffen. Een voorbeeld waar emissie-eisen per stofklasse staan is artikel 2.5 Activiteitenbesluit of 4.50 Activiteitenbesluit, zoals stofklasse MVP1. In dat geval heb je de stofklassenlijst uit bijlage 12 Activiteitenregeling nodig om na te gaan welke stofgroepen en individuele stoffen in een bepaalde stofklasse valt. Een voorbeeld van emissie-eisen voor een stofgroep is artikel 5.46 Activiteitenbesluit. In lid 1e staat een emissie-eis van PAK. Dit is een stofgroep en geen stofklasse; de stofklassenlijst van bijlage 12 Activiteitenregeling is hier dus niet relevant. Een voorbeeld van een emissie-eis voor individuele stoffen is artikel 4.60 Activiteitenbesluit. Zo staat in lid 1a een emissie-eis voor waterstoffluoride. Ook dan is de stofklassenlijst van bijlage 12 niet relevant.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
27	IenW	2.3.1	De Rijksoverheid is als wetgever systeemverantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid van haar burgers en resultaatverantwoordelijk voor de kwaliteit van lucht, bodem en water	Rijksoverheid is niet alleen systeemverantwoordelijk maar (Minister) is (gemandateerd aan Rijkswaterstaat) ook bevoegd gezag voor lozingsvergunningen op rijkswater vanuit haar verantwoordelijkheid voor de waterkwaliteit	Deels	De nadruk van het onderzoek en daarmee ook hoofdstuk 2 ligt op emissies naar lucht. Omwille van de leesbaarheid wordt de tekst daarom niet aangevuld. In hoofdstuk 4 komen wel emissies naar water aan bod. Het betreffende systeem wordt daar apart toegelicht.
28	Provincie Zuid-Holland	2.3		De tekst van regel 2 t/m 8 suggereert dat het schema betrekking heeft op alle VTH-taken ('in figuur 1 zijn de partijen betrokken bij vergunningverlening, toezicht en handhaving schematisch weergegeven'). Echter ontbreken hier de waterkwaliteitsbeheerders (Waterschappen en Rijkswaterstaat) die op grond van de Waterwet verantwoordelijk zijn voor directe lozingen op het oppervlaktewater. In de casus Chemours speelt ook de directe lozing op het oppervlaktewater een rol in de blootstelling van inwoners. Het oppervlaktewater wordt immers stroomafwaarts gebruikt voor bereiding van drinkwater. In het rapport krijgt drinkwater ook aandacht en daarmee is de rol van de waterkwaliteitsbeheerders belangrijk om genoemd te worden.	Deels	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie. Zie ook de toelichting bij reactie 27.
29	IenW	2.3.1	Voor de in de casus beschreven bedrijven Tata Steel en Chemours zijn respectievelijk de provincie Noord- Holland en Zuid- Holland het bevoegde gezag	Daarnaast is Rijkswaterstaat bevoegd gezag voor de lozingsvergunningen (in geval dit Rijkswater betreft) en heeft Rijkswaterstaat een adviesrol naar de betrokken bevoegde gezagen / omgevingsdiensten	Deels	Zie de toelichting bij reactie 27. Wat de adviesrol betreft past Rijkswaterstaat onder 'andere overheidspartijen' in Figuur 1.
30	IenW	2.3.1		Directe lijn / bevoegd gezag rol M IenW /RWS naar bedrijf ontbreekt en adviesrol naar OD ontbreekt	Nee	Omwille van de overzichtelijkheid ligt de nadruk van het rapport en ook hoofdstuk 2 op emissies naar lucht. Dit is in Figuur 1 aangegeven in de relatie tussen OD en bedrijf. Wanneer wateremissies relevant zijn voor omwonenden worden die in de afzonderlijke hoofdstukken apart toegelicht.
31	DCMR	2.3.1	Omwonenden tekenen.	Blijkbaar is ter vereenvoudiging voor gekozen om alleen de uitgebreide voorbereidingsprocedure toe te lichten. Bij de reguliere procedure wordt direct een besluit genomen en kan bij het bevoegd gezag bezwaar worden gemaakt en vervolgens beroep worden ingesteld bij de rechtbank.	Ja	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid, ter verduidelijking is de tekst echter wel aangepast.
32	DCMR	2.3.1	Er zijn..... Brzo-bedrijven).	De risicovolle bedrijven zijn Brzo- én chemiebedrijven. Chemiebedrijven zijn meestal Brzo-bedrijven maar niet altijd.	Nee	De lezer van dit rapport hoeft voor het begrijpen van ons onderzoek de definitie van Brzo-bedrijven niet precies te kennen. Omwille van de leesbaarheid wordt daarom de term 'grote risicovolle bedrijven' gebruikt om Brzo-bedrijven te beschrijven.
33	ODNZKG	2.3.1	vergunningverleners en toezichthouders...	Er gelden ook kwaliteitseisen voor adviserend specialisten zoals bijvoorbeeld voor lucht, geluid, externe veiligheid etc.	Nee	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid. Omdat adviserende specialisten in ons rapport bijna niet aan bod komen, worden hun kwaliteitseisen niet benoemd.
34	DCMR	2.3.1	Vergunningen georganiseerd.	Eerder kiezen voor 'deels' dan voor 'grotendeels'.	Ja	Zie toelichting bij inzage-reactie 35.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
35	ODNZKG	2.3.1	vergunningen...milieunormen; Bij... moeten; Ook... minder	Dit geeft een onvolledige weergave over de werkwijze van vergunningverlening. Een vergunning wordt afgegeven ten behoeve van een bepaalde activiteit. De milieunormering van die activiteit is opgenomen in de algemeen verbindende voorschriften van het Activiteitenbesluit milieubeheer (verder Abm). In het kader van het Abm is maatwerk mogelijk. Aanvullend zijn milieueisen in de vergunning opgenomen (emissiegrenswaarden volgend vanuit de BBT-conclusies), waarvoor sowieso een individuele specifieke afweging noodzakelijk is. De vergunning is juist bedoeld voor maatwerk, mede in de zin van de beoordeling tijdens het vooroverleg van de benodigde techniek(en), en de haalbaarheid van emissie- en immissiegrenswaarden.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie, inclusief een herschikking van de paragrafen.
36	IenW	2.3.1	Vergunningen worden grotendeels via algemene regels voor milieubeleid georganiseerd.	Voorstel voor aanpassing tekst: de emissies van industrie worden geregeld in de vergunning of in algemene regels.	Ja	Zie toelichting bij inzagereactie 35.
37	IenW	2.3.2	Immissiegrenswaarden (ook wel milieukwaliteitseisen genoemd)	Milieukwaliteitseisen is niet een volledig synoniem van immissiegrenswaarde, maar heeft wel overlap. Milieukwaliteitseisen worden in de Wet Milieubeheer genoemd en daardoor krijgt het woord een bepaalde juridische betekenis. In hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer staan algemene milieukwaliteitseisen (voor water vooral verwijzingen). Dit zijn grenswaarden voor de immissies van alle bronnen samen, in een bepaald compartiment (bv lucht of water). Voor lucht betekent immissie: de concentratie vervuilende stoffen op leefniveau. Daarbovenop kunnen er immissiegrenswaarden gelden voor een bepaalde plaats als gevolg van een specifieke bron (of groep bronnen van dezelfde activiteit). De algemene milieukwaliteitseisen en specifiekere immissiegrenswaarden kunnen weer doorwerken in emissiegrenswaarden voor een bedrijf (emissiewaarden normeren alleen de uitstoot door een bepaalde activiteit of bron, dus niet de concentratie op leefniveau).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
38	RIVM	2.3.2	Vaak wordt onderzoek gedaan naar grenzen ...etc.	Ter voorbereiding op deze grenswaarden wordt vaak onderzoek gedaan naar grenzen ... etc.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
39	RIVM	2.3.2	water, bodem of lucht, waaronder vrijwel geen negatief effect is te verwachten voor mensen.	Het woordje 'vrijwel' is hier niet op z'n plaats. MTR uitgangspunt is dat het volledige bescherming biedt. Dat is zo voor de meeste stoffen, want dat zijn de stoffen zonder drempelwaarde. De nuance voor stoffen zonder drempelwaarde (genotoxisch carcinogenen) komt pas in de volgende regel.	Ja	Correctie is overgenomen.
40	RIVM	2.3.2	Het MTR-risiconiveau voor lucht is 100 keer minder streng dan voor water.	Dit geldt alleen voor stoffen zonder drempelwaarde. De tekst suggereert dat het nu weer over alle stoffen met een MTR gaat.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
41	IenW	2.3.2	normen ZZS	Gesteld wordt dat voor vergunningverlening ZZS van belang is dat er MTR is. Voor ZZS geldt echter minimalisatieplicht. De vergunning moet dus uitgaan van voorkomen of zo ver mogelijk reduceren emissies, niet van MTR.	Nee	Geen feitelijke onjuistheid. Voor ZZS geldt een minimalisatieplicht, artikel 2.4 tweede lid van het Abm. Het vijfde lid van datzelfde artikel stelt daarnaast dat emissies van Zeer Zorgwekkende Stoffen niet mogen leiden tot tot overschrijding van het MTR van die stoffen. Voor de bescherming van omwonenden is dat een relevante toets bij vergunningverlening. Daar bovenop kunnen de emissies op basis van de minimalisatieplicht mogelijk verder worden verlaagd. Het vijfde lid geldt voor emissies zonder BBT-conclusies, wat is verduidelijkt in Bijlage D.
42	RIVM	2.3.2	Vergunningverleners kunnen RIVM vragen om een MTR vast te stellen.	vast te stellen' wekt de indruk dat RIVM de wettelijke verankering verzorgd. Voorstel: Vergunningverleners kunnen RIVM vragen om een MTR af te leiden.	Ja	Correctie is overgenomen. Ook is benoemd dat het ministerie het MTR kan vaststellen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
43	RIVM	2.3.2	Daarnaast kunnen ze een indicatief MTR opvragen bij het RIVM, om te gebruiken totdat er een definitieve MTR is.	Deze zin kan suggereren dat na het afleiden van een indicatief MTR, het RIVM altijd een definitief (gedegen) MTR gaat afleiden, dit is echter niet het geval.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
44	IenW	2.3.3	(beleid gaat uit van) het zo veel mogelijk verminderen	"zo veel mogelijk verminderen" vervangen door "minimaliseren". In de regels eronder dan toelichten dat minimaliseren is voorkomen (0-emissie) of zo veel mogelijk verminderen. Beter nog: regels 18-21 schrappen omdat hetzelfde maar beter staat beschreven in regels 24-26.	Ja	Correctie is overgenomen. Daarnaast is de tekst van de daaropvolgende alinea verduidelijkt.
45	ODNZKG	2.3.3	streven om emissie te voorkomen...	Het ZZS beleid richt zich op het voorkomen of beperken van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) in de leefomgeving. Het beleid is gericht op continue verbetering (minimalisatie) waarbij het streven is naar 0	Nee	Zie toelichting bij reactie 44.
46	IenW	2.3.3	Per 1 januari 2016 geldt deze minimalisatieverplichting voor alle ZZS.	Vanaf 1 jan 2016 staat de minimalisatieverplichting voor ZZS naar de lucht in de NL wetgeving (het Activiteitenbesluit). De Nederlandse emissie richtlijn kende echter ook al een minimalisatieverplichting. Zo waren er in de eerste versie van de NeR uit 1992 al minimalisatieverplichte stoffen genoemd, waaronder benzeen. Vanaf 2003 stond er in de NeR de 5 jaarlijkse rapportageverplichting voor minimalisatieverplichte stoffen (onder de Omgevingswet wordt dit het vermijdings- en reductieprogramma genoemd). Weliswaar werd het toen minimalisatieverplichte stoffen genoemd ipv zeer zorgwekkende stoffen, maar het idee was het zelfde. En de term ZZS is vanaf versie feb 2009 in de NeR gekomen (zie https://www.infomil.nl/onderwerpen/lucht-water/lucht/ner-archief/). Hier wordt ook de koppeling met REACH gelegd.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
47	ODNZKG	2.3.3	kleine verminderingen ZZS emissies..	Voor de toekomstige/huidige maatregelen uit het VRP 2020-2025 van Tata Steel wordt een reductie aan emissie (jaarvracht) verwacht voor o.a. lood (reductiestreven 68%) en PAK's (reductiestreven 48%). Dit is grofweg een halvering van de totale jaarvracht voor lood en PAK's van de inrichting op de meest prioritaire stoffen conform de RIVM onderzoeken.	Nee	De aangehaalde passage sluit niet uit dat er voor sommige emissies wel grotere verminderingen worden bereikt.
48	IenW	2.3.3	Uitleg hoe pZZS wordt samengesteld	Beschrijving hier onvolledig, beter verwijzen naar website RIVM voor hoe de lijst wordt samengesteld of die tekst hier gebruiken. https://rvs.rivm.nl/onderwerpen/Zeer-Zorgwekkende-Stoffen/Potentiele-ZZS	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
49	Provincie Zuid-Holland	2.3.3	'Het bevoegd gezag kan uit voorzorg maatregelen opleggen om de emissies van pZZS te beperken.'	<p>In haar brief van 8 maart 2018 schrijft de staatssecretaris van IenW het volgende over de status van potentiële ZZS:</p> <p>Het gaat hier per definitie om stoffen die formeel nog niet als zzs ingedeeld zijn, waardoor de bij zzs behorende verplichtingen ook nog niet van toepassing zijn. Het is geen juridisch bindende lijst maar een hulpmiddel voor bedrijven en bevoegde gezagen om bij het verlenen van vergunningen te bepalen of voor een stof nader onderzoek nodig is en of hierover in de vergunning een bepaling opgenomen kan worden. Bron: https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2018D18365</p> <p>Omdat de pZZS lijst geen juridische status heeft, is het nog maar de vraag in hoeverre het bevoegd gezag op basis van de pZZS kwalificatie juridisch houdbare maatregelen kan opleggen die verder gaan dan voor g.O1 stoffen en op basis van BBT gevraagd zouden kunnen worden. De Provincie Zuid-Holland pleit er daarom bij het Rijk voor om de pZZS lijst een juridische status te geven.</p> <p>De Provincie Zuid-Holland heeft als eerste en vooralsnog enige provincie pZZS beleid vastgesteld en behandelt daarmee pZZS in vergunningverlening grotendeels als ware het ZZS. Dit betekent dat er ook voor pZZS een minimalisatieverplichting geldt voor deze bedrijven. Veel bedrijven maken hiertegen bezwaar en gaan in beroep. De juridische houdbaarheid van vergunningbesluiten die op basis van ons pZZS beleid zijn genomen staat dus nog zeker niet vast.</p> <p>Ons pZZS beleid is op 6 december jl. uitgebreid aan de orde gekomen bij de Rechtbank Den Haag bij de behandeling van het beroep van Chemours tegen enkele besluiten van de provincie. Een uitspraak wordt niet eerder dan maart 2023 verwacht.</p> <p>Ook het op 16 december 2022 naar de Tweede Kamer gestuurde Impulsprogramma Chemische Stoffen gaat op blz. 17 in op de onzekerheid over pZZS. Bron: https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2022/12/16/bijlage-programmaplan-impulsprogramma-chemische-stoffen-2023-2026/bijlage-programmaplan-impulsprogramma-chemische-stoffen-2023-2026.pdf</p>	Deels	Dit hoofdstuk gaat over het systeem in het algemeen. Beleid van het bevoegd gezag komt in het casushoofdstuk aan bod indien relevant. Het pZZS beleid van de provincie Zuid-Holland wordt beschreven in paragraaf 4.3.2 van het rapport. De aangehaalde tekst is aangepast in lijn met de inzageactie.
50	ODNZKG	2.3.3	voorzorg maatregelen opleggen	Recente uitspraken van de ABRvS geven aan dat voorzorgbeginsel alleen gehanteerd kan worden als aanvullende motivatie: drie Afdelingsuitspraken van resp. 23 februari (ECLI:NL:RVS:2022:556), 8 juni (ECLI:NL:RVS:2022:1598) en 2 november 2022 (ECLI:NL:RVS:2022:3154) en Pels Rijcken advies aan de OD NZKG dat aan OVV verstuurd is op d.d. 30-11-2022 wordt dit geconcludeerd. Er is daarom geen juridische basis om op grond van het voorzorgbeginsel om de emissies van pZZS verder te beperken dan BBT.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzageactie.
51	IenW	2.3.3	(bevoegd gezag) kan uit voorzorg ...	Dit wekt de indruk dateen bevoegd gezag voor pZZS automatisch uit voorzorg emissie maatregelen op kan leggen. Dat is niet het geval. Wel kan bv aanvullend onderzoek worden geëist op basis waarvan alsnog emissie- eisen worden gesteld. Zie ook https://www.infomil.nl/onderwerpen/lucht-water/zeer-zorgwekkende/potentiele-zzs/ . Voorstel: invoegen "zo nodig" tussen "kan" en "uit voorzorg".	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzageactie.
52	RIVM	3.2.4	Onderzoekt de gezondheid in de IJmond in opdracht van provincie Noord-Holland	In de tabel bij RIVM wordt Provincie Noord-Holland genoemd als enige opdrachtgever. Dit is niet volledig. In het gezondheidsonderzoek waren de IJmond gemeenten mede-opdrachtgever. Daarnaast in ook ministerie IenW opdrachtgever van iig 2 opdrachten, naast de algemenere adviesrol die we hebben, zoals beschreven in de laatste kolom. Daarnaast onderzoek het RIVM naast de gezondheid ook de leefomgeving en bronnen die ervan invloed op zijn (in relatie tot gezondheid). De rol van RIVM kan breder en daarmee vollediger worden beschreven "onafhankelijk wetenschappelijk adviseur". Als opdrachtgevers in het kader van deze casus kan ook OD NZKG genoemd worden (ivm MTR afleiding).	Deels	Tabel is bedoeld voor partijen met specifieke rol in deze casus. Rol RIVM is toegevoegd aan de beschrijving in de Lijst van afkortingen en begrippen. Opdrachtgeverschap bij RIVM-onderzoeken is benoemd in de paragrafen die over deze onderzoeken gaan.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
53	RIVM	3.1	door onder andere de Gemeentelijke gezondheidsdienst 35 (GGD) Kennemerland, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het 36 Nederlands Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (Nivel).	In het rijtje organisaties die onderzoek doet in de IJmond ontbreekt GGD Amsterdam. Zij beheren het luchtmeetnet en hebben afgelopen 15 jaar regelmatig onderzoeken gedaan naar luchtkwaliteit en samenstelling in de IJmond	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
54	RIVM	3.4.2	Voornoemd onderzoek van het RIVM, dat in juni 2019 wordt gepubliceerd, leidt tot extra vragen en zorgen van omwonenden over de grafietemissies. Zij zijn ongerust over het stof in hun omgeving, vragen zich af wat daar in zit en wat het betekent voor hun gezondheid.	Het onderzoek naar de grafietregels, en het inventariseren van de zorgen en vragen van bewoners liepen parallel aan elkaar. En niet zoals beschreven dat het briefrapport over de grafietregens leidde tot vragen, dat weer leidde tot de nieuwe opdracht. Het parallelle traject, (waarin ook zorgen en vragen over grafietregens zaten, die deels beantwoord werden door het rapport in april 2019) heeft geleid tot een onderzoeksagenda, opgesteld in samenwerking met de klankbordgroep met bewoners en expert, gebaseerd op de zorgen en vragen van omwonenden. De uitkomst van het onderzoek naar de grafietregens was wel extra aanleiding voor de provincie om uitvoering te geven aan de onderzoeksagenda, wat resulteerde in een opdracht aan het RIVM voor het gezondheidsonderzoek.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
55	RIVM	3.4.2	Dit betekent dat er in de verkenning niet wordt ingegaan waar deze symptomen op duiden en er wordt ook geen verband gelegd met de uitstoot vanaf het Tata Steel terrein.	kwestie van smaak: Het klopt dat in het rapport van Nivel, en in de toelichting van RIVM er geen 1-op-1 oorzaak-gevolg voor het meer voorkomen van acute gezondheidsklachten wordt gelegd. Wel wordt Tata steel expliciet genoemd als belangrijke omgevingsfactor die van invloed kan zijn op de gezondheid. Deze nuance ontbreekt nu in het OVV rapport. Tekst RIVM rapport: " In dit onderzoek is een ecologische vergelijking gemaakt. Op basis hiervan kan geen oorzakelijke gevolgtrekking worden vastgesteld. Bij het ontwikkelen van gezondheidsklachten spelen verschillende factoren een rol. Dit zijn factoren uit de leefomgeving. In de IJmond zijn in potentie de aanwezigheid van zware industrie als Tata Steel met daaraan gerelateerde emissies, wegverkeer en scheepvaart van invloed op de gezondheid."	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
56	RIVM	3.4.2	Hieruit komt naar voren dat het extra kankerrisico als gevolg van levenslange blootstelling aan PAK's via het gedeponeerde stof tussen 1 extra geval per op 400.000 tot 4 miljoen personen bedraagt. Deze geschatte risico's liggen voor de verschillende IJmondclusters ruim onder het Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau, dus ruim beneden het niveau van één extra geval van kanker per tienduizend levenslang blootgestelde individuen.	Hier wordt niet de juiste conclusie weergegeven. Er wordt gebruikt gemaakt van de getallen uit de tabellen. Hieruit leidt OVV af dat: Hieruit komt naar voren dat het extra kankerrisico als gevolg van levenslange blootstelling aan PAK's via het gedeponeerde stof tussen 1 extra geval per op 400.000 tot 4 miljoen personen bedraagt. Dit is niet de conclusie die het RIVM zo trekt. Na de berekeningen wordt een duiding gedaan van deze berekende risico's, waarin verschillende kanttekeningen van de risicobeoordeling worden besproken. Op basis daarvan wordt geconcludeerd dat de blootstelling aan PAK in het neergedaalde stof ongewenst is voor spelende kinderen. Hierbij wordt geen expliciet getal voor gezondheidsrisico op extra kanker benoemd. Wel dat het niet boven het MTR uitkomt. Het risico van het formuleren zoals nu in het OVV conceptrapport is dat er 'andere getallen en conclusies' kunnen gaan rondzingen dan de conclusie zoals getrokken door RIVM. Tekst rapport Depositieonderzoek IJmond 2020. Monsternamen, analyse en risicobeoordeling van PAK en metalen in neergedaald stof binnen- en buitenshuis in de IJmondregio. Pag 78-79 alinea 4.4.3; "Het toepassen van deze factoren zou leiden tot hogere dan de nu berekende risico's. Het extra kankerrisico als gevolg van blootstelling aan PAK via gedeponeerd stof schuift dan op richting het niveau van het MTR. Echter, het is niet zodanig dat het extra kankerrisico voor PAK boven het MTR uitkomt"	Deels	De tekst is verduidelijkt door aan te geven hoe de Onderzoeksraad de berekening, op basis van de getallen uit het RIVM rapport, heeft gemaakt.
57	RIVM	3.4.2	In het derde deelonderzoek, gepubliceerd in januari 2022, wordt onderzocht waar het stof in de lucht vandaan komt	Moet zijn: In het derde deelonderzoek, gepubliceerd in januari 2022, wordt onderzocht waar het stof in de lucht en op de grond vandaan komt	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
58	RIVM	3.4.2	De door Tata Steel berekende hoeveelheid 7 uitgestoten PAK's en metalen is veel lager dan de hoeveelheid die daadwerkelijk in de lucht 8 is gemeten door het RIVM.	"De door Tata Steel berekende hoeveelheid uitgestoten PAK's en metalen is veel lager dan de hoeveelheid die daadwerkelijk in de lucht is gemeten door het RIVM." Dit is incorrect. Ten eerste, het RIVM heeft de berekeningen uitgevoerd. De data die hiervoor is gebruikt is aangeleverd door Tata steel voor de Emissieregistratie. Ten tweede is er geen hoeveelheid uitstoot berekend, maar de obv de ER data verwachte concentratie op leefniveau. Ten 3e, het RIVM heeft zelf niet gemeten in de leefomgeving, maar gebruik gemaakt van de beschikbare data van het luchtmeetnet dat in de IJmond beheerd wordt door GGD Amsterdam. Tekstsuggestie: RIVM heeft voor de berekeningen om de verwachte concentratie op leefniveau uit te rekenen gebruik gemaakt van de door Tata Steel aangeleverde data in de Emissie Registratie. De berekende concentraties PAK en metalen waren veel lager dan de hoeveelheid die daadwerkelijk in de lucht is gemeten door het luchtmeetnet van GGD Amsterdam.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
59	RIVM	3.4.2	Tijdens deze expertmeetings is gekeken naar drie specifieke PAK's stoffen	In de expertmeetings is zowel naar de 3 PAK als metalen gekeken. (niet alleen naar de 3 PAK)	Ja	Correctie is overgenomen.
60	RIVM	3.4.2	Tata Steel stelt dat deze brongegevens in de inventarisatie van Zeer Zorgwekkende Stoffen op verschillende punten anders ingevoerd zijn dan in het elektronisch Milieujaarsverslag.	Mbt de ZZS-inventarisatie die genoemd wordt. Belangrijk om hierbij op te merken dat dit een 'nieuwe versie van de ZZS-inventarisatie' betreft, waarin Tata steel nav de 1e expertmeeting een aantal zaken heeft aangepast obv wat zij noemden voortschrijdend inzicht. Deze nieuwe gegevens heeft het RIVM in mei 2022 ontvangen, voorafgaand aan de 2e expertmeeting.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de inzagereactie.
61	RIVM	3.4.3	Hiermee komen de door Tata Steel berekende hoeveelheid PAK's en de door het RIVM gemeten hoeveelheid PAK's meer met elkaar overeen.	de berekende en gemeten concentraties komen beter overeen. Deze conclusie geldt alleen voor het jaar 2019, omdat dat het enige jaar is waarvoor de ZZS inventarisatie beschikbaar was. Over de andere jaren die in de RIVM studie zijn meegenomen (2012-2018 en 2020) worden geen conclusies getrokken.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de inzagereactie.
62	RIVM	3.7.1	Ter ondersteuning van de ZZS-aanpak vraagt de staatssecretaris het RIVM om aan te geven welke mogelijkheden er zijn om Maximum Toelaatbaar Risico (MTR)-waarden af te leiden voor veertien ZZS die uitgestoten worden, waaronder voor complexe mengsels. Dat deze MTR-waarden er nu niet zijn betekent dat het mogelijk is om een emissie te vergunnen zonder dat bekend is wat de concentratie is waarbij die bewuste stof op leefniveau gezondheidsschade oplevert.	Deze zin klopt niet. Het RIVM heeft in overleg met ODNZKG overlegd over deze 14 verzoeken, na overleg is de opdracht van de ODNKZG aan het RIVM verlaagd naar 3 MTR verzoeken. Het RIVM heeft deze drie iMTRs afgeleid en het advies is gedeeld met ODNZKG en na vaststelling door beleid, zijn deze op de Risico van Stoffen Website geplaatst.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de inzagereactie.
63	RIVM	3.7.1	De omgevingsdienst maakt geen gebruik van toxicologische kennis van het RIVM voor de interpretatie van de door bedrijven uitgestoten stoffen.	Deze zin klopt niet. Het lijkt of OD NZKG nooit gebruik gemaakt heeft van kennis van het RIVM. Dat is niet het geval. Voorstel: De omgevingsdienst maakt beperkt gebruik van de toxicologische kennis van het RIVM voor de interpretatie van de door bedrijven uitgestoten stoffen. Omgevingsdiensten kunnen bij stoffen die niet op de ZZS-lijst staan, maar mogelijk toch voldoen aan de ZZS criteria, het RIVM vragen naar een stofadvies.	Deels	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie met betrekking tot het tekstvoorstel. Voor het onderzoek is het voldoende om te weten dat omgevingsdiensten gebruik kunnen maken van kennis van het RIVM. Daarom is niet expliciet gemaakt dat omgevingsdiensten bij stoffen die niet op de ZZS-lijst staan, maar mogelijk toch voldoen aan de ZZS criteria, het RIVM kunnen vragen naar een stofadvies.
64	Frisse Wind	3.2.4	Toevoegen: - FNV Tata Steel, rol: vakbond en vertegenwoordiger leden / medewerkers - COR, Centrale ondernemingsraad, vertegenwoordiging medewerkers	De vakbond en ook de centrale ondernemingsraad hebben van oudsher grote invloed op de bedrijfsstrategie, zoals onder meer blijkt uit het plan Groen Staal	Nee	Deze tabel beschrijft beknopt de rol en verantwoordelijkheid van de in Figuur 4 genoemde partijen. Van deze partijen is voor deze casus een specifieke rol beschreven in het rapport.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
65	Frisse Wind	3.3.2	Toevoegen: MOB en Natuur en Milieu, de Milieufederatie en Stichting Dorpsraad betogen, kort samengevat, dat de aan de vergunning verbonden voorschriften ontoereikend zijn om de uitstoot van zware metalen, stof, dioxinen en furanen in voldoende mate te beperken	Naast de uitkomst van dit beroep, is het betoog belangrijk. Onder meer omdat "volgens het deskundigenbericht de toegestane jaarvracht van arseen, cadmium, nikkel en gasvormig kwik, afhankelijk van het zware metaal, ongeveer een factor 3 tot 12 hoger ligt dan, gerelateerd aan de emissies in het representatief te achten jaar 2005, redelijkerwijs nodig kan worden geacht." Tot en met de dag is deze (brede) vergunning een sta in de weg bij toezicht en handhaving.	Nee	Het gaat in het rapport niet om het betoog van partijen, maar om de uitspraak van de rechter.
66	Frisse Wind	3.3.3	De Bref... bij Tata Steel	Het uitvoeringsbesluit BBT conclusies is gepubliceerd in 2012 en bij de Compliance Checks in 2014 en 2021 buiten beschouwing gelaten. Zie documenten in map bijlage 1.	Nee	Geen feitelijke onjuistheid aangegeven. Documenten onderbouwen dat in 2016 niet alle BBT-conclusies geïmplementeerd zijn en onderschrijven daarmee de conclusies in het rapport.
67	Frisse Wind	3.4.1	Toevoegen: Deze verandering is doorgevoerd zonder volwaardig vergunningsproces.	"In de casus ROZA-slak Harsco heeft de OD NZKG niet opgemerkt dat Harsco niet is gestopt met een proefneming na afloop van de termijn. Daarbij komt dat de OD NZKG de documenten waarin toestemming voor de proefneming is verleend niet meer kan achterhalen." Zie rapport randstedelijke rekenkamer pagina 14: https://www.randstedelijke-rekenkamer.nl/wp-content/uploads/2019/09/Eindrapport-Stof-tot-nadenken.pdf	Nee	In de tekst gaat het niet over het vergunningsproces, dat is uitvoerig beschreven door de Randstedelijke Rekenkamer, maar over het veranderde productieproces.
68	Frisse Wind	3.4.1	Incorrect: In deze alinea wordt alleen gesproken over ROZA-slak als bron van de grafietregens, dit is niet correct. Ook bij de verwerking van convertor-slak kwamen grafiethoudende stofemissies vrij	Zie rapport RoyalHaskoning DHV in opdracht van Tata Steel, bijlage 2.	Nee	Converterslak bevat geen koolstof waardoor er geen grafiet kan vrijkomen. Bron: het door Frisse Wind genoemde RoyalHaskoning DHV rapport, tabel 2 en https://omgeving.tatasteel.nl/nieuws/2019/bericht-incident-zondagavond-28-juli.html , geraadpleegd 18 januari 2023 en https://omgeving.tatasteel.nl/nieuws/2020/bericht-incident-woensdagmorgen-19-februari.html , geraadpleegd 18 januari 2023.
69	Frisse Wind	3.4.1	De aanpassing van de werkwijze had volgens Tata Steel direct effect (...) omgeving	Dit is nooit onafhankelijk vastgesteld. De hoeveelheid stof in de omgeving is niet afgenomen, zoals blijkt uit de verschillende depositie onderzoeken van het RIVM in 2020 en 2022. De exacte bronnen van dit stof zijn zover wij weten onbekend. Het stof bevat regelmatig glitter.	Nee	In de tekst stelt Tata Steel vast dat het zo is. Er wordt niet gesproken over onafhankelijk vaststelling.
70	Frisse Wind	3.4.1	Aanvulling: De aanpassingen met betrekking tot convertor-slak zijn in april 2022 gerealiseerd	Zie: https://omgeving.tatasteel.nl/nieuws/2021/overkappen-koelproces-converterslak-gestart.html?fbclid=IwAR1U1eONDY9jdDLgK8YH5bAX83T3QXoAyQ57E_8Z2XbgYr0MLnEhWGce3fo en https://tatasteel.steelsimvr.com/milieu_leefomgeving/	Nee	Zie toelichting bij inzagereactie 68.
71	Frisse Wind	3.4.2	Aanvulling: Belangenorganisaties twijfelen aan de volledigheid van de data van het luchtmeetnet als gevolg van de locaties waarop deze meetpunten staan in combinatie met de meest voorkomende windrichtingen. In 2023 zullen het RIVM en de GGD een evaluatie uitvoeren op het luchtmeetnet.	Omwonenden constateren dat de uitstoot van zeer grote incidenten zoals de brand bij kooksfabriek 2 op 28 maart 2021 (https://nos.nl/regio//artikel/114961-grote-brand-bij-tata-steel-geblust) niet door het meetnet worden opgepakt. Volgens GGD Amsterdam is dit gevolg van de windrichting: de pluim waait tussen de meetpunten door.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie in paragraaf 3.7.4.
72	Frisse Wind	3.4.2	Hiermee komen (...) meer met elkaar overeen.	Er blijft nog steeds een verschil tussen de berekende en gemeten concentratiebijdragen van de verschillende stoffen in 2019, tot een factor 5. Zie bericht 14 juli: verduidelijking berichtgeving over expertmeetings https://www.rivm.nl/tata-steel/actueel	Nee	Zie toelichting bij inzagereactie 61.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
73	Frisse Wind		Toevoeging: Op 2 november 2022 waarschuwt de ODNZKG Tata Steel opnieuw. Uitkomsten van emissiemetingen aan de schoorstenen van kookgasfabriek 2 laten een overschrijding van de milieunorm ten aanzien van PAK stoffen zien. De OD eist dat de uitstoot binnen 4 weken aan de norm moet voldoen. Op 20 december 2022 is onduidelijk of dit nu het geval is.	https://odnzk.nl/onderzoek-uitstoot-kookgasfabriek-reden-voor-waarschuwing-en-nader-onderzoek	Nee	Deze data valt buiten de onderzoeksperiode zoals gedefinieerd in de Onderzoeksverantwoording.
74	Frisse Wind	3.5.2	die beide ... zijn gebouwd	feitelijk incorrect: kookgasfabriek 2 is gebouwd in 1972	Ja	De tekst is gecorrigeerd.
75	Frisse Wind	3.5.4	Extra informatie: In reactie op het beroepsschrift heeft de ODNZKG op 22 september 2022 ervoor gekozen het maatwerkbesluit te vervangen door een handhavingsbesluit om zo de ontbrekende gegevens over ZZS-emissies af te dwingen. Hierbij gaat het om de ZZS emissie uit de laatste 3% van de kleinere bronnen én afwijkende bedrijfssituaties. De termijn voor kleinere bronnen is 1 maart 2023. De termijn voor 'niet reguliere emissies, afkomstig van afwijkende bedrijfsomstandigheden' was 1 november 2022.	Zie https://odnzk.nl/od-nzkg-eist-ontbrekende-gegevens-zzs-emissies-tata-steel/ en brief OD bijlage 3	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit inzagereactie 89.
76	Frisse Wind	3.6.2	Daarnaast wordt sinds februari 2021 (..) 25 omwonenden	Deze gesprekstafels worden sinds juli 2022 niet meer georganiseerd	Deels	De gesprekstafels worden georganiseerd rondom een thema en vinden meerdere keren per jaar plaats. De rapporttekst is hierop verduidelijkt.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
77	Frisse Wind	3.6.3.	<p>Extra informatie:FrisseWind.nu heeft de omgevingsdienst de locatie voor een camera aangeboden. De reactie was negatief. Tussen maart en juli 2022 worden door FrisseWind.nu circa 450 meldingen ingediend bij de ODNZKG. De verzoeken zijn voorzien van beelden waarop uitstoot zichtbaar is in de vorm van zwarte, grijze, gele en bruine stofwolken, lekkages, fakkels, vlammen, explosies en een brand. In december 2022 zijn deze incidenten formeel nog altijd niet afgehandeld en staan er meerdere officiële handhavingsverzoeken verzoeken open met betrekking tot grote en/of terugkerende ongewone voorvallen. Na het plaatsen van de camera's is het melden van ongewone voorvallen significant toegenomen. Tata Steel gebruikt de online streaming service intern. Op 7 november 2022 kondigt de ODNZKG aan zelf een pilot te starten met cameratoezicht bij Kookgasfabriek 2.</p> <p>Toevoeging 12 januari 2023: De omgevingsdienst heeft ons zomer 2021 mondeling gevraagd om het aantal ingezonden filmpjes en meldingen / handhavingsbezoeken te beperken, omdat de behandelend ambtenaar dan de melding in behandeling moet nemen. Dit zou ten koste gaan van fysieke inspecties. We zijn daarom sinds de zomer gestopt met het melden van alle grotere gefilmde incidenten.</p>	<p>Link naar aankondiging pilot cameratoezicht: https://odnzk.nl/od-nzkg-start-pilot-cameratoezicht-bij-kookgasfabriek-2-tata-steel/</p>	Deels	<p>In het rapport is opgenomen dat FrisseWind.nu zelf ook meldingen maakt bij de OD NZKG op basis van de camerabeelden. Het andere deel van de inzage reactie is niet overgenomen omdat deze ter informatie is.</p>
78	Frisse Wind			<p>link naar overzicht ongewone voorvallen gemeld door tata steel: https://loket.odnzk.nl/data-visualisatie-tata-steel/?from=2021-06-01&to=2022-12-01</p>	Nee	<p>Geen feitelijke onjuistheid aangegeven.</p>

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
79	Gemeente Velsen	3.7.1	De ... vooraf.	<p>De tekst in deze alinea is deels onjuist. Gemeenten kunnen naast gesprekken met de gedeputeerde ook gesprekken voeren met de ministeries. Waar nodig en mogelijk gebeurt dit ook. Daarnaast is het onjuist dat gemeenten beperkt gebruik maken van hun mogelijkheden om invloed uit te oefenen. Gemeenten doen dat juist waar dat mogelijk is, daarbij al dan niet ondersteund door de Omgevingsdienst IJmond. Gemeenten hebben wel beperkt capaciteit, kennis en tijd beschikbaar, dat is juist. Wij stellen daarom de volgende aangepaste tekst voor: De gemeenten Beverwijk, Velsen en Heemskerk hebben een formele rol in het dossier Tata Steel. Zij kunnen advies geven over de milieuvergunning en bestuurlijke gesprekken voeren met de gedeputeerde en de betrokken ministeries. Deze gemeenten maken waar mogelijk gebruik van hun mogelijkheden om invloed uit te oefenen. Gemeenten hebben beperkt capaciteit, kennis en tijd beschikbaar. Terwijl daar wel de mensen wonen die te maken hebben met de emissies van Tata Steel. Daarnaast licht de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied de gemeenten vaak pas in als het vergunningvoorschrift ter inzage ligt, in plaats van vooraf.</p> <p>Toevoeging mail 16 januari 2022 Velsen: Op basis van de wet BRZO hebben we als gemeenten het recht om gevraagd en ongevraagd advies te geven. Dat doen we ook regelmatig. Het geurbesluit van de provincie Noord-Holland is er gekomen omdat wij als gemeenten bezwaar hebben gemaakt. De installatie bij de pelletfabriek van Tata Steel is er gekomen omdat wij als gemeenten een zienswijze hebben ingediend (en de ILT dat gebruikt heeft voor bezwaar). Sinds enige tijd proberen we een en ander echter direct met de provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied op te pakken, hetgeen betekent dat er minder noodzaak is om formele schriftelijke procedures op te starten. Wij willen graag af van het adagium 'als gemeenten kunnen we niet zo veel'. Dat is namelijk niet waar. We zijn weliswaar niet direct bevoegd gezag, maar kunnen én doen vrij veel.</p>	Deels	In de tekst is opgenomen dat gemeenten ook gesprekken kunnen voeren met ministeries. Uit het onderzoek van de Onderzoeksraad blijkt dat gemeenten beperkt gebruik maken van de mogelijkheden die zij hebben en niet dat zij waar mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden die zij hebben.
80	Gemeente Velsen	3.7.1	De ... zijn.	<p>De tekst in deze alinea is deels onjuist. Gemeenten kunnen naast gesprekken met de gedeputeerde ook gesprekken voeren met de ministeries. Waar nodig en mogelijk gebeurt dit ook. Daarnaast is het onjuist dat gemeenten beperkt gebruik maken van hun mogelijkheden om invloed uit te oefenen. Gemeenten doen dat juist waar dat mogelijk is, daarbij al dan niet ondersteund door de Omgevingsdienst IJmond. Wij stellen daarom de volgende aangepaste tekst voor: De invloed van de IJmondgemeenten is beperkt tot de formele adviesrol over de milieuvergunning, via de Omgevingsdienst IJmond, en het voeren van bestuurlijke gesprekken met de gedeputeerde en de betrokken ministeries. Van deze mogelijkheden maken de betreffende gemeenten in de praktijk waar mogelijk gebruik. Overigens hebben gemeenten beperkte invloed op milieuvergunningen van grote bedrijven die van invloed zijn op hun grondgebied, zelfs als die bedrijven binnen die gemeenten gevestigd zijn.</p>	Deels	In de tekst is opgenomen dat gemeenten ook gesprekken kunnen voeren met ministeries. Uit het onderzoek van de Onderzoeksraad blijkt dat gemeenten beperkt gebruik maken van de mogelijkheden die zij hebben en niet dat zij waar mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden die zij hebben.
81	Tata Steel	3 / 3.1	De stofwolken... ketels werd gekiept in de open lucht.	Dit moet zijn 'slakkenpannen' in plaats van 'ketels'. Verzoek om dit aan te passen.	Ja	Correctie is overgenomen.
82	Tata Steel	3 / 3.2.2	energiebrenger	Dit moet zijn 'reductiemiddel', de kooks zijn primair nodig als reductiemiddel om ijzer te maken. Verzoek om dit aan te passen.	Deels	De tekst is gebaseerd op het Veiligheidsrapport van Tata Steel. De rapporttekst is behouden en reductiemiddel is hier aan toegevoegd.
83	Tata Steel	3 / 3.2.2	Daarnaast worden...en zuurstof ingeblazen	Dit moet zijn 'met zuurstof verrijkte hete wind' in plaats van 'zuurstof'. Verzoek om dit aan te passen.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
84	Tata Steel	3 / 3.4.1	Om grafietregens ... in gebruik genomen	De beschrijving van de aanpassingen is niet correct en volledig. Het koelen van de pannen is gestart in april 2019 (niet in november 2018). Tevens is het gedoogbesluit om weer te mogen koelen op het koelspoor aan de lucht van april 2019. Er is tijdens twee periodes gekoeld met water. De hal werd vanaf mei 2020 stapsgewijs in gebruik genomen en volledig in juli 2020. Verzoek dit te verduidelijken.	Nee	Op basis van de volgende openbare bron van Tata Steel is de tekst in het rapport geschreven: Tata Steel, Factsheet Grafiet, september 2020. Online beschikbaar via: https://omgeving.tatasteel.nl/assets/user/Factsheets/Factsheet_grafiet_nov22.pdf . De Onderzoeksraad heeft ervoor gekozen om de openbare bron aan te houden ook al komt deze bron niet geheel overeen met de inzagereactie van Tata Steel.
85	Tata Steel	3 / 3.4.1	Wel vond ... in de omgeving	Bron voor dit citaat ontbreekt. Verzoek dit aan te vullen.	Nee	Bron voor het citaat is genoemd in de voetnoot onder aan de pagina.
86	Tata Steel	3 / 3.4.2	Het is ten tijde ... ministerie is	Hier ontbreekt een verwijzing naar de uitspraak van Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2022:76). Verzoek dit aan te vullen.	Nee	De door Tata Steel genoemde rechtszaak heeft niks te maken met de zin die aangehaald wordt: 'Het is ten tijde van het schrijven van dit rapport nog onduidelijk wat de reactie van het ministerie is.' Deze zin slaat namelijk op de brief die de ODNZKG naar het ministerie heeft gestuurd.
87	Tata Steel	3 / 3.5.1	Kookgasfabrieken	Kooks- en gasfabrieken (er wordt kooks en kookgas gemaakt), kookgasfabriek betekent dat er alleen kookgas wordt gemaakt, wat hier niet aan de orde is. Verzoek om dit hier maar ook in het hele document aan te passen.	Ja	Correctie is overgenomen.
88	Tata Steel	3 / 3.5.2	Tata Steel heeft...de jaren zestig van de vorige eeuw zijn gebouwd.	Dit is onjuist. Kooks- en gasfabriek 1 is oorspronkelijk in de jaren 20 van de vorige eeuw gebouwd en Kooks- en gasfabriek 2 is in de jaren 70 van de vorige eeuw gebouwd. Kooks- en gasfabriek 1 is in de jaren 80 van de vorige eeuw volledig herbouwd. Verzoek om dit aan te passen.	Ja	De tekst is gecorrigeerd met de suggestie uit de inzagereactie.
89	Tata Steel	3 / 3.5.4	Het is ten tijde ... worden gereageerd	Het maatwerkbesluit is inmiddels ingetrokken, daartegen heeft Tata Steel bezwaar gemaakt. Het beroep loopt daardoor nog. Verzoek dit te verduidelijken.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de inzagereactie.
90	Tata Steel	3 / 3.6.1	Inmiddels zijn ... Tata Steel.	Tata Steel herkent zich niet in deze stelling en de bewoording is ook niet in overeenstemming met de Roadmap. Voorstel voor zin: Inmiddels staan zowel de ervaren hinder als de emissies van schadelijke stoffen beter op het netvlies van Tata Steel.	Ja	De tekst is gecorrigeerd met de suggestie uit de inzagereactie.
91	Tata Steel	3 / 3.6.1	Tijdens de bewonersavond...snel van start te gaan met de hal van de converterslak (converterhal) om stofoverlast te reduceren.	In de slides van de betreffende informatiebijeenkomst wordt geen converterhal of hal van de converterslak genoemd (zie ook: https://docplayer.nl/106837702-Informatiebijeenkomst-overlast-tata-steel-harsco-28-november-2018.html). Verzoek om dit aan te passen.	Nee	In de in de voetnoot genoemde brief (Brief Gedeputeerde Staten van Noord-Holland aan de directie van Tata Steel, kenmerk 1241917/1241923, 10 juli 2019) staat: 'Tijdens de bewonersavond van 28 november 2018 heeft Tata Steel de toezegging gedaan om na de bouw van de hal voor de Rozaslak, snel van start te gaan met de hal van de converterslak. Deze toezegging zien wij niet opgenomen in de Roadmap 2030. Voor het wegnemen van de bestaande stofoverlast kondigt de Roadmap 2030 een onderzoek aan naar mogelijke maatregelen met een doorlooptijd van 12 tot 24 maanden. Dat is in onze ogen onvoldoende om de bestaande stofoverlast weg te nemen.'

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
92	Tata Steel	3 / 3.7.1	Volgens niet actueel zijn.	Bron ontbreekt. Verzoek dit aan te vullen.	Nee	De bronnen worden genoemd in de voetnoten die worden genoemd in de tekst boven het oranje blok.
93	Tata Steel	3 / 3.7.1	de gezondheidsschade	in de aangehaalde brief staat "gezondheidsrisico's" en niet "gezondheidsschade". Wij verzoeken om de letterlijke tekst over te nemen, dit sluit dan ook aan bij 3.2.1 waar het over risico's gaat.	Ja	Correctie is overgenomen.
94	Tata Steel	3 / 3.7.1	De luchtkwaliteit in de IJmond (en de rest van Nederland) voldoet niet aan die WHO-advieswaarden.	Onduidelijk is aan welke WHO-advieswaarden hier wordt gerefereerd. Verzoek om dit te verduidelijken.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzageactie.
95	Tata Steel	3 / 3.7.3	Tata Steel zegt zich te ... op de leefomgeving	Dit volgt niet uit de opgegeven bron – een interview van Hans van den Berg aan NH nieuws. Hans zegt daarover: Met het laatste RIVM-rapport hebben we gezegd: ja, dat is best wel zware stuff. En dit bevestigt een deel van de zorg van mensen in onze omgeving. Maar we hebben ons plan, de Roadmap. Graag citaat uit bronvermelding gebruiken.	Deels	De tekst is gecorrigeerd zodat deze overeenkomt met de vermelde bron. De tekst suggestie van Tata Steel is niet overgenomen omdat meerdere uitspraken uit de tekst uit de bron van toepassing zijn.
96	Tata Steel	3 / 3.7.3	Het doorvoeren ... relatief oud zijn	De algemene verwijzing in deze context is niet juist. Dit geldt niet voor alle fabrieken van Tata Steel. Graag aanpassen in 'bepaalde fabrieken'.	Ja	Correctie is overgenomen.
97	Tata Steel	3 / 3.7.3	De technisch haalbare ... wordt gebouwd	Bron ontbreekt. Verzoek dit aan te vullen.	Nee	De bronnen voor deze zin zijn gebaseerd op het onderzoek. Tata Steel kiest voor nageschakelde technieken i.p.v. het bouwen van een nieuwe fabriek, dit volgt uit BBT-conclusies om aan emissie eisen te voldoen en is gebaseerd op gesprekken met betrokkenen.
98	Tata Steel	3 / 3.7.3	... voor die fabrieken ...	De algemene verwijzing in deze context is niet juist. Dit geldt niet voor alle fabrieken van Tata Steel. Graag aanpassen in 'bepaalde fabrieken'.	Ja	Correctie is overgenomen.
99	Tata Steel	3 / 3.7.3	Tegenwoordig ... niet meer voldoende is.	Tata Steel kan zich niet volledig vinden in deze passage. Graag vervangen door: Tegenwoordig geeft Tata Steel aan te begrijpen, door de kritiek van omwonenden en de onderzoeken van onder andere het RIVM, dat het voor omwonenden alleen aan de vergunning voldoen niet meer voldoende is. Deze passage sluit wat Tata Steel betreft ook beter aan bij de analyse en de feitelijke onderbouwing.	Ja	De tekst is gecorrigeerd met de suggestie uit de inzageactie.
100	Tata Steel	3 / 3.7.4	Uit het onderzoek ... moesten worden.	Verzoek tot verduidelijken om welk onderzoek het gaat.	Ja	De tekst is verduidelijkt.
101	Provincie Noord-Holland	3.1	"Sinds 1995 zijn er meerdere onderzoeken naar de leefomgeving en de gezondheid van de inwoners in de IJmond uitgevoerd door onder andere de Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) Kennemerland, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Nederlands Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (Nivel)."	aanvulling: de diverse genoemde gezondheidsonderzoeken zijn in opdracht gedaan van overheden (gemeenten, provincie). Onderzoeken vinden niet eigenstandig plaats, maar in opdracht van overheden omdat zij inzicht en monitoring wensen	Nee	Geen feitelijke onjuistheid aangegeven.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
102	Provincie Noord-Holland	3.2.4	onvolledige weergave bij relaties omwonenden: klachten kunnen bij de omgevingsdienst, maar ook op andere plekken worden ingediend, nl. alle overheden maar ook bij het bedrijf TATA Steel zelf. Aanvullend: bezwaar wordt behandeld door Hoor en Advies Commissie van de provincie en niet de OD NZKG. Onduidelijk: niet in de figuur opgenomen volgens onderschrift zijn beroep en hoger beroep, echter bezwaar en beroep staan wel in de figuur bij omwonenden opgenomen richting de ODNZKG.	feitelijke correctie	Deels	De figuur is, waar voor de casus relevant, aangevuld in lijn met de inzagereactie.
103	Provincie Noord-Holland	3.2.4	ontbreekt: GS zijn ook bevoegd gezag voor toezicht en handhaving. Onduidelijk: GS is opdrachtgever ODIJ maar niet voor TATA gerelateerde zaken. Die zijn belegd bij de ODNZKG en voor de wet Natuurbescherming bij de ODNHN	feitelijke aanvulling	Deels	De tekst is, voor de partijen van belang voor deze casus, aangevuld in lijn met de inzagereactie.
104	Provincie Noord-Holland	3.2.4	GS gaan over de gezonde leefomgeving, maar niet over "welzijn en gezondheid inwoners"(dat is een gemeentelijke taak).	feitelijke correctie	Ja	Correctie is overgenomen.
105	Provincie Noord-Holland	3.3.1	"de huidige milieuvergunning [...] uit 2007."	De aanvraag van Tata Steel voor de revisievergunning uit 2007 stamt uit 2004. De revisievergunning staat los van het Waterlandakkoord.	Nee	Niet onderbouwd waarom de revisievergunning los zou staan van het Waterlandakkoord.
106	Provincie Noord-Holland	3.3.3	"De Bref's zijn het resultaat [...] 8 maart 2012 vastgesteld"	ter verduidelijking: er waren ook al BREF's (oa. IJzer en Staalproductie) voor 2012, in 2012 is deze vernieuwd.	Nee	Met 'huidige BREF' wordt al aangegeven dat dit de meest recente is en dat er daarvoor ook al een BREF bestond.
107	Provincie Noord-Holland	3.4.2	Blz.39 regel 23 "grafietregens en gezondheid - deelonderzoek 1" moet zijn "Tussentijdse resultaten Gezondheidsonderzoek in de IJmond" Blz. 40 regel 18 "grafietregens en gezondheid - deelonderzoek 2" moet zijn "Depositieonderzoek IJmond 2020" Blz. 41 regel 1 "grafietregens en gezondheid - deelonderzoek 3" moet zijn "Onderzoek naar de herkomst van neergedaald stof en stoffen in de lucht in de IJmond regio"	Naamgeving RIVM onderzoeken klopt niet, het zijn geen deelonderzoeken die allemaal over de grafietregens gaan. De drie onderzoeken zijn onderdelen van het "gezondheidsonderzoek in de IJmond". Beter is om de titels van de onderzoeken te hanteren.	Deels	De drie onderzoeken zijn onderdelen van het "gezondheidsonderzoek in de IJmond". Daarom is ervoor gekozen om dit aan te duiden als deelonderzoek I tot en met III. De suggestie om de titels van de RIVM onderzoeken te gebruiken is overgenomen.
108	Provincie Noord-Holland	3.4.2	er ontbreekt dat de provincie sinds 2020 (18 november 2020) een programma TATA Steel heeft samen met de IJmondgemeenten: Programma Tata Steel 2020-2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond.	feitelijke aanvulling	Nee	Het Programma Tata Steel 2020-2050 is gepubliceerd in 2020 en dit is voordat het RIVM onderzoek van 2021 is gepubliceerd. Daarom wordt dit programma hier niet genoemd. Wel wordt dit programma ergens anders in hoofdstuk 3 genoemd.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
109	Provincie Noord-Holland	3.4.2	"De door Tata Steel berekende hoeveelheid uitgestoten PAK's en metalen is veel lager dan de hoeveelheid die daadwerkelijk in de lucht is gemeten door het RIVM." Hier worden twee zaken door elkaar gehaald, Tata Steel berekent dat niet op die manier.	Het RIVM heeft in haar rapport met een rekenmodel berekent wat je aan stoffen verwacht te vinden op basis van de e-MJV gegevens (die door Tata Steel worden ingevoerd) op de meetlocaties van het luchtmeetnet. En dit vergeleken met wat daadwerkelijk gemeten wordt met het luchtmeetnet. Tekstvoorstel: Het rapport geeft aan dat er een duidelijk verschil is tussen wat enerzijds aan PAK en een aantal metalen wordt gemeten in het luchtmeetnet IJmond en anderzijds wat er op basis van berekeningen met onder meer de gegevens uit het elektronische milieujarverslagen (e-MJV's) van Tata Steel wordt verwacht.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met inzagereactie 58.
110	Provincie Noord-Holland	3.5.3	"De Provincie Noord-Holland brengt op 5 december 2019 naar buiten dat zij besluit om onderzoek te doen naar de werkelijke uitstoot van Tata Steel en om de milieuvergunning van Tata Steel te vergelijken met de werkelijke situatie."	feitelijke correctie: Dat vergelijken klopt, maar "onderzoek werkelijke uitstoot Tata Steel" niet. Is niet aangekondigd, staat ook niet in die brief. Brief 5 december 2019 is ook niet als bron opgenomen in de bronvermelding (als voetnoot). Hier te vinden: https://noordholland.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/1f6ef767-1b40-4186-8220-7b55d5eb8c77?documentId=4a8c8875-12b3-4f48-91b4-6e3318ec98ac&agendatemId=7faa6597-c24f-4666-accd-efe00fd3d258	Ja	Correctie is overgenomen.
111	Provincie Noord-Holland	3.6.1	"Ze zijn afkomstig uit het vermijdings- en reductieprogramma (VRP) 2020-2025 van Tata Steel."	feitelijke correctie: Gesuggereerde volgorde klopt niet, Roadmap+ was er voor het VRP.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
112	Provincie Noord-Holland	3.6.1	"Ze zijn afkomstig uit het vermijdings- en reductieprogramma (VRP) 2020-2025 van Tata Steel."	feitelijke correctie: Gesuggereerde volgorde klopt niet, Roadmap+ was er voor het VRP.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
113	Provincie Noord-Holland	3.7.1	"Het uitgangspunt bij [...] de vergunningvoorschriften houdt. (+voetnoot 145)" Of het voldoende inzichtelijk is dat een bedrijf zich aan de voorschriften houdt, wordt niet bepaald door "een vastgesteld aantal [bestede] uren", maar door een jaarlijkse inschatting van de OD NZKG wat er nodig is voor de uitvoering van de VTH-taken. Dit wordt vastgelegd in het jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Als er meer nodig is dan wordt dit door de provincie ook beschikbaar gesteld. Alle verhogingen van het budget tbv uitvoering TATA Steel van de afgelopen jaren laten dat ook zien. Het vastgestelde aantal uren is alleen belangrijk voor de financieringssystematiek en dit aantal is gebaseerd op een langjarig (10 jaar) gemiddelde.	feitelijke correctie en aanvulling. Het in rapport genoemde "uitgangspunt" kan ook niet worden gebaseerd op alleen het in de voetnoot opgenomen bronverwijzing.	Nee	De tekst in het rapport is de samenvatting van het onderzoek. De voetnoot, met daarin de documenten Kwaliteitscriteria en Actualisatie Uitvoeringsdocument, onderschrijft deze samenvatting.
114	Provincie Noord-Holland	3.7.1	Grafietregens zijn geen vergunde emissies. En de zin "Dit kon gebeuren ondanks dat zowel de GGD als het RIVM al jaren gezondheidsonderzoeken uitvoerden in de IJmond" is niet juist.	Deze rapporten gaven een genuanceerder beeld. Bijvoorbeeld: de samenvatting van het gezondheidsrapport van de GGD uit maart 2018 (enkele maanden voor de grafietregens) is: "De luchtkwaliteit in de IJmond is licht verbeterd. De ervaren geluidhinder, hinder van stof, roet, rook en bezorgdheid over de industrie in de IJmond zijn sinds 2012 grotendeels gelijk gebleven. In de IJmond en het hoogst belaste gebied vlak rondom de industrie is de geurhinder verminderd. Voor chronische gezondheidsaandoeningen zoals luchtwegklachten en hart- en vaatziekten zijn er in beperkte mate aanwijzingen voor een samenhang met het wonen in de gebieden met een hoge belasting van fijn stof. Deze samenhang is niet sterker dan wat op basis van de milieubelasting in het hoger belaste gebied rondom de industrie in de IJmond wordt verwacht."	Deels	De tekst is verduidelijkt. De gehele inzagereactie is niet overgenomen omdat de provincie hiermee haar argumentatie onderbouwt en geen feitelijke correcties aandraagt.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
115	Provincie Noord-Holland	3.7.1	"De eerdere verloren rechtszaken, aangespannen door omwonenden, belangenorganisaties en ILT over de revisievergunning uit 2007 vormden voor de provincie geen aanleiding om zich intensiever met Tata Steel te bemoeien."	in deze periode was wel degelijk sprake van een intensievere "bemoeienis" met TATA Steel: in 2013 is de milieudialoog IJmond van start gegaan met onder meer het ministerie, Tata Steel en de IJmond-gemeenten. De provincie heeft financiële middelen gekregen vanuit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) om aanvullende maatregelen te nemen ter verbetering van de luchtkwaliteit. Deze maatregelen zijn, in samenspraak met de regio IJmond, uitgevoerd. Daarnaast zijn door Tata Steel verschillende concrete maatregelen genomen om de overlast van stof, geluid en geur te reduceren. De meest in het oog springende is wellicht de investering van Tata Steel van zo'n 100 miljoen euro voor de bouw van een doekfilter (in 2011 en 2013) waardoor de uitstoot van met name fijnstof en verschillende zware metalen is gereduceerd.	Nee	De provincie geeft niet aan welke concrete maatregelen er genomen zijn door de provincie.
116	Provincie Noord-Holland	3.7.1	"De samenwerking tussen de provincie Noord-Holland [...] ,maar wijzen naar elkaar als het gaat om het nemen van actie."	feitelijke aanvulling: De provincie, ODNZKG, ministerie I&W, ministerie EZK hebben sinds 2021 geïnvesteerd in een goede en structurele samenwerkingsrelatie. Deze krijgt momenteel (eind 2022) nog robuuster vorm in een nieuwe samenwerkings- en afstemmingsstructuur, die naar verwachting begin 2023 staat. Daarnaast blijft het overigens mogelijk, ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheden, om als overheden elkaar aan te spreken.	Nee	Er worden geen concrete acties genoemd in de argumentatie.
117	Provincie Noord-Holland		"Dat met de huidige systematiek al meer kan dan het bevoegd gezag over de afgelopen jaren heeft bewerkstelligd, blijkt uit de door het bevoegd gezag verloren rechtszaken."	Deze conclusie is beperkt onderbouwd en vraagt nadere duiding en/of aanvulling. Alleen twee rechtszaken van ILT worden genoemd als voorbeeld dat de provincie meer had kunnen doen. De rechtszaken die Tata Steel/HARSCO heeft aangespannen en gewonnen, omdat ze vonden dat de provincie te streng was, blijven onbenoemd, bijvoorbeeld het succesvol beroep van HARSCO tegen het overkappen van de slakverwerking in mei 2009.	Nee	De provincie geeft met het verliezen van rechtszaken niet aan dat met de huidige systematiek niet meer kan.
118	Provincie Noord-Holland	3.7.1	"...provinciaal milieubeleid bepaalde belangen bij vergunningverlening zwaarder te laten wegen. Deze mogelijkheid is door de provincie niet toegepast."	Nadere duiding nodig. Het is onduidelijk vanuit het rapport waar deze conclusie op gebaseerd is en welke concrete voorbeelden er ter illustratie zijn.	Deels	De tekst is verduidelijkt door het toevoegen van een bron.
119	Provincie Noord-Holland	3.7.1	"Volgens KokxDeVoogd en InfoMil kan het bevoegd gezag echter wel gemotiveerd afwijken van BBT documenten als ze bijvoorbeeld niet actueel zijn."	Onduidelijk wat vanuit het rapport hier wordt bedoeld in relatie tot de casus TATA Steel. Het klopt dat het bevoegd gezag gemotiveerd kan afwijken van BBT als ze niet actueel zijn. Maar de BREF IJzer en Staal is in de casus TATA Steel wel actueel, dus dat biedt nu geen mogelijkheden.	Nee	De BBT-conclusies IJzer en Staal komen uit 2012 en hadden in 2020 herzien moeten worden. Deze BREF is dan wel de meest actuele versie maar wel gedateerd.
120	Provincie Noord-Holland	3.7.2	"Het gegeven dat bepaalde aandoeningen en vormen van kanker vaker voorkomen in de IJmond was noch voor Tata Steel, noch voor de lokale overheden reden om zowel de vergunde emissie als de voorgeschreven emissienormen kritisch te beschouwen."	Onduidelijk op welk onderzoek (KIO uit welk jaar?) deze uitspraak is gebaseerd. Als dat het laatste Kankerincidentenonderzoek is bijvoorbeeld, zoals gepubliceerd in 2020, dan was de provincie op moment van publicatie al bezig met het programma Tata Steel en daarmee met het 'kritisch beschouwen van vergunde emissies als de voorgeschreven emissienormen'.	Nee	Deze uitspraak doelt op de verschillende gezondheidsonderzoeken uit de periode 1995 tot 2020
121	ODNZKG	3.1		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Zeker de laatste jaren ervaren de omwonenden overlast.... wat zijn de laatste jaren? Waar omwonende in het verleden meer bereid waren.... Hoe ver terug? Zeker de afgelopen 10 jaar is dit al niet meer het geval.	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.
122	ODNZKG	3.1	ketels	Ketels moet vervangen worden door slakpannen	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
123	ODNZKG	3.1	De grafietemissies....	Tata Steel moet worden gewijzigd in Tata Steel-terrein. De grafietregens zijn afkomstig van het Harsco-terrein.	Ja	Correctie is overgenomen.
124	ODNZKG	3.2.4	tussen blok Tata en OD NZKG	Ontbreekt een pijl. Tussen Tata Steel en de OD NZKG is overleg. Bij andere betrokken partijen staat wel een stippellijn met overleg.	Ja	De figuur is aangevuld in lijn met de inzage-reactie.
125	ODNZKG	3.2.4	de overige bedrijven die onder gemeente vallen en Harsco rol	De bedrijven onder bevoegd gezag gemeenten ontbreken (Pelt&Hooykaas, ENCI); Het bedrijf Harsco verwerkt niet alleen staalslak, maar ook andere slakken zoals hoogovenslakken etc. Het bedrijf Pelt&Hooykaas verhandeldt staalslak.	Deels	De tekst is, voor de partijen van belang voor deze casus, aangevuld in lijn met de inzage-reactie.
126	ODNZKG	3.2.4	buurtgenoot	De terminologie buurtgenoot: Indien Tata Steel wordt gekwalificeerd als buurtgenoot dan zouden andere bedrijven (o.a. Harsco) ook moeten worden gekwalificeerd als buurtgenoot.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzage-reactie.
127	ODNZKG	3.3.1		Onderbelicht blijft dat de het grootste deel van de emissiegrenswaarden die voor Tata Steel gelden in het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn opgenomen. Hiernaar wordt wel verwezen in regel 20 van hoofdstuk 2.3.1, maar zou beter passen in hoofdstuk 2.2. Wat ontbreekt in het systeem van bescherming in het kader van gezondheid is de uitermate relevante planologische inpassing van industriële functies en woonfuncties. Een woonfunctie in de nabijheid van zware industrie kan achteraf niet volledig worden beschermd met behulp van VTH-instrumenten vanwege o.a. een omissie in de normering voor cumulatie van stoffen, hier wordt in de wetgeving onvoldoende rekening mee gehouden. Op 16 december jl. is het programmaplan Impulsprogramma Chemische Stoffen door de Staatssecretaris van IenW aan de Tweede Kamer gestuurd. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/16/impulsprogramma-chemische-stoffen . Een van de onderdelen uit het programma dat nog moet worden uitgewerkt is: Meewegen van cumulatie bij de emissie van zeer zorgwekkende stoffen in de risico-inventarisatie bij vergunningverlening.	Nee	De reactie van de OD NZKG is niet van toepassing op de tekst van de genoemde bladzijde en regelnummers.
128	ODNZKG	3.3.3	In ... Steel	In 2012 bestond de OD NZKG nog niet. De OD NZKG is voor de uitvoering van de provinciale VTH-taken pas operationeel geworden vanaf 1 januari 2014.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzage-reactie.
129	ODNZKG	3.3.3	capaciteitsgebrek bij vergunningverlening	Tata Steel bestaat uit een groot aantal IPPC-installaties hierdoor is sprake van de actualisering van een groot aantal (95) BBT-conclusies. Het niet tijdig implementeren van alle BBT-conclusies is het gevolg van een capaciteitsgebrek enerzijds en een complexe inrichting anderzijds. Voor de huidige stand van zaken zie bijlage 1. De suggestie wordt gewekt dat alle BBT conclusies nog niet zijn geïmplementeerd. Een beperkt deel van de BBT conclusies zijn niet tijdig geïmplementeerd. Een deel van de BBT conclusies konden ook niet tijdig worden geïmplementeerd omdat er bijvoorbeeld handhavingstrajecten gaande waren zoals voor de implementatie van de BBT-conclusie 49 bij de werkeenheden kookfabrieken. Voor NOx werden forse overschrijdingen van de emissiegrenswaarden voor de batterijschoorstenen 11, 12, 13 en 14 van Kookfabriek 1 geconstateerd. Hierop is een Last onder dwangsom aan Tata Steel opgelegd d.d. 4 november 2020. Tata Steel heeft daarop maatregelen getroffen en op basis van de uitkomsten hebben wij de BBT 49 geïmplementeerd.	Nee	Geen feitelijke onjuistheid geconstateerd. De ODNZKG beaamt dat niet alle BBT conclusies tijdig zijn geïmplementeerd. In 2016 hadden de BBT conclusies al geïmplementeerd moeten zijn. De overschrijdingen waargenomen na die datum, die tot een Last onder dwangsom hebben geleid, kunnen niet als argumentatie gebruikt worden waarom de BBT conclusies niet tijdig zijn geïmplementeerd.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
130	ODNZKG	3.4.2.	Voor fijnstof ... het geval.	De resultaten zijn wisselend: er kan stellig beweerd worden dat de resultaten van berekenen en meten wél overeen komen voor fijnstof, alsmede voor een aantal metalen en PAK's op basis van de RIVM onderzoeken.	Nee	In het RIVM rapport (RIVM, Onderzoek naar de herkomst van neergedaald stof en stoffen in de lucht in de IJmond regio, RIVM-rapport 2021-0216) staat: 'Uit de vergelijking blijkt dat de gemodelleerde concentratiebijdragen van fijnstof in de lucht over het algemeen goed overeenkomen – binnen de onzekerheden – met de gemeten concentratiebijdragen. Bij het meetpunt Reyndersweg is het verschil groter, maar vanwege de ligging van het meetpunt op korte afstand van bronnen op het Tata Steelterrein is de onzekerheid in de modellering relatief groot. De gemodelleerde PAK-concentratiebijdragen zijn veel en significant lager dan de gemeten concentratiebijdragen. Voor sommige PAK is het verschil zelfs een factor 1000. Deze verschillen tussen de gemodelleerde en gemeten waarden vallen buiten de onzekerheden van meten en modelleren. Dit duidt op onvolledige broninformatie over emissies van PAK. De concentraties metalen in fijnstof in de lucht worden in het algemeen ook lager berekend dan de gemeten waarden. Het verschil is kleiner dan bij de PAK en is verschillend voor de diverse metalen. De onderschatting varieert van maximaal circa een factor 5 voor lood tot circa een factor 50 voor koper. Voor een aantal metalen is het verschil niet significant.'
131	ODNZKG	3.4.2.	De door ... het RIVM	De zin "De door Tata Steel berekende hoeveelheid uitgestoten PAK's en metalen ..." is feitelijk onjuist. De berekeningen in het rapport waren uitgevoerd door het RIVM, en weken voor enkele stoffen sterk af. De berekeningen die Tata Steel daarop heeft uitgevoerd kwamen meer overeen.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met inzagereactie 58.
132	ODNZKG	3.4.2	Hiermee komen ... elkaar overeen.	Door deze aanpassingen in het e-MJV zullen in de toekomst na verwachting de berekende hoeveelheden door het RIVM beter overeenkomen. Tata Steel heeft niet de initiële berekening gedaan maar het RIVM.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit inzagereactie 61.
133	ODNZKG	3.4.2	onduidelijk...ministerie is.	In de brief d.d. 3 juni 2022 (22 343 nr. 330), waarin wordt verwezen naar de evaluatie van het ZZS beleid, aan de Tweede Kamer wordt het impulsprogramma chemische stoffen aangekondigd. Op 16 december is het programmaplan 2023-2026 naar de Kamer verstuurd. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/12/16/bijlage-programmaplan-impulsprogramma-chemische-stoffen-2023-2026 . In reactie van lenW op de geconstateerde knelpunten die zijn aangegeven door de OD NZKG wordt ook verwezen naar dit programma. In het programma is o.a. het vervolgonderzoek opgenomen naar cumulatie en vergunningverlening ZZS. https://www.rivm.nl/publicaties/cumulatie-en-vergunningverlening-zzs	Nee	Deze data valt buiten de onderzoeksperiode zoals gedefinieerd in de Onderzoeksverantwoording.
134	ODNZKG	3.5.1	deze klachten Ontbreekt	Er zijn al werkafspraken om klachten m.b.t. Tata Steel die gedaan worden bij andere organisaties (bijv. ODIJ, gemeenten) door te geven aan de OD NZKG. De klachten worden al centraal verzameld binnen de OD NZKG. De klachten werden al centraal verzameld via een team en het zaaksysteem van de OD NZKG. Om dit nog verder te versterken heeft de OD NZKG per 1 januari 2023 een gespecialiseerd meldingenteam ingericht.	Nee	Deze data valt buiten de onderzoeksperiode zoals gedefinieerd in de Onderzoeksverantwoording.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
135	ODNZKG	3.5.2	jaren zestig... gebouwd	KGF1 is gebouwd in 1923 (eerste batterij) en volledig gereviseerd 1974. KGF2 is gebouwd in 1972.	Ja	De tekst is gecorrigeerd met de suggestie uit inzageactie 88.
136	ODNZKG	3.5.2	Het SLA...; Eenliggen	In het rapport wordt niet duidelijk gemaakt dat het SLA geen wettelijk beleidskader is. Het is een convenant tussen overheden zonder juridische status. Dit is een tekortkoming die de OD NZKG bij het Rijk heeft neergelegd.	Nee	In een blauwe kader staat: "Het akkoord, dat juridisch niet bindend is, is gesloten tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten (waaronder Velsen, Heemskerk en Beverwijk)."
137	ODNZKG	3.5.2	Het SLA...; Eenliggen	In het rapport wordt niet duidelijk gemaakt dat het SLA geen wettelijk beleidskader is. Het is een convenant tussen overheden zonder juridische status. Dit is een tekortkoming die de OD NZKG bij het Rijk heeft neergelegd.	Nee	In een blauwe kader staat: "Het akkoord, dat juridisch niet bindend is, is gesloten tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten (waaronder Velsen, Heemskerk en Beverwijk)."
138	ODNZKG	3.5.3	Tata Steel ...komen	Wat ontbreekt is het vervolg dat op 19 maart 2020 heeft de OD NZKG Tata Steel een vergunning verleend voor het plaatsen en in gebruik nemen van een nieuwe elektrofilter bij de sinterkoelers van de Sinterfabriek. Het nieuwe elektrofilter zorgt voor een grote verlaging van de stofconcentratie vanaf de sinterkoelers.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzageactie.
139	ODNZKG	3.5.3	Het stof ... niet overschreden	"Volgens een woordvoerder van Tata" werden Europese grenswaarden niet overschreden. Dit wordt gemonitord op het luchtmeetnet en is feitelijk vastgesteld, heeft niets met woordvoering Tata Steel te maken.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzageactie.
140	ODNZKG	3.5.3	In de nieuwsartikelen ... faalde	Waarom worden nieuwsartikelen als feiten aangehaald in het rapport? In veel nieuwsartikelen worden aantoonbaar onjuiste feiten aangehaald.	Nee	De inzage geeft geen aanleiding het gebruikte citaat te corrigeren.
141	ODNZKG	3.5.4	De verplichting...Tata Steel	De minimalisatieverplichting geldt voor alle type C-bedrijven in Nederland, dus ook voor Tata Steel. Dit moet breder worden geformuleerd.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzageactie.
142	ODNZKG	3.5.4	Daarnaast verzoekt ... reguliere emissies	Niet is verzocht om een schatting te geven van toekomstige niet-reguliere emissies, maar om een schatting op basis van de afgelopen jaren. Dit is een misinterpretatie geweest door Tata Steel die in de vermelde brief van 29 september 2021 is gecorrigeerd.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzageactie.
143	ODNZKG	3.5.4	Op gereageerd	Er zijn in deze specifieke casus meer beroepsgronden naast die van MOB en IJmonders heeft ook Tata Steel beroep aangetekend. Het vervolgproces is op 22-09-2022 gecommuniceerd: https://tata.odnzkg.nl/od-nzkg-eist-ontbrekende-gegevens-zzs-emissies-tata-steel/ Aanvullend de huidige stand van zaken: maatwerk 1 is n.a.v. beroep MOB e.a. ingetrokken; En wordt vervangen door een handhavingsbesluit. Met een handhavingsbesluit is er meer zekerheid voor de omgeving dat de gevraagde gegevens ook daadwerkelijk worden aangeleverd. In plaats van maatwerk 1 is dan ook een voornemen voor een Last Onder Dwangsom (LOD) opgesteld en zijn daarover zienswijzen ontvangen van MOB e.a. en Tata Steel. De verwachting is dat de LOD medio januari 2023 inwerking zal treden. Daarnaast heeft Tata Steel beroep ingesteld tegen de intrekking van maatwerk 1.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit inzageactie 89.
144	ODNZKG	3.6.1		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 3.6.1 pagina 53 regel 14 inmiddels zijn zowel ervaren hinder... Sinds wanneer? Er lopen nog onderzoeken van het RIVM.	Deels	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data. Met 'inmiddels' wordt bedoeld 'ten tijde van het schrijven van dit rapport'. Dit is verduidelijkt in de tekst.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
145	ODNZKG	3.6.1	vergunningvoorschriften als verplichting opgelegd	Voor zover het stof betreft volgende uit de BBT conclusies is het via een vergunningvoorschrift. Voor ZZS zijn geen BBT conclusies vastgesteld. Dat betekent dat de verplichtingen voor ZZS via maatwerkvoorschriften op grond van het Abm worden opgelegd.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
146	ODNZKG	3.6.2	vanaf 2019.....; geen aanleiding om zich intensiever met Tata steel te bemoeien; oranje blok; laatste deel van de tekst Dit zou.....kritisch te beschouwen	De aandacht voor schadelijk emissies is er altijd al geweest. De hinder en "schadelijke" emissies zijn altijd aandachtspunten geweest voor de OD NZKG, ook voor 2019. De wijze van (intensiever) toezicht op het bedrijf door de OD NZKG is risicogestuurd, maar bij Tata Steel al jarenlang gericht op de emissies en hinder naar de omgeving zoals stof en geur. Vanuit toezicht wordt al jarenlang gecontroleerd op o.a. schadelijke emissies dit is ook zichtbaar in o.a.: Last Onder Dwangsom (LOD) Overschrijding PAK eis Vulgasontstopping (2017); LOD opslag niet-gescheiden schroot (2017), LOD transportbandensysteem stofverspreiding (2015), LOD bodembeschermende voorzieningen DSP (2015), LOD warmbandwalsen 2 verwaarloosbaar bodemrisico bij calamiteitenput onvoldoende (2017), LOD vanwege stofemissies (Harsco) (2018), LOD vanwege kwiklozing (2021), LOD1 (2020)-3 (2022) vanwege rauwe kooks etc. Ook heeft de OD NZKG Tata Steel in het kader van verbetering van de brandveiligheid (overtreding van artikelen van het Bouwbesluit) een Last onder Dwangsom opgelegd op basis van controles vanaf 2018 t/m 2020. Vanuit alle gezondheidsmonitoring en RIVM onderzoeken in de IJmond kan geconcludeerd worden dat in de IJmond relatief meer gevallen van longkanker zich voordoen, maar het RIVM heeft het causale verband met Tata Steel (nog) niet hard kunnen aantonen. Het RIVM is nu een vervolgonderzoek gestart in 2022 in opdracht van lenW naar kwantitatieve waarde uitstoot Tata Steel en gezondheid. De uitkomsten worden in 2023 verwacht. Een relatie tussen de uitstoot van Tata Steel en het aantal kankergevallen kan telkens niet worden aangetoond in de onderzoeken. Dit neemt niet weg dat de OD NZKG zich wel heeft ingezet om de emissies te reduceren (Zie grafieken hiernaast met emissiejaarcijfers bijvoorbeeld lood en fijnstof). Emissies uit het verleden voldeden destijds aan BBT BREF IJzer en Staal 2006 en aan de NeR/Wm. De technieken zijn in de loop der jaren verder ontwikkeld en innovatie heeft plaatsgevonden waardoor emissies steeds verder afnemen. De OD NZKG vergunt al enige jaren zo streng/scherp mogelijk binnen de wettelijke kaders, technische mogelijkheden, kosteneffectiviteit en crossmedia effecten. Zoals ook voor het doekfilter bij de Sinterfabriek ter vervanging van de hogedrukwater, pelletfabriek ontstoffingsinstallatie, oxystaalfabriek tertiaire afzuiging, geurbesluit, BBT 49, zwavelzuurfabriek etc. Ook naar de toekomst toe zal de OD NZKG zich inspannen om de emissies verder te reduceren door aanscherping van de vergunning en door hier toezicht op te houden. Het uitgangspunt bij vergunningverlening is echter wel het wettelijke kader (Europese grenswaarden vastgelegd in bijlage 2 Wm) en tevens hanteren wij de trendgegevens vanuit het luchtmeetnet IJmond. Het luchtmeetnet IJmond is voor de OD NZKG een goede indicator om te bepalen hoe het met de luchtkwaliteit in de IJmond is gesteld in relatie tot de normen. Op alle locaties wordt aan de Europese grenswaarden voldaan. De normen gaan in het kader van gezondheid voor de luchtkwaliteit steeds verder naar beneden richting de WHO advieswaarden 2021. Europa is bezig met een herziening van de Europese grenswaarden. Echter de ABRvS toetst niet aan de WHO advieswaarden maar aan de wettelijke normen bijlage 2 Wm. In uitspraken wordt gesteld dat deze WHO advieswaarden normen zijn die binnen Nederland niet als bindend recht hebben te gelden, omdat moet worden uitgegaan van de luchtkwaliteitsregels als bedoeld in titel 5.2 van de Wet milieubeheer. Zoals blijkt uit de jurisprudentie: ECLI:NL:RVS:2022:2746; ECLI:NL:RVS:2021:690; ECLI:NL:RVS:2015:2938; ECLI:NL:RVS:2015:236; ECLI:NL:RVS:2011:BU3747; ECLI:NL:RVS:2009:BJ8900.	Nee	De OD NZKG geeft aan toezicht op Tata te houden. Dat betekent dat de acties van Tata getoetst worden aan het wettelijk kader. De boodschap van de Onderzoeksraad is echter, zowel aan bedrijf als overheden, dat niet alleen het behalen van de wettelijk gestelde normen het doel moet zijn, maar ook het maatschappelijke effect daarvan. En om dat te bepalen zal daar toch eerst de aandacht naar uit moeten gaan. In het Programma Tata Steel 2020-2050 lijkt daar een aanzet voor gegeven te zijn.
147	ODNZKG	3.6.2	Deprogramma	Het uitvoeringsprogramma Tata Steel 2020-2022 van de OD NZKG ontbreekt	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
148	ODNZKG	3.6.3	Omwonenden stellen...; Het bevoegd gezag.... draagvlak voor het beleid	De OD NZKG heeft niet gevraagd aan omwonende om te stoppen met klagen. Sterker nog de OD NZKG heeft het melden laagdrempeliger gemaakt door de ontwikkeling van een app. De OD NZKG heeft in 2021 een nieuwe meldingen-app speciaal voor overlast afkomstig van Tata Steel geïntroduceerd. De app is getest door inwoners. Zodat een ieder sneller zou kunnen melden bij overlast. Het proces om meldingen te doen en af te handelen is hiermee nog verder geoptimaliseerd. Binnen één minuut heb je je melding gedaan en als je dat wilt, word je op de hoogte gehouden van de aanpak van de overlast. Ook is een dashboard ontwikkeld waarbij de cijfers van geregistreerde overlastmeldingen en ongewone voorvallen bij de OD NZKG van Tata Steel zichtbaar zijn. Hierop zijn de 5 meest recente meldingen zichtbaar en kan een overzicht gemaakt worden van de meldingen voor een geselecteerde periode. Tijdens een overleg met de omgeving is een keer toegelicht dat de intensiteit van de handhavingsverzoeken/klachten impact hebben op het reguliere werk en door afhandeling van deze verzoeken, ander werk (actualisaties) verdringt. Er is nadrukkelijk niet verzocht om te stoppen met klagen. Dit is ook niet het beleid van de OD NZKG. Sterker nog voor het geurbesluit en de maatregelen hanteren wij de klachten om (ernstige) geurhinder terug te dringen via de vergunning. De klachten werden al centraal verzameld via een team en via het zaaksysteem van de OD NZKG. Om dit nog verder te versterken heeft de OD NZKG per 1 januari 2023 een gespecialiseerd meldingenteam ingericht.	Deels	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
149	ODNZKG	3.6.3	dergelijke regels	Onduidelijk is of dit een zienswijze is van bewoners of conclusie van de OVV? Het is ook de bedoeling van het geurbesluit. Hiermee wordt de OD NZKG in staat gesteld om ernstig geurhinder te constateren en te bevestigen zodat de OD kan optreden richting Tata Steel danwel nadere maatregelen kan eisen. Met het geurbesluit is het toezicht geïntensiveerd en gaat de toezichthouder 24/7 ook direct ter plaatsen bij 10 of meer klachten binnen een uur.	Nee	Zowel omwonenden als de Onderzoeksraad concluderen dit.
150	ODNZKG	3.7.1		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 3.7.1. pagina 57 regel 22 lange tijd is door de provincie aangenomen... welke periode?	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.
151	ODNZKG	3.6.3	meldpunt bij OD	Hier ontbreekt: De OD NZKG heeft besloten als eerste OD in Nederland om Q1 2023 een pilot te doen met cameratoezicht binnen Tata Steel gericht op de Kookgasfabriek 2. https://odnzk.nl/od-nzkg-start-pilot-cameratoezicht-bij-kookgasfabriek-2-tata-steel/	Nee	Deze data valt buiten de onderzoeksperiode zoals gedefinieerd in de Onderzoeksverantwoording.
152	ODNZKG	3.7.1	kennis vergaren	De OD vergaart wel kennis. Op basis van het rapport van de Randstedelijke rekenkamer heeft de OD de aanbeveling om expertise van derde in te schakelen nader ingevuld. Voor de beoordeling van het VRP van Tata Steel hebben wij bijvoorbeeld andere OD's, ILT en GGD om advies gevraagd. Voor het geurbesluit hebben wij de GGD om advies gevraagd. Dit is opgenomen in de (maatwerk)besluiten met betrekking tot ZZS en geur.	Deels	De OD NZKG is van mening dat zij wel kennis vergaart. Uit de inzagereactie van de OD NZKG blijkt dat de OD NZKG advies vraagt in plaats van deze kennis zelf te vergaren. De tekst is daarom verduidelijkt.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
153	ODNZKG	3.7.1	vanaf 2019.....; geen aanleiding om zich intensiever met Tata steel te bemoeien; oranje blok; laatste deel van de tekst Dit zou....kritisch te beschouwen	<p>De aandacht voor schadelijk emissies is er altijd al geweest. De hinder en "schadelijke" emissies zijn altijd aandachtspunten geweest voor de OD NZKG, ook voor 2019. De wijze van (intensiever) toezicht op het bedrijf door de OD NZKG is risicogestuurd, maar bij Tata Steel al jarenlang gericht op de emissies en hinder naar de omgeving zoals stof en geur. Vanuit toezicht wordt al jarenlang gecontroleerd op o.a. schadelijke emissies dit is ook zichtbaar in o.a.: Last Onder Dwangsom (LOD) Overschrijding PAK eis Vulgasontstoffing (2017); LOD opslag niet-gescheiden schroot (2017), LOD transportbandensysteem stofverspreiding (2015), LOD bodembeschermende voorzieningen DSP (2015), LOD warmbandwalsen 2 verwaarloosbaar bodemrisico bij calamiteitenput onvoldoende (2017), LOD vanwege stofemissies (Harsco) (2018), LOD vanwege kwiklozing (2021), LOD1 (2020)-3 (2022) vanwege rauwe kooks etc. Ook heeft de OD NZKG Tata Steel in het kader van verbetering van de brandveiligheid (overtreding van artikelen van het Bouwbesluit) een Last onder Dwangsom opgelegd op basis van controles vanaf 2018 t/m 2020. Vanuit alle gezondheidsmonitoring en RIVM onderzoeken in de IJmond kan geconcludeerd worden dat in de IJmond relatief meer gevallen van longkanker zich voordoen, maar het RIVM heeft het causale verband met Tata Steel (nog) niet hard kunnen aantonen. Het RIVM is nu een vervolgonderzoek gestart in 2022 in opdracht van IenW naar kwantitatieve waarde uitstoot Tata Steel en gezondheid. De uitkomsten worden in 2023 verwacht. Een relatie tussen de uitstoot van Tata Steel en het aantal kankergevallen kan telkens niet worden aangetoond in de onderzoeken. Dit neemt niet weg dat de OD NZKG zich wel heeft ingezet om de emissies te reduceren (Zie grafieken hiernaast met emissiejaarcijfers bijvoorbeeld lood en fijnstof). Emissies uit het verleden voldeden destijds aan BBT BREF IJzer en Staal 2006 en aan de NeR/Wm. De technieken zijn in de loop der jaren verder ontwikkeld en innovatie heeft plaatsgevonden waardoor emissies steeds verder afnemen. De OD NZKG vergunt al enige jaren zo streng/scherp mogelijk binnen de wettelijke kaders, technische mogelijkheden, kosteneffectiviteit en crossmedia effecten. Zoals ook voor het doekfilter bij de Sinterfabriek ter vervanging van de hogedrukwater, pelletfabriek ontstoffingsinstallatie, oxystaalafabriek tertiaire afzuiging, geurbesluit, BBT 49, zwavelzuurfabriek etc. Ook naar de toekomst toe zal de OD NZKG zich inspannen om de emissies verder te reduceren door aanscherping van de vergunning en door hier toezicht op te houden. Het uitgangspunt bij vergunningverlening is echter wel het wettelijke kader (Europese grenswaarden vastgelegd in bijlage 2 Wm) en tevens hanteren wij de trendgegevens vanuit het luchtmeetnet IJmond. Het luchtmeetnet IJmond is voor de OD NZKG een goede indicator om te bepalen hoe het met de luchtkwaliteit in de IJmond is gesteld in relatie tot de normen. Op alle locaties wordt aan de Europese grenswaarden voldaan. De normen gaan in het kader van gezondheid voor de luchtkwaliteit steeds verder naar beneden richting de WHO advieswaarden 2021. Europa is bezig met een herziening van de Europese grenswaarden. Echter de ABRvS toetst niet aan de WHO advieswaarden maar aan de wettelijke normen bijlage 2 Wm. In uitspraken wordt gesteld dat deze WHO advieswaarden normen zijn die binnen Nederland niet als bindend recht hebben te gelden, omdat moet worden uitgegaan van de luchtkwaliteitsregels als bedoeld in titel 5.2 van de Wet milieubeheer. Zoals blijkt uit de jurisprudentie: ECLI:NL:RVS:2022:2746; ECLI:NL:RVS:2021:690; ECLI:NL:RVS:2015:2938; ECLI:NL:RVS:2015:236; ECLI:NL:RVS:2011:BU3747; ECLI:NL:RVS:2009:BJ8900.</p>	Nee	De OD NZKG geeft aan hij zich omzet om Tata Steel aan de wet te laten voldoen maar dat de uitkomsten van gezondheidsonderzoeken niet direct zijn te vertalen naar vergunningvoorschriften. Deze tekst gaat er juist over dat er meer moet zijn dan aan de wet voldoen en benadrukt het belang van sturen op gezondheid en het gebruiken van de uitkomsten van gezondheidsonderzoeken om het milieubeleid te sturen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
154	ODNZKG	3.7.1	Dat.. is.	Het bestaan van algemene regels ten aanzien van milieuactiviteiten maakt, wanneer er ook sprake is van een vergunningplicht, het opstellen van een vergunning niet eenvoudiger of minder tijdrovend, eerder complexer omdat moet worden nagegaan waar de activiteit wordt gereguleerd (vergunning (emissiegrenswaarden in de BBT conclusies of algemene regels) en vervolgens moet worden beoordeeld of de norm passend is voor de activiteit. Zo niet dan dient maatwerk te worden opgesteld. Door de combinatie van algemene regels en vergunningverlening is er in de praktijk meer tijd nodig voor de afbakening tussen de inhoudelijke regels en voor de bepaling van de formele grondslag van de regels. Dat maatwerk lastiger te organiseren is herkent de OD NZKG zich niet in. Dat is juist de essentie van vergunningverlening en waar nodig van de algemene regels, zeker in het kader van ZZS. Voor ZZS wordt juist maatwerk toegepast voor o.a. de ontstoffsinstallatie van de pelletfabriek. Hierbij wordt de normering voor veel ZZS (zware metalen en PAK) op de detectiegrens gesteld.	Deels	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie. Specifieke details uit de inzagereactie zijn niet overgenomen omdat deze niet relevant zijn voor deze alinea.
155	ODNZKG	3.7.1		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 3.7.1 pagina 59 alinea 5 regel 13 t/m 17 over de afgelopen jaren heeft bewerkstelligd? Hoe ver terug de BBT conclusies zijn gepubliceerd in 2012?	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.
156	ODNZKG	3.7.1		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 3.7.1 pagina 59 regel 38 mogelijk langer dan de wetgever heeft beoogd... hoeveel langer dan t.o.v. welke datum van actualisatie BREF?	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.
157	ODNZKG	3.7.1	Dat ... gewonnen.	Ten aanzien van de afgelopen jaren is er slechts sprake van één verloren beroepszaak. Het gaat daarbij om het implementatiebesluit inzake BBT 65. Uitspraak inzake de windverhitters (implementatie BBT 65). Deze uitspraak is gedaan op 26 november 2020. Het bestreden besluit werd vernietigd i.v.m. een motiveringsgebrek. Er was onvoldoende onderzocht of andere brandstofmengsels bruikbaar waren om dichterbij de emissiegrenswaarde van 100 mg/Nm3 uit BBT-conclusie 65 te komen. Daarop is er door de OD NZKG een nieuw besluit genomen waarmee de aanvankelijk voorgeschreven emissiegrenswaarden verder zijn aangescherpt door de OD NZKG. Beroepszaak inzake implementatie BBT 36. Uitspraak is gedaan op 15 oktober 2020. ILT had verzocht om een voorschrift inhoudende een verplichting tot het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor het bestrijden van de NOx-emissies bij de Pelletfabriek. De OD NZKG heeft dit verzoek afgewezen. Hangende beroep heeft Tata het onderzoek alsnog uitgevoerd. Het door ILT ingestelde beroep tegen dit besluit is niet-ontvankelijk verklaard. Doordat het rapport van de OVV in het eerste deel van de zin op pagina 59 het heeft over de 'afgelopen jaren' ontstaat er een feitelijk onjuist beeld. Door de manier waarop het geschreven is, lijkt het alsof de OD de afgelopen paar jaar aan de lopende band zaken verliest. Dat is geenszins het geval.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
158	ODNZKG	3.7.1	de langer..... En door de vertraging...	De onderbouwing dat door het langer dan voorgeschreven implementatie van de BREF IJzer en Staal mogelijk heeft gezorgd voor een langere blootstelling aan hogere concentraties in de leefomgeving ontbreekt. Dit is afhankelijk van de hoogte van de emissies, bronkenmerken (hoogte schoorsteen, temperatuur etc.) etc. De laatste BBT conclusies die geïmplementeerd moeten worden betreffen monitoring zie bijlage 1 (rij 73).	Nee	De BREF had in 2016 al geïmplementeerd moeten zijn. Dus het gaat om het tijdsbestek van 2016 tot het schrijven van het rapport. Na 2016 zijn er BBT-conclusies geïmplementeerd die invloed hebben op emissies. Daarmee is het mogelijk dat er een langere blootstelling aan hogere concentraties in de leefomgeving is geweest. Uiteraard hangt de blootstelling aan de omgeving af van de hoogte van de emissies en bronkenmerken.
159	ODNZKG	3.7.1	Uit leidt.	Een aantal maatregelen zijn al getroffen, die tot aanzienlijke emissiereductie van ZZS hebben geleid en een aantal maatregelen is op korte termijn gereed. Voor enkele bronnen heeft Tata Steel zoals gezegd al maatregelen geïmplementeerd, bijvoorbeeld de productie van de hulpstoffenfabriek (HSF) van PAK-houdend materiaal (stopmassa) is met ingang van januari 2021 volledig stilgelegd, in mei 2021 is de reinigingsinstallatie (elektrofilter) bij de sinterkoelers van de sinterfabriek in bedrijf genomen waardoor voor deze bron onder andere de lood en stof-emissie is geminimaliseerd, sinds maart 2022 is bij de koudbandwalserij reinigingsinstallatie in gebruik genomen voor de afgassen van de gloeiovens daardoor is er vermindering van de uitstoot van PAK's.	Nee	Het hele proces neemt meerdere jaren in beslag en in zijn geheel leidt dit niet op korte termijn tot reductie. Wel is het zo dat elke reductiemaatregel die geïmplementeerd wordt, tot een reductie leidt. Tussen het bedenken en het uiteindelijk in werking treden van zo'n reductiemaatregel zit zoveel tijd, dat dit niet op korte termijn tot reductie leidt.
160	ODNZKG	3.7.1	aan... niet actueel zijn	Dat is juist en heeft de OD NZKG proactief gedaan in de ontwerpbeschikking voor de ontstoffingsinstallatie bij de Pelletfabriek en de tertiaire afzuiging bij de oxystaalfabriek voor stof. In het verleden waren deze mogelijkheden een stuk beperkter, omdat de BBT-conclusies van recente datum waren (2012) en er nog geen andere BBT documenten waren waar wij technisch gezien een lagere emissiegrenswaarden mee konden onderbouwen. De betrokken documenten voor deze aanscherping zijn: herziening Besluit activiteiten leefomgeving publicatiedatum 22 augustus 2022. Voor nieuwe installaties is voor stof een norm opgenomen van 3 mg/Nm3 i.p.v. 5 mg/Nm3. De final draft van de BREF Common Waste Gas Management and Treatment Systems in the Chemical Sector d.d. maart 2022 en ook de herziende factsheets voor luchtmissie beperkende technieken voor filterende afscheiders (medio 2022) Hiermee loopt de OD NZKG voorop bij het stellen van deze strengere emissiegrenswaarden.	Nee	Geen feitelijke onjuistheid weergegeven. OD NZKG onderbouwt de analyse in het rapport.
161	ODNZKG	3.7.1	Het SLA...; Eenliggen	In het rapport wordt niet duidelijk gemaakt dat het SLA geen wettelijk beleidskader is. Het is een convenant tussen overheden zonder juridische status. Dit is een tekortkoming die de OD NZKG bij het Rijk heeft neergelegd.	Nee	In een blauwe kader staat: "Het akkoord, dat juridisch niet bindend is, is gesloten tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten (waaronder Velsen, Heemskerk en Beverwijk)."
162	ODNZKG	3.7.1	Deze .. scherpen	ZZS emissies kunnen worden beperkt in maatwerkvoorschriften. Niet in vergunningvoorschriften.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzageactie.
163	ODNZKG	3.7.1	Daarnaast licht de.....	De OD NZKG bespreekt lopende zaken wel vooraf. De OD NZKG heeft maandelijks overleg over alle lopende en aankomende zaken rondom Tata Steel met ODIJ. Naast dat wij ook samen met de ODIJ trajecten lopen en kennis uitwisselen, staan alle aanvragen die binnenkomen over Tata Steel open voor advies door de IJmond gemeenten (die de reactie hebben bevestigd bij de ODIJ). In de ontwerpfase van het besluit staan het besluit en alle voorschriften open voor advies, zodat daar in het definitieve besluit rekening mee kan worden gehouden. Er is dus geen sprake van beperkte informatievoorziening vanuit de OD NZKG.	Deels	In de tekst is verduidelijkt dat er in het verleden geen overleg was, maar dat dit inmiddels wel gebeurt. In de tekst is niet in detail opgenomen wat de OD NZKG en de OD IJ wel of niet samen bespreken, omdat dit niet relevant is voor het onderzoek.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
164	ODNZKG	3.7.1	De omgevingsdienst	De GGD heeft op uitnodiging van de OD NZKG deelgenomen aan een brainstormsessie voor de beoordeling van het vermijdings- en reductieprogramma in het kader van ZZS. De resultaten van de recente gezondheidsonderzoeken (depositie) door het RIVM zijn wel degelijk reden om milieunormen op te leggen die scherper zijn dan de huidige BBT, zie de motivering van de betreffende besluiten tot reductie van ZZS en stof. Bijvoorbeeld de aangescherpte BBT-stofnorm bij de ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek in de ontwerpfase van de vergunning aanpassing en het maatwerk voor de ZZS nabij de detectiegrens voor zware metalen (waaronder lood) en PAK's.	Nee	Geen feitelijke correctie. De OD NZKG geeft in zijn reactie aan dat ze de wet uitvoeren.
165	ODNZKG	3.7.1; 6.4; 6.5	Meerdere....niet actueel zijn; het.... omwonenden; omde mogelijkheden; Terwijl.... stellen	De hier geponeerde stellingen komen niet geheel overeen met de praktijk. Strengere normen dan BBT zijn inderdaad mogelijk, indien de BBT-conclusies niet meer actueel zijn. Na de vaststelling van de BBT-conclusies in 2012 waren deze in elk geval actueel en ook in de periode erna tot heden zijn de meeste BBT-conclusies nog steeds actueel en worden binnen Europa gehanteerd. In het geval van actuele BBT conclusies is er geen reden tot aanscherping van de BBT-norm. Op onderdelen waar wel sprake is van gedateerde BBT-conclusies heeft of zal de OD NZKG ook strengere normen gesteld/ stellen. Voorbeelden hiervan zijn de ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek en tertiaire afzuiging bij de oxystaalfabriek. Dat KokxdeVoogd en Infomil aangeven dat er in theorie strengere BBT kunnen worden vastgesteld is juist, maar blijkt in de praktijk vaak zeer beperkt mogelijk. Het afwijken van BBT-conclusies wordt door de rechter strikt getoetst. Uit jurisprudentie van de ABRvS blijkt dat als de emissiegrenswaarde valt binnen de prestatierange, dit voldoende aanleiding is om te concluderen dat aan de beste beschikbare technieken wordt voldaan. ABRvS 18 juni 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2190 (ro. 3.4); Rechtbank Noord Nederland 20 februari 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3362 (ro 13.1); ABRvS 23 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY9234 (ro. 9); ABRvS 4 april 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW0778 (r.o. 2.8.3); ABRvS, 21 maart 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV9479 (ro. 2.3.3-2.3.5); ABRvS, 30 november 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BU6363 (2.17.3)	Nee	In inzagereactie 164 schrijft de OD NZKG: 'De resultaten van de recente gezondheidsonderzoeken (depositie) door het RIVM zijn wel degelijk reden om milieunormen op te leggen die scherper zijn dan de huidige BBT, zie de motivering van de betreffende besluiten tot reductie van ZZS en stof.' De BBT conclusies IJzer en Staal zijn actueel in de zin van dat er geen recentere versie is. Echter zijn deze BBT niet actueel in de zin van recent geupdated naar de laatste stand van zaken. Uit de genoemde rechtszaken volgt dat de gegeven onderbouwingen geen aanleiding geven tot strenger vergunnen dan wat het bevoegd gezag heeft voorgesteld en niet dat strenger vergunnen niet kan.
166	ODNZKG	3.7.1	het gevolg is....vergunning	De overheden trekken met elkaar op voor wat betreft het verzoek om de herziening van de BREF IJzer en Staal, ZZS etc. ieder vanuit zijn/haar rol binnen het stelsel. Daarbij hoort dat overheden beleidstekorten agenderen bij de voordat beleid verantwoordelijke overheid. Als uitvoeringsdienst dienen wij het beleid en de wettelijke kaders uit te voeren. Het causaal verband tussen niet strenge emissiegrenswaarden en niet samen optrekkende overheid is niet onderbouwd en ook onjuist. Zie recente ontwerpbesluiten Pelletfabriek ontstoffingsinstallatie, tertiaire afzuiging Oxystaalfabriek, geurbesluit, maar ook eerdere besluiten BBT49 stof, aanscherping zwavelzuurfabrieken bij de kookfabrieken, waarbij de OD niet aan de bovenkant van de range heeft vergund.	Nee	Deze conclusie wordt getrokken op basis van briefwisseling waarin overheden naar elkaar wijzen.
167	ODNZKG	3.7.1.	de resultaten... taken pakket van de omgevingsdienst; De ongevingsdienst.... uitgestoten stoffen	De OD NZKG maakt wel degelijk gebruik van de gegevens van het RIVM. Zie recente ontwerpbeslissingen in kader van reductie PAK's en ontwerpbeslissing ontstoffingsinstallatie Pelletfabriek in kader van loodreductie. Ook hebben wij MTR waarde opgevraagd, omdat deze niet beschikbaar waren voor bepaalde stoffen bij het RIVM. Echter is voor ons de GGD eerste aanspreekpunt voor geur, ZZS, zo is het stelsel RIVM/GGD opgezet. De GGD kan onze vragen dan doorzetten voor nader advies aan het RIVM. Wij hebben aan het Rijk gevraagd om normen te stellen voor cumulatie in het kader van ZZS en VTH. Hiervoor geeft het Rijk dan de opdracht aan het RIVM. https://www.rivm.nl/publicaties/cumulatie-en-vergunningverlening-zzs Verder is het juridisch kader voor VTH zo ingericht dat aan de wettelijke normen moet worden getoetst en daar toetst de ABRvS ook aan.	Deels	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie. De voorbeelden genoemd door de OD NZKG zijn niet opgenomen in de tekst omdat de OD NZKG deze gebruikt om zijn argumentatie te onderbouwen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
168	ODNZKG	3.7.1	Sterk leunen op de informatie van Tata Steel ... wettelijke normen... uitvoering VTH beleid	De OD NZKG heeft risicogericht T&H. Wij bepalen zelf op basis van informatie van Tata Steel, beschikbare BREF's, factsheets IPLO luchtbeperkende voorzieningen, andere installaties etc. die wij op basis van onze deskundigheid kunnen beoordelen welke emissiegrenswaarden in de vergunning worden gesteld conform BBT, de technische kenmerken van de installatie, kosteneffectiviteit, crossmedia effects etc. worden hierin meegewogen. De wettelijke verplichting voor emissiemetingen ligt bijvoorbeeld bij het bedrijf en moet door een geaccrediteerde meetinstantie worden uitgevoerd. De luchtexperts van de OD NZKG beoordelen de meetrapporten en daarmee de emissiegegevens. Zo werkt het stelsel. Als er aanleiding toe is kan de OD NZKG emissiemetingen laten uitvoeren zoals recent is gedaan bij de KGF2. https://odnzk.nl/onderzoek-uitstoot-kookgasfabriek-reden-voor-waarschuwing-en-nader-onderzoek/ . De OD NZKG maakt wel gebruik van expertise van derde zie reactie bij regel 13. Ook hebben wij het RIVM benaderd om MTR-waarde af te leiden voor stoffen die door Tata Steel worden uitgestoten, waarvoor nog geen MTR-waarde beschikbaar was.	Nee	De OD NZKG onderschrijft de conclusies uit het rapport.
169	ODNZKG	3.7.1	Ook door het bedrijf	Onderzoeksverplichting wordt wel dergelijk in het kader van scherper vergunnen voorgeschreven in de vergunningen zie hiervoor onder andere BBT 49, ontwerpbeschikking Pelletfabriek ontstoffingsinstallatie, geurbesluit, tertiaire afzuiging oxystaalfabriek, ook in de revisievergunning zijn onderzoeksverplichtingen opgenomen o.a. in het kader van de minimalisatieplicht etc. Een onderzoek mag echter niet leiden tot uitgestelde vergunningverlening daarom kan dit niet in alle gevallen.	Nee	De ODNZKG onderschrijft dat onderzoeksverplichtingen worden uitgevoerd.
170	ODNZKG	3.7.1	De stoffen.	Hier ontbreekt: Dat is juist de aanleiding waarom de OD inzet op scherpe normering bij de pelletfabriek (grootste emittent lood) en de sinterfabriek (grootste emittent PAK's); daarnaast wordt m.n. ingezet op de kookfabrieken, de oxystaalfabriek, de hoogovens en de opslagen (kolen, ijzererts).	Nee	De ODNZKG onderschrijft met zijn opmerking de analyse en conclusies.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
171	ODNZKG	3.7.2	vanaf 2019.....; geen aanleiding om zich intensiever met Tata steel te bemoeien; oranje blok; laatste deel van de tekst Dit zou.....kritisch te beschouwen	De aandacht voor schadelijk emissies is er altijd al geweest. De hinder en "schadelijke" emissies zijn altijd aandachtspunten geweest voor de OD NZKG, ook voor 2019. De wijze van (intensiever) toezicht op het bedrijf door de OD NZKG is risicogestuurd, maar bij Tata Steel al jarenlang gericht op de emissies en hinder naar de omgeving zoals stof en geur. Vanuit toezicht wordt al jarenlang gecontroleerd op o.a. schadelijke emissies dit is ook zichtbaar in o.a.: Last Onder Dwangsom (LOD) Overschrijding PAK eis Vulgasontstopping (2017); LOD opslag niet-gescheiden schroot (2017), LOD transportbandensysteem stofverspreiding (2015), LOD bodembeschermende voorzieningen DSP (2015), LOD warmbandwalsen 2 verwaarloosbaar bodemrisico bij calamiteitenput onvoldoende (2017), LOD vanwege stofemissies (Harsco) (2018), LOD vanwege kwiklozing (2021), LOD1 (2020)-3 (2022) vanwege rauwe kooks etc. Ook heeft de OD NZKG Tata Steel in het kader van verbetering van de brandveiligheid (overtreding van artikelen van het Bouwbesluit) een Last onder Dwangsom opgelegd op basis van controles vanaf 2018 t/m 2020. Vanuit alle gezondheidsmonitoring en RIVM onderzoeken in de IJmond kan geconcludeerd worden dat in de IJmond relatief meer gevallen van longkanker zich voordoen, maar het RIVM heeft het causale verband met Tata Steel (nog) niet hard kunnen aantonen. Het RIVM is nu een vervolgonderzoek gestart in 2022 in opdracht van lenW naar kwantitatieve waarde uitstoot Tata Steel en gezondheid. De uitkomsten worden in 2023 verwacht. Een relatie tussen de uitstoot van Tata Steel en het aantal kankergevallen kan telkens niet worden aangetoond in de onderzoeken. Dit neemt niet weg dat de OD NZKG zich wel heeft ingezet om de emissies te reduceren (Zie grafieken hiernaast met emissiejaarcijfers bijvoorbeeld lood en fijnstof). Emissies uit het verleden voldeden destijds aan BBT BREF IJzer en Staal 2006 en aan de NeR/Wm. De technieken zijn in de loop der jaren verder ontwikkeld en innovatie heeft plaatsgevonden waardoor emissies steeds verder afnemen. De OD NZKG vergunt al enige jaren zo streng/scherp mogelijk binnen de wettelijke kaders, technische mogelijkheden, kosteneffectiviteit en crossmedia effecten. Zoals ook voor het doekfilter bij de Sinterfabriek ter vervanging van de hogedrukwater, pelletfabriek ontstoffingsinstallatie, oxystaalfabriek tertiaire afzuiging, geurbesluit, BBT 49, zwavelzuurfabriek etc. Ook naar de toekomst toe zal de OD NZKG zich inspannen om de emissies verder te reduceren door aanscherping van de vergunning en door hier toezicht op te houden. Het uitgangspunt bij vergunningverlening is echter wel het wettelijke kader (Europese grenswaarden vastgelegd in bijlage 2 Wm) en tevens hanteren wij de trendgegevens vanuit het luchtmeetnet IJmond. Het luchtmeetnet IJmond is voor de OD NZKG een goede indicator om te bepalen hoe het met de luchtkwaliteit in de IJmond is gesteld in relatie tot de normen. Op alle locaties wordt aan de Europese grenswaarden voldaan. De normen gaan in het kader van gezondheid voor de luchtkwaliteit steeds verder naar beneden richting de WHO advieswaarden 2021. Europa is bezig met een herziening van de Europese grenswaarden. Echter de ABRvS toetst niet aan de WHO advieswaarden maar aan de wettelijke normen bijlage 2 Wm. In uitspraken wordt gesteld dat deze WHO advieswaarden normen zijn die binnen Nederland niet als bindend recht hebben te gelden, omdat moet worden uitgegaan van de luchtkwaliteitsregels als bedoeld in titel 5.2 van de Wet milieubeheer. Zoals blijkt uit de jurisprudentie: ECLI:NL:RVS:2022:2746; ECLI:NL:RVS:2021:690; ECLI:NL:RVS:2015:2938; ECLI:NL:RVS:2015:236; ECLI:NL:RVS:2011:BU3747; ECLI:NL:RVS:2009:BJ8900.	Nee	De OD NZKG geeft aan hij zich omzet om Tata Steel aan de wet te laten voldoen maar dat de uitkomsten van gezondheidsonderzoeken niet direct zijn te vertalen naar vergunningvoorschriften. Deze tekst gaat er juist over dat er meer moet zijn dan aan de wet voldoen en benadrukt het belang van sturen op gezondheid en het gebruiken van de uitkomsten van gezondheidsonderzoeken om het milieubeleid te sturen.
172	ODNZKG	3.7.1	De luchtkwaliteit aangescherpte WHO-advieswaarden	In bijna heel Nederland wordt niet voldaan aan de WHO advieswaarden niet alleen in de IJmond komt ook later terug in paragraaf 6.2 regel 29 en 30 dit dan dus ook algemener worden geformuleerd.	Nee	Het gaat in dit tekstblok om de situatie in de IJmond.
173	ODNZKG	3.7.3	de.... opgelegd aan Tata steel	Het gaat om een combinatie van vergunningvoorschriften en maatwerkvoorschriften. Dus niet om alleen vergunningvoorschriften. In maatwerkvoorschriften vastgelegd voor zover het ZZS betreft en ook aangescherpt waar mogelijk. Zie ontwerpbesluit ontstoffingsinstallatie Pelletfabriek en Tertiaire afzuiging oxystaalfabriek.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzage reactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
174	ODNZKG	3.7.3	Tata Steel heeft de...voeren	Op veel recente (ontwerp)besluiten waarin aanscherpingen zijn opgenomen volgt zienswijze en/of beroep door Tata Steel zoals voor de ontstoffingsinstallatie pelletfabriek, tertiaire afzuiging oxystaalafabriek en het geurbesluit.	Nee	Er zijn geen feitelijke onjuistheden geconstateerd. De ODNZKG onderschrijft dat Tata Steel reageert op nieuwe vergunningvoorschriften.
175	ODNZKG	3.7.4		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 3.7.4 pagina 65 regel 36, 37 niet beter toen de omwonenden...Wanneer heeft zich dit afgespeeld?	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.
176	ODNZKG	3.7.3	Omwonenden stellen...; Het bevoegd gezag... draagvlak voor het beleid	De OD NZKG heeft niet gevraagd aan omwonende om te stoppen met klagen. Sterker nog de OD NZKG heeft het melden laagdrempeliger gemaakt door de ontwikkeling van een app. De OD NZKG heeft in 2021 een nieuwe meldingen-app speciaal voor overlast afkomstig van Tata Steel geïntroduceerd. De app is getest door inwoners. Zodat een ieder sneller zou kunnen melden bij overlast. Het proces om meldingen te doen en af te handelen is hiermee nog verder geoptimaliseerd. Binnen één minuut heb je je melding gedaan en als je dat wilt, word je op de hoogte gehouden van de aanpak van de overlast. Ook is een dashboard ontwikkeld waarbij de cijfers van geregistreerde overlastmeldingen en ongewone voorvallen bij de OD NZKG van Tata Steel zichtbaar zijn. Hierop zijn de 5 meest recente meldingen zichtbaar en kan een overzicht gemaakt worden van de meldingen voor een geselecteerde periode. Tijdens een overleg met de omgeving is een keer toegelicht dat de intensiteit van de handhavingsverzoeken/klachten impact hebben op het reguliere werk en door afhandeling van deze verzoeken, ander werk (actualisaties) verdringt. Er is nadrukkelijk niet verzocht om te stoppen met klagen. Dit is ook niet het beleid van de OD NZKG. Sterker nog voor het geurbesluit en de maatregelen hanteren wij de klachten om (ernstige) geurhinder terug te dringen via de vergunning. De klachten werden al centraal verzameld via een team en via het zaakstelsel van de OD NZKG. Om dit nog verder te versterken heeft de OD NZKG per 1 januari 2023 een gespecialiseerd meldingenteam ingericht.	Deels	In de tekst is verduidelijkt dat de omwonenden en de OD NZKG een verschillend standpunt hebben met betrekking tot klachten. Het nieuwe meldingensysteem is niet opgenomen, omdat de werking van het meldingensysteem niet tot het onderzoek behoort. De oprichting van een gespecialiseerd meldingenteam valt buiten de onderzoeksperiode zoals gedefinieerd in de Onderzoeksverantwoording.
177	ODNZKG	3.7.4	Daarnaast...zijn.; monitoring...incomplete emissiecijfers	Uit de expertmeetings waaraan het RIVM ook deelnam is gebleken dat de ZZS-inventarisatie betrouwbaarder informatie bevat dan de door RIVM gehanteerde e-MJV cijfers. Het E-MJV is ook niet bedoeld om dergelijke complexe modelleringen mee te maken. Het doel is rapportage van de jaarvrachten in het kader van de E-PRTR verplichting om inzicht te geven in o.a. de emissies naar lucht voor de stoffenlijst welke is vastgelegd in de Uitvoeringsregeling voor een (beperkt) aantal stoffen met drempelwaarden. https://www.e-mjv.nl/sites/default/files/2018-07/stoffenlijst_integraal_prtr-verslag.pdf . Het is toegestaan om bronnen samen te voegen waardoor de bronkenmerken kunnen verschillen. Met Tata Steel is afgesproken dat ze voor 2023 (e-MJV2022) het e-MJV zo aanpassen dat het geschikt is voor modellering.	Nee	Het gaat in deze tekst niet om de data genoemd in de inzagereactie van de OD NZKG, maar om de data genoemd in de paragraaf met als titel 'Stofemissies bij de Sinterfabriek' en de paragraaf met als titel 'Vermijdings- en reductieprogramma Zeer Zorgwekkende Stoffen'.
178	ODNZKG	3.7.4		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 3.7.4 pagina 66 regel 4 lang was het beeld van omwonende ...Welk tijdsbestek?	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.
179	ODNZKG	3.7.4	Als omwonende niet blijven...dat nu ook	In het uitvoeringsprogramma Tata Steel 2020-2022 van de OD NZKG wordt hier invulling aangegeven. Ook recente besluiten (o.a. geurbesluit, ontstoffingsinstallatie pelletfabriek, tertiaire afzuiging oxystaalafabriek) laten zien dat de OD NZKG na het Randstedelijke rekenkamer rapport de aanbevelingen heeft meegenomen en zich inzet voor de gezonde leefomgeving.	Nee	Geen feitelijke onjuistheid gemeld door de ODNZKG. De ODNZKG onderschrijft de conclusie van de Onderzoeksraad en geeft aan hoe zij hier invulling aan geeft.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
180	ODNZKG	3.7.4	Dit wantrouwen ... door omwonenden.	Dit is feitelijk onjuist: Er is de afgelopen jaren geen sprake van beroepszaken (ten aanzien van besluiten die zijn genomen door de OD NZKG) die zijn gewonnen door omwonenden. De rechtbankuitspraak inzake de warmbandwalserij leek hier een voorbeeld van (besluit werd in beroep vernietigd), maar in hoger beroep is de uitspraak gecorrigeerd ECLI:NL:RVS:2022:2746 21 september 2022 waardoor de vergunning van de OD NZKG inwerking is getreden.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
181	IenW	3.2.4		De afbeelding in de tabel en de beschrijving eronder laat alleen de VTH- WABO-taken zien voor Tata Steel (BRZO-bedrijf), met de OD NZKG als relevante Omgevingsdienst. We merken op dat er ook nog andere organisaties actief zijn, bijvoorbeeld Rijkswaterstaat (namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat) voor waterlozingsvergunningen en de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (namens GS Noord-Holland) voor de natuurvergunning van Tata Steel. Daarnaast zijn er ook andere bedrijven op het Tata Steel terrein gevestigd, waarvoor weer iets anders geldt. Rijkswaterstaat: Bevoegd gezag rol M IenW /RWS naar bedrijf en adviesrol naar bevoegd gezag / OD ontbreekt	Nee	Deze tabel beschrijft beknopt de rol en verantwoordelijkheid van de in Figuur 4 genoemde partijen. Van deze partijen is voor deze casus een specifieke rol beschreven in het rapport.
182	IenW	3.2.4		Rijkswaterstaat: Bevoegd gezag rol M IenW /RWS naar bedrijf en adviesrol naar bevoegd gezag / OD ontbreekt	Nee	Deze tabel beschrijft beknopt de rol en verantwoordelijkheid van de in Figuur 4 genoemde partijen. Van deze partijen is voor deze casus een specifieke rol beschreven in het rapport.
183	IenW	3.2.4	Opdrachtgever Inspectie Leefomgeving en Transport	ILT is onafhankelijk. Er is geen opdrachtgever/opdrachtnemerrelatie. Een en ander is vastgelegd in een relatiestatuuut.	Ja	Correctie is overgenomen.
184	IenW	3.3.3	Na publicatie moeten het bevoegd gezag zorgen dat de uitstoot van de bedrijven waar de BREF relevant voor is, binnen vier jaar in lijn is met wat mogelijk is met de technieken uit de BREF	Strikt genomen gaat het niet om de BREF, maar om het BBT-conclusies document. Het is namelijk niet de BREF maar het document 'BBT-conclusies' dat gepubliceerd wordt in het Publicatieblad van de Europese Unie, en dus is het het BBT-conclusie document met de hierin opgenomen BBT-conclusies waaraan de 4 jaar actualisatieverplichting is gekoppeld uit artikel 5.10 Bor. Het BREF document is een document met achtergrondinformatie dat bij het BBT-conclusie-document hoort. Deze opmerking is ook van toepassing op andere stukken tekst uit het document, zoals bijvoorbeeld de zin (regel 2, blz 37): "De BREF IJzer en Staal had in 2016 geïmplementeerd moeten zijn in de vergunning en bij Tata Steel.". Dat zou eigenlijk moeten zijn: "De BBT-conclusies IJzer en Staal... "	Ja	Correctie is overgenomen.
185	IenW	3.2.4	"milieubeleid" vervangen door "emissiebeleid"	Verduidelijking. Het ZZS-beleid is specifiek gericht op emissies. Overigens is het uitleggen van dit beleid een herhaling van p25, regels 24-26.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
186	IenW	3.5.2	De BBT-conclusies bevatten een bandbreedte waarbinnen sprake is van BBT.	Er zijn BBT-conclusies met een BAT-AEL (emissierange), maar er zijn ook BBT-conclusies zonder emissierange, zoals bijvoorbeeld de BBT-conclusie over een milieubeheersysteem die in vrijwel alle BBT-conclusie documenten staat. Tekstvoorstel: 'De BBT-conclusies kunnen een bandbreedte bevatten waarbinnen sprake is van BBT'.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
187	IenW	3.5.4	-	De regelgeving voor ZZS is hier op hoofdlijnen uitgelegd. De minimalisatieplicht uit artikel 2.4 lid 2 Ab wordt niet genoemd in de tekst. Deze minimalisatieplicht geldt voor IPPC-installaties ongeacht of er een BBT- conclusie is. Verder ontbreken de nuances voor de rapportageverplichting en de 5 jaarlijkse informatieplicht ontbreken, namelijk: - art 2.3a lid 2 Ab: uitzondering voor als er een BBT-conclusie geldt (relevant voor IPPC-installaties) - art 2.4 lid 10: uitzondering voor als er een immissiewaarde voor een stof in de Wet milieubeheer staat Het Activiteitenbesluit stelt in dat geval geen regels aan deze stoffen, omdat er dan al in een ander kader regels zijn gesteld. Dat betekent overigens ook dat vergunningvoorschriften waar voor dit soort stoffen op basis van de NeR een rapportageverplichting en 5 jaarlijkse informatieplicht in een vergunningvoorschrift zijn opgenomen niet van rechtswege vervallen zijn, omdat het Activiteitenbesluit hier geen regels aan stelt.	Nee	Voor hoofdstuk 3 volstaat de regelgeving op hoofdlijnen. In paragraaf D3.2 is de ZZS-regelgeving tot op het aangehaalde detailniveau beschreven.
188	IenW	3.5.4	Deze tekst is te stellig.	Of het gefaseerd aanleveren mag, ligt voor bij de rechter, zie ook p53 regels 9-10.	Nee	Uit de wet (Activiteitenbesluit milieubeheer, Artikel 2.4, lid 4) blijkt dat gefaseerd aanleveren onder voorwaarden is toegestaan. De rechter toetst of dat in deze casus op de juiste wijze gebeurt.
189	IenW	3.7.1	De concentraties die in het SLA als grenswaarde zijn opgenomen hebben geen directe doorwerking	Tekstvoorstel: De concentraties die in het SLA als grenswaarde zijn opgenomen hebben op dit moment nog geen directe doorwerking. Op dit moment heeft de Europese Commissie een voorstel voor een herziening van de richtlijn luchtkwaliteit gepresenteerd, waarin grenswaarden voor concentraties op leefniveau fors worden aangescherpt. Over enkele jaren staan er strenge grenswaarden op leefniveau in regelgeving. Daar moeten vergunningen aan worden getoetst en als een grenswaarde wordt overschreden, moeten maatregelen worden gevraagd die strenger zijn dan BBT. Daarnaast kan bevoegd gezag in het stelsel van de Omgevingswet zelf strengere grenswaarden op leefniveau vaststellen (Omgevingswaarden).	Nee	De stand van zaken zoals die tijdens het schrijven van het rapport was, is meegenomen.
190	IenW	3.7.1	In de praktijk blijkt dit niet altijd mogelijk bij Tata Steel. Dat dit niet mogelijk is komt omdat uit de BBT- conclusies geen verplichting volgt om na afloop van een bepaalde termijn nieuwe installaties te plaatsen c.q. bestaande installaties zodanig aan te passen dat deze met nieuwe installaties overeenkomen (met de 34 bijbehorende strengere emissiegrenswaarde).	Zie ook opmerking over p.48 regel 14. Het kabinet heeft bij de behandeling van het voorstel van de Europese Commissie voor herziening van de richtlijn industriële commissies het voorstel ingebracht om de uitzonderingsmogelijkheid voor oude installaties te beëindigen. Dit voorstel vindt vooralsnog geen steun bij de Commissie en andere lidstaten.	Nee	Er is geen opmerking over p.48 regel 14 ingediend door IenW. Geen feitelijke onjuistheid geconstateerd.
191	IenW	3.7.1	... Vergunnen zonder bekend is wat ...	Op zich klopt deze tekst maar gelijktijdig geldt een minimalisatieplicht. Dus zelfs als de MTR bekend is kan je niet strengere eisen stellen dan met MTR (anders dan sluiten betreffend onderdeel). Het zou daarom goed zijn om een zin toe te voegen dat de minimalisatieplicht wel geldt.	Nee	De nadruk ligt hier op het ontbreken van zicht op de risico's voor omwonenden voor een aantal zeer zorgwekkende stoffen. Voor omwonenden is het belangrijk dat de emissies (van alle relevante bronnen) worden verminderd als er sprake is van een overschrijding van het MTR. Verder verlaging op basis van de minimalisatieplicht is een stap verder.
192	Gemeente Dordrecht	4.1	haakje openen verwijderen	typefout	Ja	Correctie is overgenomen.
193	Chemours	4	fluorpropanzuur	een fluorpropanzuur is incorrecte benaming van het molecuul. Zie ook hierboven in regel 4. Eventueel te gebruiken HFPO-dimeer zuur (DA is dimer acid)	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
194	Provincie Zuid-Holland	4.1.2	De tweede manier ... lucht uitgestoten.	Niet alleen via de indirecte lozing en de lucht komen PFAS-verbindingen in het milieu. Ook via de directe lozing op de Beneden Merwede en via het afval dat wordt afgevoerd naar verwerkers. De hoeveelheid PFOA en HFPO-DA dat via het afval het terrein van verlaat, is groter (geweest) dan via emissies naar lucht en water. Dit door de strengere emissie-eisen die we als provincie hebben opgelegd. Afhankelijk van de verwerking van dit afval komen deze stoffen alsnog in meer of mindere mate in het milieu terecht. Via het afval kan ook op lange termijn blootstelling van mensen plaats vinden. Zuid-Holland pleit bij de Rijksoverheid voor betere regulering van (p)ZZS in de afvalstoffenregelgeving.	Deels	Het onderzoek richt zich op de emissie van PFOA en HFPO-DA vanuit de fabriek. Chemours stoot ook andere schadelijke stoffen uit (onder andere PFAS), maar dat valt buiten de reikwijdte van dit onderzoek. Datzelfde geldt voor de afvalstromen. Tot nu toe zijn er geen aanwijzingen dat die stromen relevant zijn voor de omwonenden van de fabriek. Wat de directe lozing betreft is de tekst aangepast, zie ook onderstaande reactie.
195	DCMR	4.1.2	De tweede lucht	Wat ontbreekt is een derde manier waarop HFPO-DA in het milieu terecht komt. Er vinden ook directe lozingen (op de Beneden Merwede) plaats waarvoor Rijkswaterstaat het bevoegd gezag is.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
196	RIVM	4.1.2	Niet van alle PFAS is bekend wat de risico's zijn voor mens en milieu.	Deze zin is feitelijk niet juist. Risico is het gevolg van gevaarseigenschappen en blootstelling. Het is een feit dat de gevaarseigenschappen van niet alle PFAS bekend zijn. Voorstel: Niet van alle PFAS is er kennis over de schadelijkheid voor mens en milieu.	Ja	Correctie is overgenomen.
197	Provincie Zuid-Holland	4.1.2	PFAS... bevatten	In deze zin wordt als voorbeeld de papierindustrie genoemd en Chemours. Dit zijn verschillende grootheden. Suggestie: PFAS komen in Nederland onder andere in het milieu door de papier- en chemische industrie, zoals bij de productie van fluorpolymeren door Chemours in Dordrecht.	Ja	Correctie is overgenomen.
198	DCMR	4.1.2	Gedurende milieu-impact.	Chemours doet al jaren onderzoek naar vervangers van PFAS door dispersiemiddelen die geen PFAS zijn.	Nee	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid.
199	Provincie Zuid-Holland	4.1.3	In ... weergegeven.	De tekst van regel 4/5 suggereert dat het schema betrekking heeft op alle VTH-taken ('in onderstaand Figuur 6 is het stelsel van partijen dat betrokken is bij vergunningverlening, toezicht en handhaving bij Chemours schematisch weergegeven'). In het schema ontbreken de waterkwaliteitsbeheerders (Waterschap en Rijkswaterstaat) die op grond van de Waterwet verantwoordelijk zijn voor directe lozingen op oppervlaktewater. Daarnaast ontbreekt de afvalketen en de daarbij behorende partijen in het overzicht. RWS, waterschappen, Nederlandse arbeidsinspectie, en rol ILT bij afval ontbreken in dit overzicht. Ook ontbreekt in dit overzicht het RIVM als adviseur van Rijk en Provincies.	Deels	De tekst suggereerde dat in figuur 7 alle partijen zijn weergegeven die betrokken zijn bij vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van Chemours. De figuur was echter gericht op alleen emissies naar lucht, zoals beschreven in het onderschrift van figuur 7. Dat is in lijn met de algemene focus van het onderzoek op emissies naar lucht, zoals benoemd in 1.3.2. Bij deze casus worden emissies naar water echter wel beschreven. Daarom figuur 7 aangepast zodat deze ook indirecte lozingen beschrijft. Daarnaast is voor directe lozingen is een figuur toegevoegd en tabel 4 aangevuld. In lijn hiermee is de tekst boven Figuur 7 en boven Tabel 4 aangepast. Afvalstromen vallen buiten de reikwijdte van het onderzoek, zie reactie vijf plaatsen hoger. Het RIVM en Rijkswaterstaat zijn aan de figuur toegevoegd als adviseurs. Omwille van de overzichtelijkheid is de indirecte betrokkenheid van waterschappen bij vergunningverlening alleen in het bijschrift benoemd.
200	DCMR	4.1.3		De pijlen tussen DCMR en Chemours hebben niet allen betrekking op 'VTH luchtemissies' maar op 'VTH' in het algemeen.	Ja	Zie toelichting bij inzagereactie 199.
201	IenW	4.1.3	toevoegen Waterschap en RWS.	Het waterschap en RWS moeten worden toegevoegd aan de betrokken partijen bij Chemours, want zij hebben een advies rol voor de wabo- vergunning van Chemours.	Ja	Figuur en bijschrift zijn in lijn met de reactie aangevuld.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
202	Provincie Zuid-Holland	4.1.3		Zie opmerking bij figuur 6. De waterkwaliteitsbeheerders zoals Waterschap en Rijkswaterstaat ontbreken. Verantwoordelijkheid Chemours gaat verder dan voldoen aan vergunning. Zie site Chemours: het zijn van een verantwoordelijk lid van de gemeenschap. In dit geval is Chemours ook houder van het Reach dossier van HFPO-DA. Daarnaast moet een bedrijf bij aanvragen van een vergunning alle bekende en beschikbare kenmerken van stoffen aanleveren. Ook hier ontbreken de partners m.b.t. de afvalketen en de waterketen. Bij gedeputeerde staten ontbreekt toezicht en handhaving. ILT is geen toezichthouder op de omgevingsdiensten. ILT is wettelijk adviseur.	Deels	Zie toelichting bij inzagereactie 199. De beschrijvingen van Gedeputeerde Staten en ILT zijn in lijn met de reactie aangepast.
203	RIVM	4.1.3		RIVM komt niet voor in deze tabel. RIVM heeft rol als onafhankelijke wetenschappelijke adviseur, in opdracht van ministerie IenW, NVWA, Provincie Zuid Holland, diverse gemeenten.	Deels	De tabel bevat een deel van de voor VTH relevante partijen voor deze casus. Om de omvang beperkt te houden is het RIVM niet opgenomen in de tabel. De rol van het RIVM daarin is immers al beschreven in Hoofdstuk 2 en Bijlage D. Daarnaast is het RIVM toegevoegd aan figuur 6 en figuur 7.
204	OZHZ	4.1.3	tot juli 2017	moet zijn: van januari 2011 tot juli 2017. Voor 2011 voerde provincie zelf de VTH taken uit	Ja	Geen feitelijke onjuistheid, maar de tekst is ter verduidelijking aangepast in lijn met de reactie.
205	OZHZ	4.1.3	Vergunningverlener, toezichthouder en handhaver voor niet-Brzo-bedrijven	is voor DuPont/Chemours niet relevant	Ja	Deze rol was opgenomen om aan te geven dat OZHZ sinds 2017 nog steeds VTH-werkzaamheden verricht. Dat is slechts indirect relevant voor Chemours en daarom is deze rol in lijn met de reactie verwijderd.
206	OZHZ	4.1.3	Uitvoering van interbestuurlijk toezicht	ILT is ook bevoegd gezag voor internationaal afvaltransport vanuit Chemours	Nee	De tabel beoogt niet volledig te zijn in de taken van de genoemde partijen. Omdat afvalstromen buiten de reikwijdte van het onderzoek vallen is deze verantwoordelijkheid niet benoemd.
207	Provincie Zuid-Holland	4.2	Uit .. vergund	De provincie heeft de hier genoemde lozing van 45.000 kg PFOA niet vergund. De provincie was in die tijd geen bevoegd gezag voor indirecte lozingen. De verantwoordelijkheid voor de indirecte lozingen onder de WVO-vergunning is in 2010 overgegaan naar de omgevingsvergunning milieu. Waarmee het bevoegd gezag voor indirecte lozingen per 01-01-2010 is verschoven van de waterbeheerder naar het Wabo bevoegd gezag. Het Oasen rapport van voetnoot 198 verwijst naar een RWS-memo als bron. Benoem dat de waterkwaliteitsbeheerder destijds de vergunningverlener was voor de genoemde 45.000 kg. Ook daarom is het goed om waterkwaliteitsbeheerders te benoemen in figuur 6 op blz. 70 en tabel 4 op blz. 71.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
208	Provincie Zuid-Holland	4.2	Sommige ... Dordrecht	Het woord "zelfs" is suggestief. Deelname was vrijwillig en op uitnodiging van RIVM/ GGD	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
209	Provincie Zuid-Holland	4.2.1	Uit ... overschreden	Bij de gezondheidskundige grenswaarde voor de duidelijkheid graag toevoegen '(RIVM2016)'. Nu blijkt alleen uit een voorgaande alinea en uit de voetnoot dat de blootstelling uit het verleden (voor 2002) wordt afgezet tegen de grenswaarde van 2016. Tekstvoorstel: Uit het RIVM-onderzoek ten behoeve van een risicoschatting van de emissie van PFOA voor omwonenden blijkt dat in een gebied rond de fabriek de herziene gezondheidskundige grenswaarde (RIVM 2016) in de periode tot 2002 langdurig is overschreden.	Ja	Geen feitelijke onjuistheid, maar de tekst is ter verduidelijking aangepast in lijn met de reactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
210	Provincie Zuid-Holland	4.2.1	Over ... informatieavonden	Deze avonden zijn georganiseerd door de Provincie Zuid-Holland samen met Dordrecht (i.p.v. de GGD); zie onder andere: https://cms.dordrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Dossier_Chemours_en_DuPont/Samenvatting/Bewonersavond_rapport_2016 De opdrachtgever voor het bloedonderzoek was de Provincie Zuid-Holland in samenspraak met de gemeenten en IenW.	Ja	De tekst over de informatieavonden is aangepast. De opdrachtgevers van het bloedonderzoek worden benoemd in voetnoot 209 (inzageversie).
211	Gemeente Dordrecht	4.2.1	onderschrift	in het onderschrift, voetnoot 205 wordt verwezen naar de Efsa publicatie van 2020 waarna de gezondheidskundige grenswaarden zijn verlaagd naar 4,4 ng/kilo lichaamsgewicht per week. De tekst beschrijft de verlaging naar 12,5 ng per dag. Kennelijk is deze norm tweemaal verlaagd. Ik zou de verlaging van de norm als gevolg van EFSA=publicatie van 2020 later in de tijd plaatsen, bij 2020-2021	Nee	Deze reactie berust waarschijnlijk op een misverstand. In paragraaf 4.2.1 wordt in voetnoot 205 naar de RIVM-notitie uit 2020 verwezen voor uitleg van het begrip gezondheidskundige grenswaarde, niet voor de hoogte van de grenswaarde zelf. De herziening van de grenswaarde in 2020 wordt pas in paragraaf 4.2.2 beschreven, in lijn met de suggestie uit de inzageversie. Het was de bedoeling om dat in 4.2.1 aan te kondigen in voetnoot 207, maar die verwijzing was incorrect. Dat is aangepast.
212	RIVM	4.2.1	Het RIVM herzielt in 2016 ook de richtwaarde voor PFOA in drinkwater.	Het is onjuist om 'herzielt' te gebruiken. In 2016 adviseert RIVM voor de eerste keer m.b.t. een drinkwaterrichtwaarde voor de stof PFOA. Voorstel: RIVM adviseert in 2016 het ministerie van IenW over de richtwaarde voor PFOA in drinkwater.	Ja	Correctie is overgenomen.
213	IenW	4.2.1	In de RIVM.... Chemours	"In de buurt" kan bij lezers de indruk wekken dat de drinkwaterwingebieden vlak naast Chemours liggen. In werkelijkheid liggen deze wingebieden enkele kilometers stroomafwaarts.	Ja	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid, maar de tekst is ter verduidelijking aangepast in lijn met de reactie.
214	IenW	4.2.1	Het rivierwater ... in de rivier	lang KAN worden beïnvloed. Dit is heel erg afhankelijk van allerlei factoren, zoals de eigenschappen van de stof.	Ja	De tekst suggereerde dat overgrondwaterwinning door alle stoffen lang kan worden beïnvloed, terwijl dat alleen geldt voor stoffen die in die tijd niet of nauwelijks afbreken. De tekst is aangepast in lijn met de inzageversie.
215	Provincie Zuid-Holland	4.2.1	Als die vergelijking zijn daarmee niet uit te sluiten	Graag een bronvermelding opnemen om duidelijk te maken welke gezondheidskundige grenswaarde hier bedoeld wordt. Daarnaast graag een bronvermelding opnemen voor de conclusie over gezondheidskundige effecten, vooral op het immuunsysteem.	Ja	Geen feitelijke onjuistheid, maar de tekst is ter verduidelijking aangepast in lijn met de reactie.
216	OZHZ	4.2.1	beheerste	moet zijn: "door DuPont/Chemours beheerste" zoals het er staat suggereert het dat RWS deze verontreiniging beheerst	Ja	Geen feitelijke onjuistheid, maar de tekst is ter verduidelijking aangepast in lijn met de reactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
217	Provincie Zuid-Holland	4.2.1	Ook geconstateerd	Voor de volledigheid lijkt het passend om de datum van intrekken en de motivering daarbij te benoemen. In 2020 is de last onder dwangsom opgeheven omdat er anderhalf jaar geen overtredingen zijn geconstateerd. En om aan te geven hoe zwaar GS inzetten op handhaving bij geconstateerde overtredingen lijkt het ons relevant om de hoogte van de opgelegde en 7x verbeurde en geïnde dwangsom à 250.000 per overtreding te benoemen. Uit de Lid GS brief van 18 september 2020 met kenmerk PZH-2020-738293691 In 2018 is aan Chemours een last onder dwangsom opgelegd gericht op het beëindigen van de toen geconstateerde onvergunde indirecte lozing van PFOA. U bent hierover op 23 april 2018, 7 september 2018 en 16 oktober 2019 geïnformeerd. Chemours heeft sindsdien de werking van de koolfilters in de waterzuivering verder geoptimaliseerd. De kwaliteit van het afvalwater is in de afgelopen jaren minimaal twee keer per maand door DCMR gecontroleerd en de laatste anderhalf jaar zijn hierbij geen overtredingen geconstateerd. Chemours heeft ons inmiddels verzocht om de last onder dwangsom in te trekken en de Algemene wet bestuursrecht (art. 5.34 Awb) biedt daar grond voor mits de overtreding ten minste één jaar niet heeft plaatsgevonden. Nu er geen rechtvaardiging bestaat om dit verzoek niet te honoreren, heeft DCMR de opgelegde last onder dwangsom daarom ingetrokken. DCMR blijft de kwaliteit van het afvalwater regelmatig controleren. Mochten daarbij nieuwe overtredingen geconstateerd worden, dan zal vanzelfsprekend opnieuw handhavend worden opgetreden.	Deels	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid. De datum van intrekken is niet toegevoegd, want die is voor de blootstelling van omwonenden niet relevant. Ter verduidelijking van de hoogte van dwangsommen is de tekst aangepast.
218	OZHZ	4.2.1	oppervlaktewater	oppervlaktewater van de Beneden Merwede	Ja	Correctie is overgenomen.
219	OZHZ	4.2.1	oppervlakte-, irrigatie- en zwemwater	irrigatie en zwemwater is ook oppervlaktewater	Nee	Omwille van de duidelijkheid zijn de termen uit de rapporttitels overgenomen. Oppervlaktewater kent immers meerdere gebruiksvormen. De bronnen zijn verduidelijkt.
220	OZHZ	4.2.1	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	Omgevingsdienst was opdrachtgever namens gemeenten Dordrecht, Sliedrecht en Papendrecht	Nee	In de voetnoot heeft de Onderzoeksraad de partijen genoemd die in het betreffende rapport als opdrachtgever zijn benoemd. Het is mogelijk dat de Omgevingsdienst opdrachtgever was namens de genoemde gemeenten, maar dat viel buiten de reikwijdte van het onderzoek.
221	OZHZ	4.2.1	gemeente Dordrecht	gemeente Dordrecht, mede namens Papendrecht, Sliedrecht en Molenlanden	Nee	In de tekst heeft de Onderzoeksraad de partij genoemd die in het betreffende rapport als opdrachtgever wordt benoemd. Het is mogelijk dat de gemeente Dordrecht mede namens andere gemeenten opdrachtgever was, maar dat viel buiten de reikwijdte van het onderzoek.
222	OZHZ	4.2.1	De aangescherpte grondnorm voor 'wonen met moestuin' wordt op twee locaties overschreden.	toevoegen: deze locaties betroffen echter geen moestuinen	Deels	Uit het genoemde rapport blijkt niet of de twee locaties met concentraties hoger dan de grenswaarde voor wonen met moestuin moestuinen waren. De Onderzoeksraad heeft dat zelf niet uitgezocht. Dit is in het rapport benoemd.
223	OZHZ	4.2.1	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid namens gemeenten van Zuid-Holland Zuid	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
224	OZHZ	4.2.1	"te storten grond"	De term "storten" is erg ongelukkig. Dit suggereert dat sprake is van een afvalstof. In de praktijk betreft het hier hergebruik van grond in een functionele toepassing.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
225	OZHZ	4.2.1	beheersing van de vervuiling bij verplaatsing. Voor grond die niet wordt verplaatst	i.p.v. verplaatsing en verplaatst beter bij hergebruik en hergebruikt. Immers, verplaatsing kan ook naar een stort fo reiniger. Daar is geen beleid voor.	Ja	Correctie is overgenomen.
226	OZHZ	4.2.1	Voor grond die niet wordt verplaatst, is er momenteel geen beleid	Onjuist. Er is was en is wel beleid voor grond die niet wordt verplaatst, namelijk de Wet bodembescherming. In eerste instantie geldt daarvoor de INEV (Indicatief Niiveau voor Ernstige Verontreiniging). Bij overschrijding van de INEV is er mogelijk een risico en moet worden bepaald of er daadwerkelijke risico's zijn. als die er zijn moet worden gesaneerd of risicobeperkende maatregelen worden genomen. Tot mei 2022 was de INEV voor PFOA 1100 ug/kg. Dergelijke gehalten worden in de regio Zuid-Holland Zuid niet aangetroffen. vanaf mei 2022 is de INEV voor PFOA 60 ug/kg. PFOA gehalten boven de 60 ug/kg komen wel voor in ZHZ	Nee	Een wettelijke mogelijkheid staat voor de Onderzoeksraad niet gelijk aan beleid. De tekst is aangepast om dit te verduidelijken.
227	OZHZ	4.2.1	in juli 2019 en tijdelijk handelingskader	In december 2021 is een definitief Handelingskader verschenen. Beter daaraan refereren. Tussentijds was in november 2019 nog geactualiseerd tijdelijk handelingskader verschenen	Deels	De in de reactie genoemde aanpassingen werden al benoemd in voetnoot 239. Ter verduidelijking heeft die tekst een prominentere plaats gekregen.
228	OZHZ	4.2.1	In het kader worden voor PFOA de grenzen gesteld op 89 microgram per kilogram droge stof (µg/kgd.s.) voor de functie wonen en op 7 µg/kgd.s. voor de functies landbouw-natuur en moestuinen.	onjuist De 7 ug/kg voor landbouw-natuur was gebaseerd op ecologische risico's. Voor moestuinen was voor PFOA een humane risicogrenswaarde bepaald van 86 ug/kg (tabel 3.2). Voor wonen met tuin was een humane risicogrenswaarde bepaald van 1100 ug/kg (tabel 3.2)	Ja	Deze passage berustte op een misverstand. Naar aanleiding van deze reactie is de passage aangepast.
229	IenW	Kader 'Landelijk handelingskader en lokaal effect'	"In het kader worden voor PFOA de grenzen gesteld op 89 microgram per kilogram droge stof voor de functie wonen en op 7 microgram voor de functies landbouw-natuur en moestuinen."	Dit betreft risicogrenzen die door het RIVM zijn genoemd in het rapport van maart 2019 en zijn niet opgenomen in het handelingskader. Voor PFOA gold in het handelingskader van juli 2029 7,0 microgram voor de categorie wonen/industrie en de gemeten achtergrondwaarde, ten hoogste 7,0, bij de categorie landbouw/natuur, bij hogere achtergrondwaarde dan 0,1. Geriek gold voor die laatste categorie de bepalingsgrens van 0,1 microgram.	Ja	Zie de toelichting bij inzagereactie 228.
230	IenW	Kader 'Landelijk handelingskader en lokaal effect'	"Met deze grenzen wekt het kader de suggestie dat deze grenzen een norm vormen die bij grond voor die functies niet overschreden mag worden."	Het handelingskader is een generieke invulling van de zorgplicht en stelt geen normen. Op basis van lokale omstandigheden kan ook een andere invulling van de zorgplicht worden gekozen. Zie ook pagina 3 van het handelingskader: "Het huidige toetsingskader heeft het voorzorgbeginsel als uitgangspunt. Dat houdt in dat er geen risico mag worden genomen dat de bodemkwaliteit door het toepassen van grond en baggerspecie verslechtert." Het handelingskader wekt dus niet de suggestie dat het hier om normen zou gaan die in de Regeling bodemkwaliteit zijn opgenomen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
231	OZHZ	4.2.1	10 µg/kg	het gehalte van 10 ug/kg was al ruim voor het Tijdelijk Handelingskader bepaald. Het is gebaseerd op een voorlopige regionale achtergrondwaarde en het uitloggedrag van PFOA houdende grond.	Nee	De inzagereactie wijst niet op een feitelijke onjuistheid. De genoemde passage beschrijft de gehanteerde grenswaarde, niet de herkomst ervan.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
232	Provincie Zuid-Holland	4.2.2	Ondanks - gemiddeld	De voor de casus Chemours meest relevante conclusie uit het GGD-onderzoek ontbreekt in deze paragraaf en verdient wel genoemd te worden. De GGD constateert dat juist de kankersoorten die potentieel gelinkt kunnen worden aan een hoge PFOA-blootstelling niet zijn verhoogd. Blz. 15 GGD rapport nov 2019 (voetnoot 244). Citaat uit rapport: "Nierkanker en testiskanker niet verhoogd . Er is opnieuw geen verhoging gevonden van nierkanker en testiskanker in Sliedrecht, net als in het GGD-onderzoek van maart 2016. Dit zijn de twee kankersoorten, die mogelijk gerelateerd zijn aan blootstelling aan PFOA. Daarmee kan opnieuw geen relatie gelegd worden tussen het optreden van deze vormen van kanker in Sliedrecht en mogelijke blootstelling van inwoners aan PFOA in het verleden." Een relatie tussen blootstelling aan PFOA en het ontstaan van huidkanker is nooit vastgesteld. De tekst wekt nu wel die suggestie doordat er geen verklaring voor de verhoogde incidentie van huidkanker wordt gegeven, en methodologische oorzaken als een afwijkende leeftijdsopbouw of sociaaleconomische status van de populatie kennelijk worden uitgesloten.	Ja	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid, maar de tekst is vanwege de relevantie wel in lijn met de reactie aangepast.
233	RIVM	4.2.2.	Vervolgens brengen twee comités advies uit over de kosten en baten.	Dit is een zeer beknopte beschrijving en niet helemaal juist. Voorstel: Vervolgens vormen zowel het wetenschappelijk comité voor risicobeoordeling als het wetenschappelijk comité voor sociaal economische analyse een opinie over het beperkingsvoorstel. Op basis van het voorstel en de opinies geeft ECHA aan de Europese Commissie een advies hoe de beperkingen te organiseren en onder welke voorwaarden.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
234	Gemeente Dordrecht	4.2.2	het onderschrift van de vorige opmerking wordt hier als juist onderschrift (205) opgenomen	logische volgorde in de tijd.	Nee	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid, maar betreft een verwijzing voor een eerdere reactie.
235	OZHZ	4.2.2	opnieuw uit te voeren	toevoegen: op basis van de meetresultaten van het onderzoek uit 2017	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
236	Provincie Zuid-Holland	4.2.2	"respectievelijk 30 en 2,3 microgram"	Het gebruik van de term grenswaarden voor bodemgebruik werkt verwarrend. Het betreft advieswaarden voor hergebruik.	Deels	Het RIVM-advies is ten behoeve van normen voor hergebruik, maar de risicogrenzen zijn relevant voor menselijk bodemgebruik in het algemeen. In het advies schrijft het RIVM: 'Als bodem voldoet aan de Maximale Waarden dan betekent dit dat zij duurzaam geschikt is voor de beoogde bodemfunctie.' De tekst is mede naar aanleiding van de onderstaande twee inzagereactie aangepast.
237	OZHZ	4.2.2	de grenswaarden voor bodemgebruik	dit zijn grenswaarden voor HERGEBRUIK van grond voor gebruikstypes "wonen met tuin" en "wonen met moestuin". Nb: Tegelijkertijd heeft RIVM ook een INEV (indicatieve norm ernstige verontreiniging) voor PFOA bepaald. Deze is 60 ug/kg (Risicogrenzen ten behoeve van de vaststelling van Interventiewaarden voor PFOS, PFOA en GenX, april 2021).	Deels	Zie de toelichting bij inzagereactie 236.
238	OZHZ	4.2.2	verlaagt het RIVM	dit is een advies van RIVM aan Ministerie I&W. Het is geen regelgeving	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
239	OZHZ	4.2.2	zijn de risico's bepaald	Moet zijn: heeft RIVM in opdracht van de gemeenten Dordrecht, Sliedrecht, Papendrecht en Molenlanden de risico's bepaald	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
240	Gemeente Dordrecht	4.2.2	na GGD invullen ,OZHZ en gemeenten	OZHZ is een vaste partner in dit dossier	Ja	De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid wordt niet genoemd in de aangehaalde bron en werd daarom niet genoemd. Omdat OZHZ in het dankwoord van het uiteindelijke rapport wordt genoemd is de partij toegevoegd aan de tekst.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
241	OZHZ	4.2.2	correctie van de zin: De conclusie van het...grenswaarde. Wel daarna voetnoot 258,259 meenemen	nieuwe tekst: De conclusie van het onderzoek is dat consumptie van gewassen uit de moestuin op korte afstand van de fabrieken van Chemours/DuPont wordt afgeraden omdat de concentratie PFAS boven de norm van 4,4 ng/kilo lichaamsgewicht per week zit. Daarnaast wordt voor een groter gebied benedenwinds van de fabrieken het advies gegeven om het eten van gewassen uit de moestuinen af te wisselen met groenten en fruit uit de winkel. Voor dit laatste gebied geldt, dat de concentratie PFAS in de gewassen onder de norm zit, maar dat het eten toch deels wordt afgeraden omdat uit ander onderzoek blijkt dat Nederlanders gemiddeld al meer PFAS binnenkrijgen dan de gezondheidskundige grenswaarde.	Ja	De tekst suggereerde dat de consumptie altijd werd afgeraden omdat Nederlanders gemiddeld al meer PFAS binnenkrijgen dan de gezondheidskundige grenswaarde, terwijl de motivatie voor het afraden van consumptie van moestuingewassen die zijn geteelt binnen 1 kilometer van de fabriek anders is. De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
242	Gemeente Dordrecht	4.2.2	correctie van de zin: De conclusie van het...grenswaarde. Wel daarna voetnoot 258,259 meenemen	nieuwe tekst: De conclusie van het onderzoek is dat consumptie van gewassen uit de moestuin op korte afstand van de fabrieken van Chemours/DuPont wordt afgeraden, omdat de concentratie PFAS in de gewassen hoog is. Daarnaast wordt voor een groter gebied benedenwinds van de fabrieken het advies gegeven om het eten van gewassen uit de moestuinen af te wisselen met groenten en fruit uit de winkel. Voor dit laatste gebied geldt, dat de concentratie PFAS in de gewassen onder de norm zit, maar dat het eten toch deels wordt afgeraden. Uit ander onderzoek van RIVM blijkt dat Nederlanders gemiddeld al meer PFAS binnenkrijgen dan de gezondheidskundige grenswaarde.	Deels	Zie de toelichting bij inzagereactie 241.
243	RIVM	4.2.2.	De risicobeoordeling voor in het verleden blootgestelde omwonenden wordt echter niet herzien, waarschijnlijk vanwege de beperkte meerwaarde daarvan.	Deze zin suggereert of het niet duidelijk is waarom het RIVM geen herziening heeft uitgevoerd van de de risicobeoordeling, en dat deze vraag ook niet besproken is. Vanwege veronderstelde beperkte meerwaarde van deze herbeoordeling is het RIVM niet gevraagd is om deze risicobeoordeling opnieuw uit te voeren. Een dergelijk adviesverzoek had gedaan kunnen worden en is door potentiële opdrachtgevers ook overwogen, maar de conclusie was dat dit een beperkte meerwaarde zou hebben.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
244	OZHZ	4.2.2	levenslang vis	moet zijn: levenslang dagelijks vis	Ja	Correctie is overgenomen.
245	Chemours	4	Chemours	Vervangen door DuPont - destijds de vergunningaanvrager	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
246	Chemours	4	Chemours	Vervangen door DuPont - destijds de vergunningaanvrager	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
247	Provincie Zuid-Holland	4.3.1		Door te schrijven dat HFPO-DA minder kankerverwekkend is, wordt de suggestie gewekt dat zowel PFOA als HFPO-DA als kankerverwekkend zijn ingedeeld. PFOA is volgens ECHA gekwalificeerd als verdacht kankerverwekkend voor mensen (carc. 2) en HFPO-DA staat niet vermeld als verdacht kankerverwekkend.	Deels	Het gaat hier niet om de huidige classificatie van HFPO-DA, maar om wat het RIVM destijds rapporteerde. De beschrijving van de RIVM-rapportage over mogelijke gezondheidseffecten is naar aanleiding van deze reactie herzien. Voor context is ook de huidige classificatie toegevoegd.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
248	Provincie Zuid-Holland	4.3.1	Voorafgaand ... REACH	In de brief van de provincie (december 2016) kondigt de provincie ook aan emissies bij gebleken onduidelijkheid te verlagen. Zie hieronder. De tekst in het rapport gaat hier niet op in. Citaat uit lid GS-brief: "De Provincie Zuid-Holland neemt vanuit haar verantwoordelijkheid als bevoegd gezag maatregelen op basis van de nu voorliggende onderzoeken van het RIVM. Zolang er niet meer duidelijkheid gegeven kan worden over alle eigenschappen van FRD-903 en E1 en de classificatie daarmee niet definitief kan worden vastgesteld, wordt de vergunde emissie van deze stoffen verder ingeperkt. Op ons initiatief hebben wij op 30 november jl., in aanwezigheid van het ministerie van Infrastructuur en Milieu, een gesprek gevoerd met de directie van Chemours. Het bedrijf heeft aangegeven actief mee te willen werken aan een aanpassing van de omgevingsvergunning. Wij zijn inmiddels gestart met het aanscherpen van de vergunningsvoorschriften voor het gebruik van FRD-903 en E1. Dit betekent concreet dat wij voornemens zijn de vergunde emissie naar lucht voor FRD-903 te reduceren van 640 naar 450 kg per jaar; de vergunde emissie naar lucht voor E1 te reduceren van 1200 naar 450 kg per jaar. Chemours een onderzoeksverplichting op te leggen naar verdere reductiemogelijkheden van de emissie van FRD-903 en E1 naar lucht en water. In de eerste helft van januari 2017 zal de ontwerpbesluiting voor bovengenoemde aanpassingen van de omgevingsvergunning gereed zijn voor publicatie zodat deze naar verwachting in maart 2017 in werking kan treden. Deze planning is onder voorbehoud van zienswijze en bezwaar en beroep door belanghebbenden, waaronder het bedrijf. Het bedrijf heeft naar aanleiding van het gesprek op 30 november jl. tevens eigenstandig een aanvraag ingediend om de vergunde emissie te reduceren, maar minder vergaand dan het voornemen van de provincie. Wij hebben het bedrijf om nadere onderbouwing van deze aanvraag verzocht en houden vooralsnog vast aan de door ons voorgenomen en ambtshalve op te leggen vermindering van de vergunde emissie"	Nee	De in de reactie genoemde vermindering van de emissies wordt al beschreven als 'in afwachting daarvan de vergunde ruimte voor HFPO-DA verkleind.'
249	Provincie Zuid-Holland	4.3.1		Provincie Zuid-Holland is bij vrijwel alle onderzoeken direct betrokken geweest. Ofwel als opdrachtgever, mede-opdrachtgever of sponsor. Provincie Zuid-Holland graag toevoegen als opdrachtgever.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
250	IenW	4.3.2	De directe... vergund	Evenals dus de zeer kleine hoeveelheden PFOA uit bemalingswater die in het onderzoek uit 2017 aan het licht kwamen, zie notitie in regel 24 van tabel	Nee	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid. Het klopt dat de directe lozing van PFOA ook in de waterwetvergunning van 2019 is opgenomen. Die lozing was daarvoor echter al vergund, wat is beschreven in 4.2.1 van het rapport.
251	IenW	4.3.2	Tijdens het... vigerend	De status van de revisievergunning zoals hier beschreven is inmiddels achterhaald. Het definitieve besluit van RWS voor de watervergunning (directe lozing) is vastgesteld op 11 oktober 2022. Het definitieve besluit van DCMR voor de Wabo-vergunning (waaronder de indirecte lozing) is vastgesteld op 14 oktober 2022.	Nee	De in de reactie benoemde ontwikkeling valt buiten de onderzochte periode en is daarom niet meer in het rapport opgenomen. De tekst van de onderzoeksverantwoording (Bijlage A) is naar aanleiding van deze reactie aangevuld.
252	Provincie Zuid-Holland	4.3.2	Tijdens het schrijven van dit rapport loopt de procedure nog en is de revisievergunning van 2013 nog steeds vigerend.	Na het verlenen van de revisievergunning uit 2013 zijn er sindsdien meerdere ambtshalve wijzigingsbesluiten genomen door de provincie die (deels) in werking zijn getreden. Ook zijn er meerdere vergunningbesluiten genomen op aanvraag van Chemours. Nu deze besluiten hier ongenoemd blijven, wordt de indruk gewekt dat de vergunning uit 2013 anno 2022 nog steeds ongewijzigd van kracht is. Terwijl de vergunning op een aantal aspecten significant anders is dan in 2013. Verder kan aangevuld worden dat het definitieve besluit voor de revisievergunning op 31 oktober 2022 is gepubliceerd, maar nog niet in werking is getreden vanwege het in december 2022 ingestelde beroep in combinatie met een verzoek aan de voorzieningenrechter tot het treffen van een voorlopige voorziening.	Ja	De tekst suggereerde dat de vergunning uit 2013 nog vigerend was, terwijl er sindsdien verschillende wijzigingen zijn doorgevoerd. Dit is in de tekst verduidelijkt. De ontwikkeling betreffende de nieuwe revisievergunning valt buiten de onderzochte periode en is daarom niet in het rapport opgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
253	DCMR	4.3.2	In april DCMR.	Inmiddels is op 31 oktober de definitieve revisievergunning gepubliceerd. Deze lag ter inzage t/m 13 december 2022.	Nee	De in de reactie benoemde ontwikkeling valt buiten de onderzochte periode en is daarom niet meer in het rapport opgenomen. De tekst van de onderzoeksverantwoording (Bijlage A) is naar aanleiding van deze reactie aangevuld.
254	Provincie Zuid-Holland	4.3.2		DCMR is gevestigd in Schiedam	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
255	DCMR	4.3.2	283 DCMR is overgenomen.	DCMR is gevestigd in Schiedam.	Ja	Zie de toelichting bij inzagereactie 254.
256	DCMR	4.3.2	Chemours gaat opschorten.	Wij lezen in de uitspraak van de voorzieningenrechter dat alleen emissie-eisen die op FRD en E1 betrekking hebben zijn geschorst. De voorgeschreven emissiereductie voor 2024 en 2025 die betrekking heeft op de overige gefluorideerde koolwaterstoffen (voorschrift 1.2.2, 1.2.2a en 1.2.2b) zijn o.i. niet geschorst. Daar moet Chemours tot de uitspraak in de bodemprocedure is gedaan, gewoon aan voldoen.	Nee	Deze paragraaf beperkt zich tot de emissies van HFPO-DA (FRD), andere onderdelen van het beroep zijn voor de leesbaarheid niet beschreven.
257	Provincie Zuid-Holland	4.3.2	De ... verwacht	Aangevuld kan worden dat de zitting bij de Rb Den Haag op 6 december 2022 heeft plaatsgevonden. De uitspraak wordt niet eerder dan maart 2023 verwacht.	Nee	De in de reactie benoemde ontwikkeling valt buiten de onderzochte periode en is daarom niet meer in het rapport opgenomen. De tekst van de onderzoeksverantwoording (Bijlage A) is naar aanleiding van deze reactie aangevuld.
258	DCMR	4.3.2	De uitspraak verwacht.	Het betreft een zienswijze van de Provincie Zuid-Holland.	Ja	DCMR verwijst waarschijnlijk naar regel 36 in het inzagerapport. De tekst van die regel is aangepast, zie reactie 259.
259	Provincie Zuid-Holland	4.3.2	In... 2019	Hieruit komt niet naar voren dat de provincie HFPO-DA al behandelt als een ZZS in het besluit van 2017 en daarmee de aanvullende verplichtingen al heeft opgelegd. Onduidelijk is wat er met de laatste zin over de zienswijze wordt bedoeld. Wellicht is dit de zienswijze van de provincie op het besluit van RWS?	Ja	Deze reactie betreft geen feitelijke onjuistheid, want dat de provincie aanvullende verplichtingen heeft opgelegd omdat HFPO-DA een ZZS zou kunnen zijn staat al beschreven in de eerste alinea van 4.3.2. In lijn met de inzagereactie is de tekst van pagina 85 in het inzagerapport gewijzigd zodat daarnaar wordt verwezen. In de tekst werd inderdaad de zienswijze van provincie Zuid-Holland op de conceptvergunning van Rijkswaterstaat voor Chemours bedoeld. Dit is verduidelijkt in de tekst.
260	Provincie Zuid-Holland	4.3.2	Deze ... augustus 2019.	Benoem dat Rijkswaterstaat op grond van de Waterwet de vergunningverlener is voor deze directe lozing.	Ja	De tekst is aangepast zodat duidelijk is dat het om een vergunning gaat die wordt utgegeven door Rijkswaterstaat. Dat Rijkswaterstaat bevoegd gezag is op basis van de waterwet is opgenomen in 4.1.3.
261	Provincie Zuid-Holland	4.3.2	Opname pZZS in provinciaal VTH-beleid	Inhoudelijk klopt dit, maar het mag in het rapport wel wat meer duiding krijgen. Zuid-Holland hanteert dit beleid vanuit het voorzorgsbeginsel, tot nu toe als enige overheid in Nederland. Het bedrijfsleven tekent vaak bezwaar en beroep aan tegen vergunningsvoorschriften over pZZS. Dit kost flink meer tijd en inzet van medewerkers van omgevingsdiensten. Er liggen nog geen uitspraken van de rechter. Eerste uitspraken worden begin 2023 verwacht. Provincie Zuid-Holland pleit bij de Rijksoverheid om de pZZS lijst een juridische status te geven.	Deels	Deze paragraaf beperkt zich tot de emissies van HFPO-DA (FRD), waarvoor het pZZS beleid van december 2019 niet direct relevant is. De uitwerking van het beleid valt buiten de reikwijdte van het onderzoek. In lijn met de inzagereactie is de tekst aangevuld met de motivatie voor het beleid.
262	DCMR	4.3.2	De waarde eind 2022).	Deze is geschorst tot zes weken na uitspraak beroepszaak. De uitspraak is naar verwachting in de eerste helft van 2023.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
263	DCMR	4.3.2	In het grens.	De correcte zin is: In het besluit van 30 juli 2021 op een vergunningaanvraag, is 3,6 kg/j vergund. Dit voorschrift is in werking getreden op 1-4-2022.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
264	Provincie Zuid-Holland	4.3.2	Jaartal 2021	Wat wordt bedoeld met n.v.t.?	Ja	De tabel is naar aanleiding van de inzage-reactie verduidelijkt.
265	Provincie Zuid-Holland	4.3.3	Voor lucht ... niet.	Bedoeld zal zijn dat er geen immissiemetingen beschikbaar zijn. Er zijn voorafgaand aan vergunningverlening wel immissieberekeningen uitgevoerd en er zijn emissiemetingen uitgevoerd en beschikbaar.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
266	DCMR	4.3.3	Voor niet.	De uitstoot van PFOA naar de lucht is met de vergunning van 8-7-2020 vergund en bedraagt circa 0,2 kg/j.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
267	Provincie Zuid-Holland	4.4.1	Deze ... stoffen.	Dit is correct voor wat betreft de Wet milieubeheer. Echter, de Wet bodembescherming (Wbb) biedt wel handvatten voor de aanpak van risico's van in het verleden uitgestoten stoffen. Volgens de Wbb is een bodemverontreiniging na 1987 een nieuw geval van verontreiniging en geldt hiervoor dat de vervuiler dit moet opruimen. Het systeem biedt daarmee wel handvatten om in te grijpen.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzage-reactie.
268	Provincie Zuid-Holland	4.4	Als er ... risico's.	Gemist wordt dat er wereldwijde aandacht is voor PFOA en er veel onderzoeken uit verschillende landen zijn gepubliceerd in de afgelopen jaren.	Nee	De onderzoeken naar PFOA die gepubliceerd zijn voorafgaand aan de publicatie van Follow the Money lijken geen invloed te hebben gehad op de vergunning van DuPont/ Chemours. Het is maar de vraag of latere onderzoeken wel waren opgepakt. Bovendien is het aannemelijk dat veel van de wereldwijde aandacht voor PFOA voortkomt uit de problematiek in de VS.
269	Provincie Zuid-Holland	4.4	Wanneer ... beheersbaar	Hier worden persistente stoffen in het algemeen genoemd, het betreft hier in ieder geval PFOA en HFPO-DA waarvan de risico's in beeld zijn, maar het is nog de vraag of dat geldt voor alle persistente stoffen.	Nee	De tussenzin gaat inderdaad over PFOA en HFPO-DA en dient als voorbeeld voor de algemenere uitpraak over persistente stoffen in de hoofdzin. De situatie van de tussenzin is eerder in het rapport in meer detail beschreven en omwille van de leesbaarheid worden de stoffen hier niet benoemd.
270	Provincie Zuid-Holland	4.4	Zolang staken	Het RIVM-rapport n.a.v. het moestuinonderzoek geeft verschillende adviezen afhankelijk van de afstand van de moestuin tot de inrichting. Voor de meeste moestuinen geldt het advies om het eten uit eigen tuin af te wisselen met de consumptie van in de winkel gekochte groente en fruit. De consumptie geheel staken zoals hier als enige oplossing wordt genoemd, is dus meestal niet nodig.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzage-reactie.
271	RIVM	4.4.1	Voor moestuinconsumptie dreigt deze situatie zelfs landelijk, omdat de gezondheidkundige grenswaarde voor bodem met moestuingebruik de gemiddelde landelijke PFOA concentratie heeft genaderd.	Hier wordt de betekenis van de risicogrenswaarde bodem met moestuingebruik onjuist geïnterpreteerd. In combinatie met de eerdere zinnen in deze alinea wordt gesuggereerd dat het eten van groenten uit een moestuin waarvan de bodem niet voldoet aan de risicogrenswaarde bodem met moestuingebruik direct gestaakt moet worden. Het is zeker niet wenselijk dat een risicogrenswaarde wordt overschreden, echter dit is een signaal om nader onderzoek te doen naar de situatie. In de gevallen (regio Dordrecht en Helmond) waar geadviseerd is over het stoppen of verminderen van eten uit een moestuin is dit gedaan op basis van informatie over de daadwerkelijke concentratie van PFAS in de gewassen gecombineerd met recente informatie over het gebruik van de moestuinen ter plekke en de voedselconsumptie in Nederland.	Deels	De tekst suggereerde dat landelijk de situatie dreigt te ontstaan dat moestuinconsumptie moet worden gestaakt, terwijl dat genuanceerder is. De tekst is, samen met boven- en onderstaande inzage-reacties, aangepast.
272	OZHZ	4.4.1	gemiddelde landelijke PFOA-concentratie	onjuist. niet de gemiddelde landelijke concentratie, maar de Landelijke Achtergrondwaarde. Deze is gelijk aan het 95-percentiel voor onverdacht gebied.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
273	Provincie Zuid-Holland	4.4	Na ... afgeraden.	Door de overheden zijn veel onderzoeken uitgevoerd. Dit is MEDE, maar niet uitsluitend uitgevoerd naar aanleiding van maatschappelijk aandacht uitgevoerd. Er zijn ook onderzoeken op eigen initiatief uitgevoerd.	Deels	Deze conclusie stelde dat de risico's in beeld kwamen na publicatie van het artikel van Follow the Money en verdere maatschappelijke aandacht. De conclusie suggereerde niet dat het artikel voor alle onderzoeken de aanleiding was. De publicatie vormde echter wel de start van de periode waarin de risico's beter in beeld kwamen. De tekst is aangepast naar aanleiding van deze inzage-reactie.
274	Provincie Zuid-Holland	4.4.2	Op basis ... bepaald.	Hier ontbreken de stappen die namens GS gezet zijn vóórdát het een ZZS is geworden. Provincie heeft hier al meerdere stappen gezet om, ondanks dat wet- en regelgeving hier niet helder in waren, emissies te verlagen en voorschriften aan te scherpen.	Nee	Het klopt dat de vergunning op initiatief van het bevoegd gezag is aangepast voorafgaand aan de classificering van HFPO-DA als zeer zorgwekkende stof, dat is eerder in het hoofdstuk beschreven. Omwille van de leesbaarheid is dat hier niet herhaald omdat het voor de vergelijking met het kennisniveau bij eerste vergunning minder relevant is dan de genoemde aspecten.
275	Provincie Zuid-Holland	4.4.2	Op basis ... bepaald	Zie ook de verwijzing naar de lid GS-brief uit 2017 (opmerking bij 4.3.1)	Nee	Zie de toelichting bij inzage-reactie 274.
276	Provincie Zuid-Holland	4.4.2	Daarom... voorkomen.	Vergunningen worden verleend op basis van de dan beschikbare kennis en informatie en de op dat moment geldende regelgeving. Met de kennis die in de loop van 2016 en nadien beschikbaar is gekomen, heeft de provincie de vergunning uit 2013 via drie ambtshalve wijzigingen hierop aangepast.	Nee	De aanpassing van de vergunning met drie ambtshalve wijzigingen is eerder in het hoofdstuk beschreven. Bij deze analyse ligt de nadruk echter op iets anders, namelijk een vergelijking van de kennis over de risico's bij eerste vergunning (voortkomend uit het systeem van vergunnen) met de latere kennis over de risico's.
277	Provincie Zuid-Holland	4.4.2	De omvang ... geleid.	De grenswaarde voor HFPO-DA van welke datum wordt hier precies bedoeld? Want er zijn op meerdere momenten adviezen door het RIVM gegeven, voorlopige waarden vastgesteld door IenW en formele EU en NL-normen vastgesteld.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzage-reactie.
278	Provincie Zuid-Holland	4.4.3	Sommige ... Chemours	Provincie Zuid-Holland heeft Chemours per vergunningbesluit verplicht een vissestudie uit te laten voeren om meer informatie over de mate van schadelijkheid van de stof te verkrijgen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
279	Provincie Zuid-Holland	4.4.3	Het beoordelen ... bevoegd gezag.	Eens. Als provincie hebben we dit ook gedaan door vooruitlopend op het benoemen van HFPO-DA als ZZS, de stof te behandelen als ware het een ZZS.	Nee	De inzage-reactie bevat een voorbeeld hiervan en dat is eerder in het hoofdstuk beschreven. Omwille van de leesbaarheid wordt dat hier niet benoemd.
280	Provincie Zuid-Holland	4.4.4	Een manier om van de emissies.	Eens met de conclusie dat de emissie van persistente stoffen zo laag mogelijk moet blijven en dat vergunningen regelmatig herbeoordeeld moeten worden. Als provincie kiezen we er dan ook voor om pZZS te behandelen als ZZS. Wij zien uw opmerking dan ook als een ondersteuning van ons beleid. De groep PFAS, welke grotendeels persistent zijn en pZZS benadrukt het belang van ons beleid.	Nee	De inzage-reactie betreft geen feitelijke onjuistheid.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
281	Provincie Zuid-Holland	4.4.5	"geen immisiestudie of andere risicoanalyse voor omwonenden opgenomen"	Blootstelling aan HFPO-DA is berekend en opgenomen in een bijlage van de aanvraag om revisievergunning (minimalisatie onderzoek). Opgemerkt kan worden dat bij de vergunningverlening van aangevraagde ZZS-emissies de immissie wel degelijk beoordeeld en getoetst wordt door het bevoegd gezag. Bij de emissies van ZZS moet worden aangetoond dat de immissie op leefniveau het Maximaal Toelaatbaar Risico niet overschrijdt. Als een MTR niet beschikbaar is, wordt eerst getoetst aan andere bekende (voorlopige) gezondheidswaarden. Als deze ook niet beschikbaar zijn volstaat dat de van toepassing zijnde grensmassastroom en emissiegrenswaarde niet worden overschreden. Uiteraard moet gestreefd worden naar substitutie van een ZZS door een niet-ZZS en als dat niet mogelijk is door voortdurende minimalisatie de emissies steeds verder beperkt dienen te worden." Ook RIVM heeft een uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar blootstelling. Dit stamt uit 2016. Zij toetsen aan de gezondheidkundige richtwaarde van 73 ng/m ³ . https://www.rivm.nl/genx/lucht . Citaat over het onderzoek op hun website: De berekende concentratie bij de dichtstbijzijnde woningen is 15 nanogram per kubieke meter lucht. Dit is bijna vijf keer lager dan de gezondheidkundige grenswaarde die het RIVM voor FRD-903 (2,3,3,3-tetrafluor-2-(heptafluoropropoxy)propaan zuur) heeft afgeleid: 73 nanogram per kubieke meter lucht. Het expertisecentrum PFAS heeft ook de depositie onderzocht. https://www.ozhz.nl/wp-content/uploads/Expertisecentrum-maart-2018-PFOA-en-HFPO-DA-_webversie-.pdf	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
282	Provincie Zuid-Holland	4.4.5	Gezag ...water	Bij geconstateerde overtredingen is steeds handhavend opgetreden in overeenstemming met de landelijke handhavingstrategie. Zo is in 2018 een last onder dwangsom opgelegd voor een onvergunde indirecte lozing van PFOA en is 7x een dwangsom à €250.000 verbeurd en geïnd. De relatief lage concentratie en vracht achten wij niet relevant om te vermelden, het ging erom dat de lozing niet vergund was. Verder is in 2020 gehandhaafd met betrekking tot een bodemsanering.	Deels	De tekst is aangepast naar aanleiding van inzagereactie 292. Daarnaast wil de Onderzoeksraad aangeven dat er geen grote overschrijdingen van de vergunning zijn geweest en daarvoor is de omvang van de lozing relevant.
283	OZHZ	4.4.6	verplaatsing	moet zijn: bij hergebruik (zie eerder)	Ja	Correctie is overgenomen.
284	OZHZ	4.4.6	gezondheidkundige grenzen	klopt niet. landelijke hergebruikswaarden voor landbouw/natuur en wonen/industrie zijn gebaseerd op statistiek, uitloging en ecologische risico's. Dus niet op humane risico's	Nee	De Onderzoeksraad verwijst hier niet naar de landelijke hergebruikswaarden, maar naar de humane risicogrenzen in bodem die het RIVM in 2021 voor verschillende bodemfuncties heeft bepaald. De tekst is ter verduidelijking aangepast.
285	OZHZ	4.4.6	Voor grond die niet wordt verplaatst, beperkt de aanpak van de PFOA-vervuiling zich tot het adviseren van de gebruikers, zoals moestuinhouders.	Klopt niet. Daarvoor geldt de INEV en de systematiek en de Wet bodembescherming. De INEV is voor PFOA 60 ug/kg (RIVM: Risicogrenzen ten behoeve van de vaststelling van Interventiewaarden voor PFOS, PFOA en GenX, april 2021). Boven de INEV moeten de dawerkelijke risico's worden bepaald op basis van het grondgebruik. Als dan blijkt dat er risico's zijn moet er worden gesaneerd, of moeten risicobeperkende maatregelen worden genomen	Nee	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid, er blijkt immers niet uit dat de beschrijving van de aanpak niet klopt. Het is geen beschrijving van het wettelijk kader.
286	DCMR	4.4.6	Deze isteruggedrongen.	De reductie van 99% heeft enkel betrekking op de reductie van GenX-stoffen of op de reductie van HFPO-DA. PFAS kent een veel ruimere definitie. Onder PFAS vallen ook veel andere door Chemours geëmitteerde stoffen zoals HFP, TFE en H(C)FK's). Het getal van 99% heeft geen betrekking op deze stoffen. Op pagina 89, regel 21 en 22 is het wel correct vermeld.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
287	Provincie Zuid-Holland	4.1.2	Een klein deel ... in de Beneden Merwede terecht.	Er wordt expliciet gemeld dat de rioolwaterzuivering geen HFPO-DA verwijdert. Hiermee wordt de indruk gewekt dat Chemours HFPO-DA ongezuiverd loost op de RWZI (waar HFPO-DA inderdaad niet of nauwelijks wordt afgebroken c.q. wordt verwijderd). Wat niet genoemd wordt, maar wel relevant is, is dat Chemours deze afvalwaterstroom eerst door een eigen waterzuivering leidt bestaande uit een serie filters (o.a. zandfilter, actiefkoolfilter). Met de actiefkoolfilters wordt HFPO-DA effectief voor het grootste deel afgevangen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
288	IenW	4.2.1	Rijkswaterstaat relateert... Chemours	"Rijkswaterstaat relateert de PFOA-concentratie in de directe lozingen voornamelijk aan een voor hen bekende en beheerste bodemverontreiniging uit het verleden van PFOA op het terrein van Chemours." Daarnaast wordt PFOA in verwaarloosbare concentraties aangetroffen in de directe lozing tijdens grondwatersaneringen en/of civiele werkzaamheden, als gevolg van bodemverontreinigingen uit het verleden. Deze kleine hoeveelheden zijn uiteindelijk gereguleerd in hetzelfde besluit van augustus 2019 waarin ook de directe lozing van HFPO-DA is vergund.	Ja	De tekst suggereerde dat de PFOA-concentratie alleen afkomstig was van de bodemverontreiniging, terwijl er ook andere kleinere bijdragen bekend zijn. De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie. Omwille van de leesbaarheid worden de kleinere bijdragen niet beschreven. De directe lozing van PFOA was sinds 2013 vergund en is in 2019 overgenomen in de waterwetvergunning.
289	Provincie Zuid-Holland	4.2.1	Is dat Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid stelt dat pas	Deze alinea suggereert dat het een eigen standpunt of werkwijze is van OZHZ om pas bij een overschrijding van 40% tot handhaving over te gaan. Dit volgt echter rechtstreeks uit Artikel 3.8.2 lid 3 van de Regeling bodemkwaliteit. Van belang voor de feitelijke toepassing van deze grenzen is dat op grond van artikel 3.8.2 lid 3 van de Regeling bodemkwaliteit pas tot handhaving kan worden overgegaan bij een overschrijding van meer dan 40%. Een passende formulering is: OZHZ volgt hierbij de Regeling bodemkwaliteit	Ja	De reactie wijst niet op een feitelijke onjuistheid, want dat de omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid zich op de Regeling bodemkwaliteit baseert staat in de bijbehorende voetnoot. Ter verduidelijking is de tekst in lijn met de inzage reactie aangepast.
290	OZHZ	4.2.1.	Van belang voor de feitelijke toepassing van deze grenzens dat Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid stelt dat pas bij een overschrijding van meer dan 40% tot handhaving dient te worden overgegaan.	onjuist. het argument 40% overschrijding is niet gebruikt bij het opstellen van de Herziene handreiking in 2018. Dit kwam later aan de orde bij een handhavingsoverweging m.b.t. een concrete grondtoepassing	Nee	De inzagereactie wijst niet op een feitelijke onjuistheid. De genoemde passage gaat over de toepassing van de grenswaarden, wat breder gaat dan de handreiking zelf.
291	DCMR	4.3.2	Geregistreerde emissie	Graag bronvermelding van de Registreerde emissies opnemen.	Ja	De reactie betreft geen feitelijke onjuistheid, maar de tekst is wel in lijn met de reactie aangepast.
292	DCMR	4.4.5	Na de naar water.	Onder "alleen handhaving ingezet" lijkt het opleggen van een Last onder dwangsom bedoeld te worden. Gelieve dit als zodanig aan te geven. Er zijn nl. wel meerdere handhavingsbrieven verzonden die meestal tot opheffing van de overtreding geleid hebben zodat het opleggen van een last onder dwangsom niet aan de orde was. Op 6-8-2020 is overigens een last onder dwangsom verzonden in verband met een bodemsanering.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
293	Gemeente Nijmegen	5.1.1	Kanaalhaven	Het industrieterrein is gesitueerd aan beide zijden van het Maas-Waalkanaal	Ja	Correctie is overgenomen.
294	Vereniging Dorpsbelang Hees	5.1		hier ontbreken de PAK's en andere schadelijke stoffen die door APN worden uitgestoten	Nee	Dit deel van het onderzoek richt zich op de emissie van benzeen en naftaleen en de wijze waarop het bedrijf en het bevoegd gezag daar mee omgingen. De Raad heeft zich om die reden niet verdiept in het totaal van door APN uitgestoten stoffen.
295	Gemeente Nijmegen	5.1.1	hierover bij de ODRN, de gemeente Nijmegen en in de media	milieuklachten worden vooral gemeld bij de omgevingsdienst ODRN	Ja	Correctie is overgenomen.
296	ODRN	5.1.1	De zin "Het gebied aan..... De gemeente Nijmegen." vervangen door "Het gebied aan de oostzijde van het kanaal ligt op het grondgebied van de gemeente Nijmegen. Het gebied aan de westzijde grotendeels op het grondgebied van de gemeente Nijmegen en deels op het grondgebied van de gemeente Beuningen (het dorp Weurt)."	Ten onrechte wordt de indruk gewekt dat het gehele TPN-gebied op het grondgebied van de gemeente Nijmegen ligt.	Ja	De tekst is aangepast naar aanleiding van de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
297	Gemeente Nijmegen	5.1.3	Op basis van een milieuneutrale wijziging in 2016 is echter maar 50% PR vergund	milieuneutrale wijziging 2016	Nee	De tekst gaat over de periode tot 2009. Daarvoor is informatie overgenomen uit de beschikking dd. 12 juni 2008.
298	ODRN	5.1.3	Zin "De vergunde.... 210.000 ton asfalt." vervangen door "Op grond van de vigerende omgevingsvergunning mag jaarlijks maximaal 210.000 ton asfalt worden geproduceerd."	Dit voorkomt dat uitgelegd moet worden wat er voorheen was vergund. Er is na 2002 even prake geweest van andere grenzen i.v.m. een uitspraak van de Raad van State.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagerreactie.
299	Gemeente Nijmegen	5.1.3	Alinea aanvullen met structurele meetnet voor fijn stof (8 locaties, waarvan 5 rond het industrieterrein) en NO2 (ca. 40 locaties in heel Nijmegen) dat gemeente Nijmegen heeft sinds 2005.	Het beeld dat gemeente Nijmegen alleen metingen laat doen op de 2 LML-locaties is onvolledig en doet weinig recht aan de inspanningen die gemeente Nijmegen deed en doet om voor de gezondheidsrelevante parameters fijn stof en NO2 al sinds 2005 emissies en immissies inzichtelijk te maken.	Ja	Met 'onder andere' werd aangegeven dat er ook andere meetpunten werden gebruikt. Naar aanleiding van de reactie zijn de andere punten verduidelijkt.
300	ODRN	5.1.3	De zin "Daarom is het... bepalend voor APN." vervangen door "Op 1-1-2016 is het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer van toepassing geworden op asfaltcentrales. Daarnaast is de vergunningplicht blijven bestaan. Luchtemissie-eisen zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit."		Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagerreactie.
301	Gemeente Nijmegen	5.1.3	partij is de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) met de rol van meetdienst voor het uitvoeren van luchtemissiemetingen bij bedrijven op TPN West. De verantwoordelijkheid betreft het uitvoeren volgens wettelijke protocollen.	In de tabel bij paragraaf 5.1.3 past ook de aanvulling dat er sprake is van twee omgevingsdiensten bij de casus APN: namelijk de omgevingsdienst ODRA met het team meten en advies vanwege de uitvoering van luchtemissiemetingen	Ja	Correctie is overgenomen.
302	ODRN	5.1.3	In blokje "Omwonenden" toevoegen "klachten"	Omwonenden kunnen ook invloed uitoefenen via het indienen van milieuklachten. Afhandeling van milieuklachten is een formele taak van het bevoegd gezag (art. 5.2 lid 1 sub c Wabo)	Ja	Correctie is overgenomen.
303	ODRN	5.1.3	In de rij "College van Burgemeester en Wethouders gemeente Nijmegen" in kolom 3 (Verantwoordelijkheid) toevoegen "RO: vaststelling bestemmingsplannen en naleving gebruiksvoorschriften bestemmingsplannen."	Ruimtelijk beleid is zeer bepalende factor voor de bedrijfsactiviteiten die ter plekke zijn toegestaan. Voor de volledigheid zou achter "milieu" nog "bouwen" kunnen worden toegevoegd. Ook voor het verlenen van bouwvergunningen zijn B&W immers het bevoegde bestuursorgaan.	Nee	Middels ruimtelijk beleid wordt bepaald of er dicht op een milieubelastende activiteit wordt gewoond en vice versa. De bevoegdheid bestemmingsplannen vast te stellen en te toetsen of de gebruiksvoorschriften van deze plannen worden nageleefd speelt niet in deze casus. In deze casus is die ruimtelijke overweging al gemaakt en is de situatie dat woningen en bedrijven op kortere afstand van elkaar staan.
304	ODRN	5.1.3	tabel regel 1, kolom 3, tekst na "...voor aanpassingen" schrappen en vervangen door "een vergunningaanvraag indienen of een melding doen in het kader van het Activiteitenbesluit."	Melding Ab ontbrak.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
305	RIVM	5.1.3		rol RIVM benoemen? Zie ook tabel 1	Deels	Deze tabel bevat een deel van de partijen die relevant zijn voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. De rol van het RIVM was al beschreven in hoofdstuk 2 en bijlage D en is toegevoegd aan de lijst met begrippen en figuur 11.
306	Gemeente Nijmegen	5.2.1	Nu deze.....tot het verleden.	Deze passage suggereert dat de centrale en de verwerking van het vlieggas tegelijkertijd gestopt zijn. De centrale is gestopt op 1 januari 2016, maar de verwerking van de vlieggas is al gestopt sinds ongeveer 2000.	Ja	Correctie is overgenomen.
307	ODRN	5.1.3	Bij rol GS toevoegen "Coördinatie stelsel VTH-uitvoering"	Wettelijke taak o.g.v. art. 5.9 lid 1 Wabo.	Ja	Correctie is overgenomen.
308	ODRN	5.1.3	MOB is wel opgenomen in de tabel, maar ontbreekt in figuur 10, dus daar eventueel nog toevoegen..	Naast omwonenden zijn er ook belangenorganisaties die behartiging milieubelang als statutaire doelstelling hebben.	Nee	MOB in de figuur opnemen zou betekenen dat alle belangenorganisatie in deze figuren genoemd moeten worden. De figuren worden daardoor enigszins completer maar ook voller, en daardoor minder duidelijk. Belangenorganisaties staan daarnaast voor een belang waar één van de in de figuur genoemde partijen ook voor staat, in dit geval de omwonenden.
309	ODRN	5.2.1	Voor het woord "elektriciteitscentrale" invoegen "kolengestookte"	Niet genoemd wordt dat het om een kolengestookte centrale gaat. Dan is ook de link met de vlieggasverwerking duidelijker die in de volgende zin wordt genoemd.	Ja	Correctie is overgenomen.
310	ODRN	5.2.1	Zinsdeel "Nu deze centrale is gestopt," vervangen door "De centrale is in 2015 buiten gebruik gesteld en als gevolg daarvan"	Dit geeft duidelijker aan dat het een historische situatie is.	Nee	De gemeente Nijmegen stelt dat deze centrale per 1 januari 2016 is gestopt. Die datum is overgenomen.
311	IenW	5.2.2	Mogelijk komt dat doordat in oude regelgeving (de Nederlandse emissierichtlijn lucht (NeR) tot 2015 een hogere benzeengrenswaarde gold voor bestaande situaties. Deze was namelijk 5 mg/Nm3 in plaats van de grens van 1 mg/Nm3, zoals die ook met het van kracht worden van het Activiteitenbesluit ging gelden.	Het besluit voor het aanscherpen van de emissie-eis van benzeen in de NeR is genomen in de Adviesgroep NeR (AgNeR) op 23 september 2004. De voetnoot bij de benzeen eis in bijlage 4.5 van de NeR gaf het volgende aan: "Voor bestaande situaties geldt tot 2015 een eis van 5 mg/m3 en een grensmassastroom van 25 g/u...". Dit is terug te vinden in het bestand: NeR 04 65 V september.DOC en NeR 2 H4.5 2004.pdf. "	Deels	Tekstdeel is herschreven.
312	IenW	5.2.2	Duidelijk maken dat benzeen en naftaleen ZZS zijn.	Het is voor het bedrijf en de mogelijkheid van het bevoegd gezag om eisen test stellen heel relevant dat benzeen en naftaleen ZZS zijn waarvoor sinds 2016 een minimalisatieplicht geldt.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
313	Gemeente Nijmegen	5.2.1	Het klachtenoverzicht van de periode 2018-2021 bevestigt dit beeld over de ARN echter niet. Dit overzicht meldt dat circa 90% van de klachten afkomstig zijn van de asfaltcentrale APN; Dit waren circa 379 klachten in die periode over de asfaltcentrale tegen 6 klachten over de ARN in dezelfde periode.	klachtenoverzicht 2018-2021	Nee	De passage gaat niet over het aantal bij de gemeente gemelde klachten over APN maar over wat omwonenden aangeven over het industriegebied. De alinea geeft in vogelvlucht een beeld van de door omwonenden aangegeven overlast vanuit TPN-West en memoreert dat klachten over en/of vanwege TPN-West niet iets van de laatste jaren is maar dat dat al tientallen jaren speelt. Daarbij geeft de gemeente in zijn reactie alleen een selectie van de informatie over de periode 2018-2021 en niet over de jaren daarvoor.
314	Gemeente Nijmegen	5.2.2	die vrijkomen bij de productie van asfalt met gerecycled asfalt, is benzeen.	Benzeen komt vrij bij de productie met PR asfalt, niet als er alleen schone grondstoffen worden gebruikt.	Ja	Correctie is overgenomen.
315	ODRN	5.2.2	"Vanwege de destijds ... in de provincie Gelderland." Punt aan eind van de zin laten vervallen en tekst toevoegen ", in opdracht van de bevoegde bestuursorganen."	De ODRA verricht deze taken in opdracht en voor rekening van de bevoegde bestuursorganen (provincie en gemeente).	Ja	Correctie is overgenomen.
316	ODRN	5.2.2	Zin "In tegenstelling tot ... uit te voeren" laten vervallen en vervangen door "De ODRA is binnen het stelsel van Gelderse omgevingsdiensten geaccrediteerd om dit soort metingen voor de andere omgevingsdiensten in opdracht uit te voeren."	Landelijk zijn er maar 2 omgevingsdiensten (van de 29) die geheel of gedeeltelijk door de Raad voor Accreditatie zijn geaccrediteerd om dit soort metingen uit te voeren. De ODRA is daar 1 van. Het Team Meten & Advies van de ODRA is door de Raad voor Accreditatie geaccrediteerd als onafhankelijke inspectie-instelling type C (registratienummer I-168) conform de norm EN ISO/IEC 17020:2012. De nu in de tekst opgenomen zin lijkt een waardeoordeel te bevatten als gevolg van het presenteren als tegenstelling ("in tegenstelling tot"). Gelet op de inspanningen (organisatorisch, materieel, financieel, personeel) die zijn gemoeid met het in de lucht houden van een gespecialiseerd bureau en de daarvoor noodzakelijke kwaliteitsborging, is het niet realistisch te veronderstellen dat dit een taak is die iedere dienst afzonderlijk kan oppakken. Het feit dat het Team Meten en Advies vanaf 2013 bij de ODRA in Arnhem is gepositioneerd, is een gevolg van het feit dat dit onderdeel voorheen was ondergebracht bij de provincie Gelderland.	Ja	Correctie is overgenomen.
317	ODRN	5.2.2	Het jaartal "2015" vervangen door "2016"	In 2016 werd het Ab van toepassing.	Nee	De grenswaarde voor bestaande situaties uit de NeR gold tot 2015, niet tot de overgang naar het Abm. Zie ook inzagereactie 311.
318	ODRN	5.2.2	De titel van deze paragraaf dekt de lading niet. Het gaat deels over de APN, deel over de landelijke problematiek. Maar de kern van de zaak blijft vrijwel onaangeroerd: de emissie van benzeen bij de APN blijft meting na meting onder de norm. Om misverstanden te voorkomen, is het wenselijk dat in deze paragraaf een conclusie met die strekking wordt opgenomen.		Ja	Correctie is overgenomen.
319	ODRN	5	De zin "Hierdoor wordt feitelijk een overgangperiode mogelijk gemaakt." schrappen en vervangen door "Hierdoor wordt de al bestaande overgangperiode feitelijk met nog eens 3 jaar verlengd."	Er was al sprake van overgangsrecht.	Nee	Zie ook inzagereactie 311.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
320	ODRN	5.2.2	Na "De drie verenigingen verzoeken tevens..." invoegen het woord "om".	Zin loopt niet	Ja	Correctie is overgenomen.
321	APN	5.2.3	blijkt' aanvullen met 'het vermoeden dat '	Zoals APN meermalen uitvoerig heeft aangegeven (onder meer in haar (aanvullende) zienswijze(n) tegen de (voorgenomen last onder dwangsom), voldeed deze meting niet aan de minimale kwaliteitscriteria. Dit betekent dat aan de uitkomst van deze "indicatieve meting" geen enkele feitelijke of juridische waarde kan worden verbonden. Ook de door gecertificeerde instanties zowel in opdracht van APN als in opdracht van ODRN nadien correct uitgevoerde metingen, laten zien dat APN binnen de vigerende emissienormen produceert.	Ja	Correctie is overgenomen.
322	Gemeente Nijmegen	5.2.2	de presentatie wordt gegeven door de projectleider Luchtqualiteit en bedrijven Nijmegen West en Weurt en door een, door de gemeenteraad uitgenodigde, luchtdeskundige.	<naam verwijderd door OVV> was uitgenodigd door de gemeenteraad voor een presentatie aan de raad op 1 december en daarnaast gaf ook de gemeentelijke projectleider een toelichting; deze presentaties staan op de gemeentelijke website.	Ja	Correctie is overgenomen.
323	Gemeente Nijmegen	5.2.3	"voert de ODRA"	aanpassen in: "voert de ODRA op verzoek van en betaald door het bevoegd gezag gemeente Nijmegen"	Ja	Correctie is overgenomen.
324	ODRN	5.2.3	Er wordt een vrije vertaling gegeven van de conclusie die de ODRA in het rapport trekt. Hiernaast is de conclusie integraal overgenomen. Door de wijze waarop de conclusie in het concept-rapport is vertaald, wordt een onjuist beeld geschetst. De ODRA geeft duidelijk aan dat dit alleen geldt in een worst case benadering.	In het rapport van de ODRA staat op pagina 10 de volgende conclusie", die voor de volledigheid en zorgvuldigheid integraal wordt overgenomen: "Uit de resultaten van de indicatieve PAK-meting blijkt, dat de concentratie van PAK (16 componenten EPA) met 0,84 mg/mo3 boven de eis ligt van het Activiteitenbesluit. Met de gemeten concentraties PAK (en voor alleen de emissie van naftaleen) is een verspreidingsberekening in GeoMilieu (versie 2020.2) uitgevoerd, waarbij er 'worst case' van uit is gegaan dat in alle bedrijfsuren deze PAK-emissie optreedt. Uit de resultaten van deze berekeningen blijkt, dat de concentratiecontour van 0,1 µg/m3 per 1 januari 2013 is gedefinieerd als het totale gehalte in de PM 10 fractie gemeten als benzo[a]pyreen. Uit de meetresultaten blijkt, dat er geen meetbare hoeveelheid benzo[a]pyreen is vastgesteld, maar dat het resultaat met name wordt bepaald door de emissie van naftaleen. Voor alle PAKs is de norm van 0,001 µg/m3 als richtwaarde vastgelegd. Hiermee wordt op de inrichtingsgrens van APN op basis van de gemeten concentratie PAK 'worst case' niet voldaan aan deze richtwaarde. Dit is een overschatting omdat de asfaltproductie installatie niet altijd draait onder de omstandigheden waarbij de metingen zijn uitgevoerd. " Van benzo[a]pyreen is bekend dat het de meest schadelijke PAK is, van naftaleen is bekend dat het de minst schadelijke PAK is. Met deze wijze van rapporteren wordt dus een vertekend beeld gegeven van de vastgestelde emissiesituatie.	Ja	Correctie is overgenomen.
325	APN	5.2.3	Meting' vervangen door 'indicatieve meting'	Zie hierboven bij opmerking 1.	Ja	Correctie is overgenomen.
326	APN	5.2.3	aan de zin 'De GGD geeft ... 28 juni 2021' toevoegen: 'indicatieve' voor het woord meting.	Zie hierboven bij opmerking 1.	Ja	Correctie is overgenomen.
327	APN	5.2.3	'gemeten overschrijding van de emissie van PAK's' vervangen door "resultaten van de inductieve 28 juni 2021"	Zie hierboven bij opmerking 1.	Ja	Correctie is overgenomen.
328	APN	5.2.3	De zin 'Het doel daarvan ... emissienorm te stoppen.' verwijderen	Zin is feitelijk onjuist omdat geen sprake was (en is) geconstateerd van overschrijding van de emissienorm van PAK's.	Deels	In de tekst is verduidelijkt dat ODRN de meetwaarde ziet als een overschrijding.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
329	APN	5.2.3	nieuwe' vervangen door 'gecertificeerde'	Het betreft hier de eerste volledige, gecertificeerde metingen die objectief de feitelijke uitstoot vaststellen. Zie ook hierboven bij opmerking 1.	Deels	De Onderzoeksraad heeft niet onderzocht in hoeverre de meting van 28 juni 2021 voldoende basis boodt voor de ODRN om tot handhaving over te gaan. Daarom kiest de Raad hier voor de omschrijving 'nieuwe meting'. Dat de eerdere meting als indicatief werd beschouwd door ODRA is, op basis van de inzagereacties op dat punt, in de tekst aangepast.
330	APN	5.2.3	Tekst 'Vanwege de hoge ... recyclen van asfaltgranulaat. En: "In de zomer van 2021 past het bedrijf de installatie aan (...)" aanpassen. Zie argumentatie	APN heeft deze activiteit voorlopig gestaakt omdat zij daartoe is gedwongen op grond van het voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom. APN is voortdurend bezig om haar installaties te onderhouden en te optimaliseren in het licht van de beschikbare techniek. In die context hebben de installatie-aanpassingen plaatsgevonden. Zin toevoegen: APN heeft een onderbouwde zienswijze ingediend tegen de last onder dwangsom, maar ook vanwege het uitblijven van een reactie op deze zienswijze.	Deels	Tekstdeel is herschreven.
331	APN	5.2.3	de zin 'In de zomer ... PAK-metingen uitgevoerd' aanpassen naar: Veranderen in : 'In het najaar van 2021 heeft ODRA alsnog op de juiste wijze een PAK-meting uitgevoerd.'	Zie hierboven bij opmerking 1.	Nee	In de tekst is aangegeven dat de ODRA deze meting als indicatief beschouwd. Zie verder 330.
332	Gemeente Nijmegen	5.2.3	Op 21 en 23 september 2021 heeft de gemeente online bewonersavonden georganiseerd met een toelichting van de GGD over het thema luchtkwaliteit en gezondheid. Samen met de beantwoording van de vragen op deze avonden is op 18 oktober ook het rapport van de GGD op de gemeentelijke website gepubliceerd.	Tussen het verschijnen van het rapport van de GGD en op de website plaatsen heeft nog inwonercommunicatie hierover via online twee bewonersavonden plaatsgevonden.	Ja	Correctie is overgenomen.
333	Gemeente Nijmegen	5.2.3	De omgevingsdienst ODRN heeft op verzoek van de gemeente Nijmegen na de gemeten overschrijding het handhavingstraject gestart. Op 22 juli 2021 waren de resultaten van de PAK emissiemeting van 28 juni 2021 bekend, waarna op 29 juli 2021 een handhavingsbrief met voornemen last onder dwangsom aan het bedrijf is gestuurd om te voldoen aan de PAK emissienorm.	Op verzoek van het bevoegd gezag gemeente Nijmegen is de gemeten overschrijding direct vertaald in een voornemen last onder dwangsom van 29 juli 2021.	Nee	In paragraaf 5.1.3 is beschreven dat de gemeente Nijmegen opdrachtgever is van de OD. De specifieke interactie tussen gemeente en OD die leidde tot het Voornemen last onder dwangsom is voor het betoog minder relevant en niet tot dit detail onderzocht. Omwille van de leesbaarheid vermeldt de Onderzoeksraad niet bij elke actie van de OD dat de gemeente opdrachtgever is.
334	ODRN	5.2.3	De zin "De opgelegde Worden getroffen." vervangen door "Het voornemen last onder dwangsom betekent een waarschuwing aan het bedrijf dat een sanctie volgt als niet binnen de in het voornemen gestelde termijn aan de normstelling voor PAK's wordt voldaan."	Oorspronkelijke formulering niet correct.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
335	ODRN	5.2.3	De zin "In de zomer van... PAK-metingen uitgevoerd" splitsen en vervangen door "In de zomer van 2021 past het bedrijf de installatie aan en gebruikt vanaf dat moment alleen nog granulaat met een korrelgrootte vanaf 5 mm. Vervolgens worden door het bedrijf en de ODRA nieuwe PAK-metingen uitgevoerd."	Hiermee wordt inzichtelijk wat de aanpassing behelsde.	Nee	Details van de door APN doorgevoerde aanpassing zijn voor ons betoog niet relevant genoeg.
336	RIVM	5.2.3	Als de emissie niet grotendeels uit naftaleen, maar uit benzo(a)pyreen bestaat, dan wordt de EU-richtwaarde daarvoor overschreden. Voor naftaleen is er echter geen immissegrenswaarde.	Deze zin is niet in lijn met het advies dat RIVM heeft gegeven over de beoordeling van lucht emissies van PAK-mengsels, zie hiervoor de memo op de Risico van Stoffen Website (https://rvs.rivm.nl) "Luchtnormen voor PAKs". Bij de emissie van PAK mengsels is de concentratie van benzo(a)pyreen in de omgevingslucht de marker voor het gehele PAK mengsel, uit de memo: "Zoals hierboven aangegeven is de Europese streefwaarde voor PAK's nog onverkort geldig zoals oorspronkelijk afgeleid, dus op basis van BaP als marker voor PAK-mengsels in de omgevingslucht. Ervan uitgaand dat BaP daarvoor nog steeds een geschikte marker is (er is op dit moment geen evaluatie bekend die anders uitwijst), adviseert het RIVM om PAK mengsels, ongeacht hun herkomst, te toetsen aan het MTR van 1 ng BaP/m3, gemeten als jaargemiddelde concentratie BaP in de PM10-fractie."	Deels	Correctie is overgenomen.
337	RIVM	5.2.3	Om de immissie van naftaleen te kunnen beoordelen heeft de GGD het RIVM om advies gevraagd, waarop het RIVM een grenswaarde adviseerde van 25.000 nanogram per kubieke meter.	Indien er individuele PAK wordt geëmitteerd en er geen sprake is van een PAK-mengsel, kan de individuele stof worden getoetst aan het MTR voor die stof (zie memo op de Risico van Stoffen website "Luchtnormen voor PAKs"). Voor naftaleen heeft het RIVM, op basis van de Toelaatbare Concentratie in Lucht (TCL), 25 µg/m3 afgeleid (Dusseldorp en van Bruggen, 2007). Deze waarde is niet wettelijk vastgelegd, maar kan in een pragmatische werkwijze gebruikt worden om de individuele immissie van naftaleen te toetsen.	Ja	Tekstdeel is herschreven.
338	APN	5.2.3	"Andere afwijkingen" vervangen door "veronderstelde afwijkingen"	Zie hierboven bij opmerking 1.	Nee	De Onderzoeksraad citeert hier uit de brief "Overzicht lopende zaken" van de ODRN aan APN. Deze is genoemd in voetnoot 339.
339	APN	5.2.3	"(...) het gebruik van een ander, niet vergunde, soort (...)" vervangen door "het gebruik van gemodificeerd bitumen, (...)".	Zie de inhoud van de bezwaarschriften en de herziene beslissing op het bezwaar inzake deze kwestie.	Ja	Correctie is overgenomen.
340	IenW	5.2.3	toevoegen dat minimalisatieplicht geldt voor PAKs	Daar waar bij hoofdstuk over Tata wordt aangegeven welke stoffen ZZS zijn en onder minimalisatieplicht vallen, is dat in het hoofdstuk over APN maar heel beperkt het geval. Hier wordt wel gemeld op p105 dat het ZZS is maar niet expliciet de minimalisatieplicht genoemd. Maar hier even relevant als voor Tata dus zou hier onder "relevante regelgeving" genoemd moeten worden.	Ja	Tekstdeel is herschreven.
341	IenW	5.2.3	Dit had tot gevolg dat naftaleen volgens Bijlage 12a van de Activiteitenregeling milieubeheer (Arm) tot twee stofcategorieën tegelijk behoorde, namelijk tot sO345 als zelfstandige stof en tot minimalisatieverplichte stof (MVP) als PAK. In dat geval is de categorie en bijbehorende emissiegrenswaarde van de individuele stof leidend. In mei 2016 werd naftaleen op de ZZS-lijst van het RIVM gezet. De bijbehorende aanpassing van de stofcategorie naar MVP volgde in 2019.	De discussie over bijlage 12 Activiteitenregeling en in welke stofklassen PAK en naftaleen waren ingedeeld en welke emissie-eis vanaf wanneer geldt is niet relevant voor asfaltcentrales. De stofklassenlijst uit bijlage 12 Ar is nodig op het moment dat er een stofklasse in het Activiteitenbesluit staat en je moet weten welke stoffen en stofgroepen in een stofklasse vallen (zie ook de opmerking bij blz 20, voetnoot 23). In paragraaf 5.1.6 Activiteitenbesluit staat een emissie-eis voor PAK die geldt voor asfaltcentrales (art 5.46). Dit is een emissie-eis voor een stofgroep en niet een stofklasse. De stofklassenlijst uit bijlage 12 Activiteitenregeling is dus niet relevant voor de PAK emissie-eis bij Asfaltcentrales. Dat betekent dus dat vanaf 1 januari 2016 de PAK-emissie eis (inclusief naftaleen) voor asfaltcentrales is aangescherpt tot 0,05 mg/Nm3. In de NeR was dit 5 mg/Nm3.	Ja	Tekstdeel is herschreven.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
342	Gemeente Nijmegen	5.2.3	nog een handhavingsbrief naar APN	Dit betreft niet een brief maar een handhavingsbrief met de aankondiging van een aantal handhavingsstappen door de omgevingsdienst ODRN.	Ja	Correctie is overgenomen.
343	ODRN	5.2.3	Na "actualiseren." (regel 2) de volgende zin invoegen: "Dit handhavingsverzoek is afgewezen, omdat er al een handhavingstraject m.b.t. ZZS was gestart en er ook al een ambtshalve wijziging m.b.t. het opleggen van een meetverplichting was gepubliceerd. Tegen de afwijzing is door Mob geen bezwaar schrift ingediend."	Dit geeft een completer beeld.	Ja	Correctie is overgenomen.
344	ODRN	5.2.3	De tekst na het zinsdeel "Ten slotte stelt de ODRN, dat" laten vervallen en vervangen door "de in opdracht van APN uitgevoerde PAK-meting d.d. 24 september 2022, niet conform het geldende normvoorschrift is uitgevoerd."	De oorspronkelijke zin was voor meerdere uitleg vatbaar. Het ging om een meting die in opdracht van APN was uitgevoerd.	Ja	Correctie is overgenomen.
345	APN	5.2.3	Aanvullen met: 'Op 30 augustus 2022 neemt de gemeente Nijmegen een nieuwe beslissing op het bezwaar van APN en staat de gemeente Nijmegen de productie van asfalt met gemodificeerde bitumen weer toe.'	Met deze aanvulling wordt aangesloten bij de actuele stand van zaken.	Ja	Correctie is overgenomen.
346	APN	5.2.3	"Over de soort bitumen" vervangen door "Over het gebruik van gemodificeerde bitumen"	Zie de inhoud van de bezwaarschriften en de herziene beslissing op het bezwaar inzake deze kwestie.	Ja	Correctie is overgenomen.
347	APN	5.2.3	Het begin van de zin 'na een last... 'vervangen door 'Tegen de opgelegde last'	Tekstueel	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
348	APN	5.2.3	de zin: 'Naar aanleiding van ... Infrastructuur en Waterstaat (IenW) veranderen in: "Naar aanleiding van de zienswijze van APN tegen het voornemen van de last onder dwangsom als gevolg van de indicatieve meting, benadert (...).	Zie hierboven bij opmerking 1.	Nee	De inzagereactie betreft geen feitelijke onjuistheid; ook de zienswijze was naar aanleiding van de meting. Omwille van de leesbaarheid is de zienswijze hier niet benoemd.
349	ODRN	5.2.3	De zin "Over de soorten.... Over de vergunning." vervangen door "Over de soorten bitumen die door APN op grond van de vigerende vergunning mogen worden toegepast, ontstaat discussie tussen APN en de ODRN. Dit als gevolg van een verschil in interpretatie van de definitie van "bitumen", zoals deze in de vergunning is opgenomen."	De oorspronkelijke zin liep niet.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
350	ODRN	5.2.3	De zin "Na een last onder dwangsom maakt APN bezwaar." vervangen door "APN maakt vervolgens bezwaar tegen het besluit van de gemeente Nijmegen om een last onder dwangsom op te leggen vanwege het gebruik van gemodificeerde bitumen en het gebruik van een schuimbitumenunit."	Vervangende tekst is vollediger.	Ja	Tekstdeel is herschreven.
351	ODRN	5.2.3	Het zinsdeel na "knooppunt Velperbroek" schrappen en vervangen door "het door APN voorgestelde en door de afnemer bestelde type asfalt met gemodificeerd bitumen te produceren."		Nee	Deze mate van detaillering is voor het betoog van de Onderzoeksraad minder relevant.
352	RIVM	5.2.3	Wat PAK's ook complex maakt, is dat er geen immissiegrenswaarde voor de groep is. Er is een EU immissierichtwaarde voor één van de (meest schadelijke) PAK's, namelijk benzo[a]pyreen. Dat maakt toetsing van de immissie echter lastig als de uitstoot van PAK's (bijna) geen benzo[a]pyreen bevat, zoals bij APN het geval was.	Deze zin klopt niet, zie hiervoor de memo op de Risico van Stoffen Website (https://rvs.rivm.nl) "Luchtnormen voor PAKs". Bij de emissie van PAK mengsels is de concentratie van benzo(a)pyreen in de omgevingslucht de marker voor het gehele PAK mengsel, uit de memo: "Zoals hierboven aangegeven is de Europese streefwaarde voor PAK's nog onverkort geldig zoals oorspronkelijk afgeleid, dus op basis van BaP als marker voor PAK-mengsels in de omgevingslucht. Ervan uitgaand dat BaP daarvoor nog steeds een geschikte marker is (er is op dit moment geen evaluatie bekend die anders uitwijst), adviseert het RIVM om PAK mengsels, ongeacht hun herkomst, te toetsen aan het MTR van 1 ng BaP/m3, gemeten als jaargemiddelde concentratie BaP in de PM10-fractie. Aandachtspunt bij het toetsen van deze MTR is dat metingen representatief zijn voor de jaargemiddelde concentratie BaP in de PM10 fractie op leefniveau, zowel voor de duur van de metingen (jaargemiddelde equivalent) als de detectiegrens."	Deels	Het bijbehorende blauwe kader is verduidelijkt.
353	Gemeente Nijmegen	5.2.4	een door de gemeenteraad ingehuurd luchtdeskundige	zie bij dezelfde opmerking op pagina 102 (regelnummer 11 van deze reactietabel)	Ja	Correctie is overgenomen.
354	Gemeente Nijmegen	5.2.4	Uit de presentatie van de gemeente Nijmegen en de ODRN blijkt niet dat 1/3 van de onderzochte VTH bedrijfsdossiers niet op orde zijn; in samenspraak met de betreffende deskundige zijn daadwerkelijk 5 gemeentelijke bedrijven op Nijmegen West en Weurt benoemd waar de actualisatie van de vergunning en lucht- en/of geurmetingen aan de orde zijn.	zie hiervoor de raadsinformatiebrief van 8 maart 2022	Ja	Correctie is overgenomen.
355	Gemeente Nijmegen	5.2.4	De gemeentelijke- en provinciale inventarisatie van relevante bedrijven met luchtemissies samen geeft hiermee een totaal overzicht van de relevante bedrijven op TPN West.	De gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland hebben dit samen opgepakt vanuit ieders taak als bevoegd gezag. De gemeente had haar inventarisatie klaar in november 2021 en de provincie in februari 2022. Deze twee inventarisaties staan ook op de gemeentelijke website vermeld.	Ja	Correctie is overgenomen.
356	Gemeente Nijmegen	5.2.4	Alle relevante documenten zijn vervolgens op de gemeentelijke- en provinciale website geplaatst nadat de wettelijke privacyregels van publicatie zijn gevolgd.	De wethouder heeft dit toegezegd en vervolgens zijn alle gebruikte documenten voor de onderzoeken ook op de betreffende websites van de gemeente en de provincie gezet.	Ja	Correctie is overgenomen.
357	ODRN	5.2.4	"Een door de ODRN ingehuurd milieudeskundige" vervangen door "Een milieudeskundige - die voorheen enige tijd door de ODRN was ingehuurd -".	Op het moment dat de milieudeskundige de presentatie aan de raad was hij al geruime tijd niet meer ingehuurd bij de ODRN.	Ja	Correctie is overgenomen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
358	ODRN	5.2.4	"niet" vervangen door "niets"	Spelfout	Ja	Correctie is overgenomen.
359	Gemeente Nijmegen	5.2.4	"De gemeente Nijmegen komt met een gehalte fijnstof (PM2,5) van 10,7 microgram/m3 niet verder dan positie 187 op die lijst".	Op deze EEA-lijst valt veel nuanceringen te geven. Een vergelijking met een stad als Umea is weinig relevant. In vergelijking met enkele andere steden in Nederland zijn de verschillen erg beperkt. Nijmegen "scoort" net boven 10 ug/m3 en wordt daarmee "matig" beoordeeld, enkele andere steden net onder 10 worden als "goed" beoordeeld. Daarnaast staat foutief in het kader 10,7 5 microgram/m3!	Ja	Het gaat in het kader over de vergelijking van de Nijmeegse waarden met de WHO-advieswaarde. Deze is, in 2021, met 5 microgram/m3 iets minder dan de helft van de in Nijmegen gemeten waarde.
360	Gemeente Nijmegen	5.2.5	In het Nijmeegse coalitieakkoord 2022-2025 is €100.000 structureel per jaar voor luchtemissiemetingen vrijgemaakt en €500.000 structureel aan middelen genoemd zodat de ODRN de VTH taken van de gemeente beter kan uitvoeren. Dit is geborgd in de Stadsbegroting 2023.	Deze aanvulling uit het Nijmeegse coalitieakkoord bij het hoofdstuk Luchtkwaliteit is een goede afsluiting van deze paragraaf.	Ja	Correctie is overgenomen.
361	Gemeente Nijmegen	5.2.5	Het gesprek in november 2021 was met de verantwoordelijk milieuwethouder van de gemeente. In de daaropvolgende gesprekken wordt enkel verkennend gesproken over het sluiten van APN en de verkoop ervan aan de gemeente.	Het gesprek in november 2021 was voor de volledigheid niet met het (hele) college maar alleen met de verantwoordelijk milieuwethouder. De vervolggesprekken hadden slechts een verkennend ambtelijk karakter, omdat het mandaat voor strategische aankopen bij de gemeenteraad ligt.	Ja	Correctie is overgenomen.
362	Gemeente Nijmegen	5.3.1	Dankzij individuele oplettendheid van de luchtspecialisten van de gemeente en de medewerkers van de ODRN...	de PAK meting bij de asfaltcentrale is samen bepaald door de gemeente en de ODRN tijdens de inventarisatie van relevante bedrijven met luchtemissies op Nijmegen West en Weurt; zie hiervoor de gemeentelijke inventarisatie van november 2021.	Ja	Tekstdeel is herschreven.
363	Gemeente Nijmegen	5.3.1	Het meten van de emissie van PAK bij de asfaltcentrale was onderdeel van de inventarisatie van relevante bedrijven met luchtemissie waarbij deze actie is ingezet door medewerkers van de gemeente en de ODRN met inzicht in de materie.	Het meten van de PAK emissie was destijds nog geen geborgd proces, omdat de PAK emissie in het Activiteitenbesluit was gekoppeld aan het voldoen aan de BRL 9320; in het toezichtproces van de ODRN was het wel geborgd dat gecontroleerd werd op deze certificering door het KIWA. Dit is terug te zien in de toezichtcontroles door de ODRN.	Nee	Geen concrete reactie op de tekst. De gegeven argumentatie was al onderdeel van het rapport.
364	Gemeente Nijmegen	5.3.1	"wel integrale overzichten voor NOx en fijn stof bijhielden""	Voor NOx en fijn stof hielden we wel overzichten bij. Deze gegevens werden ook verwerkt in verspreidingsberekeningen en in jaarrapportages luchtkwaliteit van de gemeente Nijmegen opgenomen. Naast deze berekeningen werd met een structureel meetnet voor fijn stof (8 locaties, waarvan 5 rond het industrieterrein) en NO2 (ca. 40 locaties in heel Nijmegen) sinds 2005 de luchtkwaliteit in de leefomgeving bewaakt. Bij deze metingen wordt per definitie cumulatief gekeken, want een meting maakt geen onderscheid tussen fijn stof of NO2 afkomstig van wegverkeer of van industrie. Zowel uit de berekeningen als metingen volgde het beeld dat voor de stoffen NO2 en fijn stof de bron industrie als ondergeschikt beschouwd kan worden en de gemeente heeft daarmee haar aandacht meer gelegd bij de andere relevantere bronnen zoals wegverkeer, houtstook, binnenvaart.	Nee	Deze alinea gaat over de bedrijfsspecifieke emissie, niet over de genoemde stoffen in de buitenlucht.
365	Gemeente Nijmegen	5.3.1	De gemeente heeft zowel de inventarisatie van de gemeentelijke bedrijven die relevant zijn met luchtemissies voor Nijmegen West en Weurt in kaart gebracht en heeft de provincie Gelderland gevraagd dit voor de bedrijven te doen waar de provincie bevoegd gezag is.	zie hiervoor de gemeentelijke inventarisatie van november 2021 en de provinciale inventarisatie uit februari 2022	Ja	De tekst is herschreven in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
366	Gemeente Nijmegen	5.3.1	Vanaf 2016 heeft de ODRA benzeenmetingen bij de asfaltcentrale APN gedaan; Voor benzeen zijn geen overschrijdingen van de norm bij de APN geconstateerd.	op 28 juni 2021 is de eerste keer naar de PAK emissie bij de asfaltcentrale gemeten en dit heeft de landelijke ontwikkelingen van de PAK uitstoot op de kaart gezet!	Ja	De tekst is herschreven in lijn met de inzage-reactie.
367	ODRN	5.3.1	"Het is in het onderzoek (...) een geborgd proces."	Naar aanleiding van deze passage in het concept-rapport: in het geborgde proces van toezicht was als toetscriterium voor PAK de erkende maatregel opgenomen. Hieruit vloeide dus geen meetverplichting voort, zolang aantoonbaar aan de erkende maatregel werd voldaan.	Nee	Dit is een van de aandachtspunten die de Onderzoeksraad wil meegeven. Bij deze casus bleek dat verschillende sets regelgeving omtrent de emissie van PAK's conflicterend waren. Noch de wetgever, noch het bevoegd gezag of de uitvoerder waren daar alert op. Ook het bedrijf had geen oog voor dit aspect.
368	APN	5.3.2.	Zin veranderen in: "APN ging er mede op basis van die schoorsteenmetingen ervan uit dat (...)".	Zie ook volgende punt	Ja	De tekst is herschreven in lijn met de inzage-reactie.
369	Gemeente Nijmegen	5.3.1	het belang voor de gezondheid kwam daarin niet specifiek naar voren, omdat hiervoor ook emissie- en immissienormen voor de luchtkwaliteit zijn.	het belang van gezondheid wordt meegenomen bij het voldoen aan de normstelling; daar stuurde/stuurt de gemeente weldegelijk op bij de omgevingsdienst.	Nee	De gemeente Nijmegen stuurde op het voldoen aan de emissienormen maar had in de opdracht aan de ODRN geen specifieke aandacht voor gezondheid van omwonenden.
370	Gemeente Nijmegen	5.3.1	zie opmerking pag 109 over integrale overzichten	zie opmerking pag 109 over integrale overzichten (regelnummer 26 van deze reactietabel)	Nee	Zie de toelichting bij inzage-reactie 366.
371	Gemeente Nijmegen	5.3.1	De gemeente heeft weldegelijk kaders voor het verder beperken van de emissie bij bedrijven en het behalen van de afgesproken kwaliteit voor de (lucht(imissie) opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Lucht 2020-2030	Het klopt overigens wel dat hier door de gemeente als opdrachtgever van de omgevingsdienst beter (inhoudelijk) op gestuurd moet worden. Dit concludeert ook het onderzoek van Berenschot dat de gemeente zelf heeft opgestart over de samenwerking met de ODRN.	Nee	In het uitvoeringsprogramma wordt aangegeven dat bedrijven moeten voldoen aan de eisen in de vergunning en het activiteitenbesluit. Daarbij moet de industrie BBT toepassen. De Raad stelt in deze paragraaf dat de gemeente beleid noch kaders heeft voor het verder beperken dan de emissienormen voorschrijven. Het door de gemeente genoemde uitvoeringsprogramma onderschrijft die stelling. Het rapport Berenschot wordt in paragraaf 5.2.5 genoemd.
372	Gemeente Nijmegen	5.3.1	Dat de gemeente door omwonenden werd geconfronteerd met hun zorgen over hun gezondheid, veranderde de aansturing door de gemeente van de omgevingsdienst bijvoorbeeld wel bij de uitstoot van benzeen bij de asfaltcentrale. Naar de benzeenemissie is bij de asfaltcentrale gemeten door de ODRA op 5 november 2020 en 10 maart 2021.	Door de ODRA is in opdracht van de gemeente Nijmegen al gemeten naar de benzeenemissie op bijvoorbeeld 5 november 2020 en 10 maart 2021. Dit in aansluiting op het landelijk vraagstuk van de circulariteit van asfalt om een (tijdelijke) verhoging van de benzeenuitstoot van 1 mg/m3 naar 5mg/m3 middels maatwerkvoorschriften toe te staan.	Nee	In deze alinea wordt gesteld dat de relatie tussen industriële emissies en de gezondheid van omwonenden geen onderdeel was van de opdracht aan de omgevingsdienst. Dat er metingen plaatsvonden om te controleren of er sprake was van een overschrijding van emissienormen is wat anders.
373	Gemeente Nijmegen	5.3.1	Inmiddels is vanaf september 2021.....	Toen startte ook de projectgroep Nijmegen West en Weurt (samen met de buurgemeente Beuningen)	Nee	Het is de Onderzoeksraad niet duidelijk naar welk tekstdeel in de reactie wordt verwezen. Alinea 2 gaat over de wijze van aansturing van de Omgevingsdienst ODRN door de gemeente Nijmegen.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
374	Gemeente Nijmegen	5.3.1	Dat de gemeente door omwonenden werd geconfronteerd met hun zorgen over hun gezondheid, veranderde de aansturing door de gemeente van de omgevingsdienst bijvoorbeeld wel bij de uitstoot van benzeen bij de asfaltcentrale. Naar de benzeenemissie is bij de asfaltcentrale gemeten door de ODRA op 5 november 2020 en 10 maart 2021 toen er zorgen waren over de maatwerkvoorschriften van benzeen.	Door de ODRA is in opdracht van de gemeente Nijmegen al gemeten naar de benzeenemissie op bijvoorbeeld 5 november 2020 en 10 maart 2021. Dit in aansluiting op het landelijk vraagstuk van de circulariteit van asfalt om een (tijdelijke) verhoging van de benzeenuitstoot van 1 mg/m ³ naar 5mg/m ³ middels maatwerkvoorschriften toe te staan.	Nee	Het is de onderzoeksraad niet duidelijk naar welk tekstdeel in de reactie wordt verwezen. Uit de reactie komt geen feitelijke onjuistheid naar voren.
375	ODRN	5.3.1	De in het kader opgenomen tekst vervangen door: "De lokale overheden hadden vanaf het moment dat de landelijke discussie over de benzeenemissies van asfaltcentrales ging spelen, een actueel beeld van de emissiesituatie. De emissie van benzeen bij APN lag ruim onder de emissiegrenswaarde, zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit. Gelet op het feit dat APN daarnaast aantoonbaar voldeed aan de erkende maatregel voor de PAK-emissie, was er ook geen directe aanleiding om door het uitvoeren van metingen inzicht in de PAK-emissie te verkrijgen."	M.a.w: het bevoegd gezag was op de hoogte van het feit dat de emissie van benzeen aan de normen voldeed. Dat zelfde gold redelijkerwijs voor de PAK-emissie, omdat APN immers aantoonbaar voldeed aan de erkende maatregel.	Nee	Bij deze casus bleek dat verschillende sets regelgeving omtrent de emissie van PAK's conflicterend waren. Noch de wetgever, noch het bevoegd gezag of de uitvoerder waren daar alert op. Ook het bedrijf had geen oog voor dit aspect.
376	ODRN	5.3.2	Na "BRL 9320"de volgende tekst invoegen: ", die als erkende maatregel in de Activiteitenregeling was opgenomen."	PAK werden niet gemeten omdat door APN aantoonbaar gebruik werd gemaakt van de erkende maatregel. Daarmee zou volgens de wetgever per definitie worden voldaan aan de PAK-emissie-eis.	Nee	In het gele kader staat benoemd dat de BRL als erkende maatregel was opgenomen. Dat die erkende maatregel in het Arm staat is al benoemd in paragraaf 5.2.3 en is omwille van de leesbaarheid niet herhaald in deze conclusie.
377	APN	5.3.2	volledig tekstblok	APN voldoet aan de geldende wet-en regelgeving. Zie over de motivering begeleidende e-mail.	Nee	De tekst in en voorgaand aan het kader is herschreven, mede naar aanleiding van deze inzagereactie.
378	APN	5.2.3	De zinsnede 'Toen de omgevingsdienst ... liet meten' veranderen in: "Toen de omgevingsdienst bij APN een indicatieve meting van PAK's heeft verricht'	Zie hierboven bij opmerking 1.	Ja	Tekstdeel is herschreven op basis van de inzagereactie.
379	APN	5.2.3	in de zin 'Hoewel de immissietoets ... Activiteitenbesluit toegestaan' invoegen: toevoegen "was vermoed hoger te zijn dan".	Zie hierboven bij opmerking 1.	Ja	De tekst in en voorgaand aan het kader is herschreven, mede naar aanleiding van deze inzagereactie. De aangehaalde conclusie is daarbij komen te vervallen.
380	APN	5.3.1	geconstateerd' vervangen door 'vermoed'.	Zie hierboven bij opmerking 1.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
381	IenW	5.3.2	Hoewel de emissienormen voor benzeen en PAK's in 2016 in het Activiteitenbesluit werden aangescherpt, en die voor naftaleen in 2019, was dat geen aanleiding voor het bedrijf (veroorzaker van emissies) om na te gaan wat dat zou moeten betekenen.	Zie eerdere opmerkingen. De emissie-eis voor benzeen is niet aangescherpt op 1 januari 2016. Dat is al in 2004 gebeurt met overgangsrecht tot 1 jan 2015. Alleen de emissie-eis voor PAK (inclusief naftaleen) is op 1 jan 2016 aangescherpt. Zie ook de uitleg in eerdere opmerkingen over stofklassen/bijlage 12 Ar en stofgroepen en waarom voor naftaleen bij asfaltcentrales vanaf 1 januari 2016 de emissie-eis is aangescherpt ipv juli 2019.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
382	IenW	5.3.2	Toen de omgevingsdienst bij APN de emissie van PAK's liet meten, werd voor de PAK naftaleen een aanzienlijke overschrijding van de in 2019 aangescherpte emissiegrenswaarde uit het Activiteitenbesluit geconstateerd.	Zie eerdere opmerkingen. De emissie-eis voor naftaleen bij asfaltcentrales is op 1 jan 2016 aangescherpt. Zie uitleg over stofklassen/bijlage 12 Ar en stofgroepen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
383	IenW	5.3.2	Uit het onderzoek komt naar voren dat het ministerie van IenW geen eigen initiatief toonde op dit dossier, het werd actief na vragen vanuit de lokale overheden en de branche. Het ministerie wijzigde de regels (BRL 9320) omtrent het voldoen aan de emissienormen 13 PAK's, nadat de gemeente, de branchevereniging en Kiwa erop wezen dat de BRL 9320 niet meer aansloot bij de verder landelijk geldende normen uit het Activiteitenbesluit. Bij het ministerie van IenW ging men tot dan toe ervan uit dat de benodigde wijzigingen konden	Zie opmerking over p.112 regel over blok eerste alinea. In dit geval sinds 2016 een minimalisatieplicht voor ZZS-emissies. Toen duidelijk werd dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet uitgesteld werd is besloten het huidige recht op korte termijn te wijzigen. Onze eerdere overtuiging was dat wijzigingen van het huidige recht (vanwege de doorlooptijden) geen zin meer had gelet op de geplande inwerkingtreding van de Omgevingswet. Dit is inmiddels gebeurd (november 2022). Het schrappen van de erkende maatregel uit het toekomstige recht is inmiddels in voorbereiding en is reeds gepubliceerd voor internetconsultatie ten behoeve van inspraak.	Deels	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
384	Gemeente Nijmegen	5.3.2	de omgevingsdienst ODRA op aangeven van bevoegd gezag gemeente Nijmegen"	Gemeente Nijmegen was opdrachtgever	Nee	De betreffende zin is bij het herschrijven van deze subparagraaf naar aanleiding van andere inzagereacties vervallen. Omwille van de leesbaarheid heeft de Onderzoeksraad in de analyse niet bij elke actie van een uitvoeringsdienst aangegeven wie de opdrachtgever was. In tabel 8 is in ieder geval al aangegeven dat de gemeente de opdrachtgever is van de OD.
385	Gemeente Nijmegen	5.3.2	, nadat de gemeente Nijmegen, de branchevereniging....	de gemeente Nijmegen heeft dit aangekaart	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
386	Gemeente Nijmegen	5.3.2	Inmiddels is per 5 november 2022 de wetgeving aangepast naar een dawerkelijke emissienorm voor PAK	door veranderende wetgeving is de erkende maatregel nu in de wetgeving geschrapt.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
387	ODRN	5.3.2	Tekst in kader aanvullen met volgende zin: "Dit was voor het bevoegd gezag en de omgevingsdienst aanleiding om de staatssecretaris over de problematiek te informeren, waarbij de samenwerking is gezocht met gemeenten waar eveneens asfaltcentrales zijn gevestigd."	Dit doet meer recht aan het verloop van het traject.	Ja	De tekst in en voorgaand aan het kader is herschreven, mede naar aanleiding van deze inzagereactie. De aangehaalde conclusie is daarbij komen te vervallen. In paragraaf 5.2.3 is toegevoegd dat gemeente Nijmegen samen met gemeenten Den Bosch en Eindhoven de staatssecretaris heeft benaderd.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
388	APN	5.3.2	overschrijding' vervangen door 'vermoedelijke overschrijding'	Zie hierboven bij de eerdere opmerkingen. APN gaat niet op alleen basis van een vermoedelijke overschrijding over tot actie, maar op basis van een voornemen tot last onder dwangsom.	Ja	De alinea van de aangehaalde tekst is naar aanleiding van andere inzagereacties herschreven. Bij het herschrijven is de tekst in lijn met deze reactie aangepast.
389	APN	5.3.3	verwijderen het woord "namelijk"	Klopt niet in deze zin.	Ja	De betreffende zin is bij het herschrijven van deze subparagraaf naar aanleiding van andere inzagereacties vervallen.
390	APN	5.3.3	de zin 'Het bedrijf APN ... een black box' verwijderen.	Is niet gebaseerd op waarheid en APN herkent zich hier niet in.	Ja	De betreffende zin is bij het herschrijven van deze subparagraaf naar aanleiding van andere inzagereacties vervallen.
391	APN	5.3.3	"(...) was niet bezig" veranderen maar "(...) verrichtten zij niet zelfstandig metingen naar de emissies van het bedrijf naast de periodieke metingen van de overheid (...)"	Zie ook toelichting hieronder.	Ja	De betreffende zin is bij het herschrijven van deze subparagraaf naar aanleiding van andere inzagereacties vervallen. De tekst is herschreven in lijn met de suggestie uit de inzagereactie.
392	APN	5.3.3	Schrappen zin: 'Ook de eigenaar ... met emissies'.	Verwarrend en onjuist. De aandeelhouder van APN houdt zich wel degelijk actief bezig met emissies van zowel APN als het concern en haar andere individuele dochters. Deze zin ontbeert derhalve feitelijke grondslag. Dura Vermeer verrichtte echter niet zelfstandig metingen naar de emissies van APN naast de periodieke metingen van de overheid.	Ja	Deze alinea is verplaatst naar 5.3.2, waarbij de tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
393	APN	5.3.3	Alinea aanpassen naar: "Indien daadwerkelijk sprake zou zijn geweest overschrijding van PAK's door APN, zou APN formeel niet in overtreding zijn geweest van het Activiteitenbesluit. Volgens de wetgeving (...)"	APN voldoet aan de geldende wet-en regelgeving. Zie over de motivering begeleidende e-mail.	Nee	De betreffende zin is bij het herschrijven van deze subparagraaf naar aanleiding van andere inzagereacties vervallen. De tekst is herschreven in lijn met de suggestie uit de inzagereactie.
394	lenW	5.3.2	Herziening van de asfaltwetgeving was voorzien en in dat kader wenselijk. De herziening is uitgesteld vanwege de komst van de Omgevingswet, wat langer duurt dan gedacht.	Signalen van de benzeenemissie van asfaltcentrales zijn ergens rond 2015/2016 bekend geworden. Dit gaf geen aanleiding tot herziening van de NL regelgeving omdat er een maatwerk Mogelijkheid was voor benzeen en benzeen bovendien een ZZS was met een minimalisatieverplichting. De signalen over de PAK emissie en dat met de erkende maatregel hier niet aan voldaan wordt en dit knelpunten veroorzaakt in de toezicht en handhaving zijn sinds 2021 bekend. In april 2022 is een preconsultatie gehouden waarin punten genoemd werden om de asfaltregels in het Bal op aan te passen. Op basis van deze preconsultatie is momenteel een wijziging van de asfaltcentrale regels in het Bal in voorbereiding. De internetconsultatie is naar verwachting in het voorjaar 2023. Verder is de erkende maatregel in de huidige regelgeving (Activiteitenregeling) inmiddels al geschrapd (inwerkingtreding 5 nov 2022).	Ja	De Staatssecretaris van lenW schreef in de nota van toelichting van het Activiteitenbesluit in 2015 dat bij toekomstige wijzigingen de bepalingen voor asfaltmenginstallaties opnieuw moesten worden bekeken. Later bleek de BRL niet meer aan te sluiten op de praktijk en toen is een deel van de regelgeving aangepast.
395	lenW	5.3.3	Toen in 2019 de regelgeving werd aangescherpt en naftaleen 16 als PAK werd aangemerkt, was dat voor APN geen signaal, dat dit voor haar consequenties 17 kon hebben, terwijl al bekend was dat APN naftaleen uitstootte.	Zie eerdere opmerkingen. Dit was in 2016.	Ja	Correctie is overgenomen in de herschreven subparagraaf.
396	lenW	5.3.3	Noch het bedrijf APN noch de branchevereniging reageerde op de in 2019 aangescherpte eis voor de emissie van naftaleen.	Zie eerdere opmerkingen. Dit was in 2016.	Ja	Correctie is overgenomen in de herschreven subparagraaf.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
397	Gemeente Nijmegen	5.3.2	Berekeningen van de GGD en het RIVM in opdracht van de gemeente Nijmegen toonden aan, dat de emissies van PAK's door APN op leefniveau een verwaarloosbaar effect hadden op de gezondheid van omwonenden. Ondanks deze conclusie startte de gemeente Nijmegen en de ODRN een handhavingstraject (lees voornemen last onder dwangsom) dat APN diende te voldoen aan de PAK emissienorm van 0,05 mg/m ³ .	Het is zeker niet correct dat de gemeente een hogere emissie toestond. Er is hiervoor namelijk op 29 juli 2021 een handhavingstraject gestart waarbij APN is opgedragen te voldoen aan de PAK normering.	Ja	De betreffende zin is bij het herschrijven van deze subparagraaf naar aanleiding van andere inzagereacties vervallen. De tekst is herschreven in lijn met de suggestie uit de inzagereactie.
398	Gemeente Nijmegen	5.3.2	"gemeentelijke weg"	S100 is geen provinciale weg; binnen bebouwde kom van Nijmegen zijn geen provinciale wegen	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
399	Gemeente Nijmegen	5.3.4	De gemeente heeft zowel de inventarisatie van de gemeentelijke bedrijven die relevant zijn met luchtmissies voor Nijmegen West en Weurt in kaart gebracht en heeft de provincie Gelderland gevraagd dit voor de bedrijven te doen waar de provincie bevoegd gezag is.	zie hiervoor de gemeentelijke inventarisatie van november 2021 en de provinciale inventarisatie uit februari 2022	Ja	De tekst is herschreven in lijn met de inzagereactie.
400	Gemeente Nijmegen	5.3.4	Vanaf november 2021 zijn door de gemeente wel deze emissieoverzichten aangeleverd en heeft er vanaf deze tijd ook elke 6-7 weken een 7-wijkenoverleg met de verantwoordelijk wethouder plaatsgevonden	Dit vullen wij aan omdat vanaf november 2021 weldegelijk proactief gesproken en gecommuniceerd is met de omgeving via het 7 wijkenoverleg. Daarnaast zijn er in 2022 verschillende bewonersbijeenkomsten (online/live) geweest.	Ja	De tekst is herschreven in lijn met de inzagereactie.
401	ODRN	5.3.2	Na "afdoende beschouwd" een punt plaatsen en resterende deel van de zin schrappen.	Er is geen besluitvorming geweest over het toestaan van hogere emissies. Het ingezette handhavingstraject is eerder bewijs van het tegendeel.	Ja	De tekst is herschreven in lijn met de inzagereactie.
402	Vereniging Dorpsbelang Hees	5.3.4		Hier ontbreekt een beschrijving van de wijze waarop de ODRN klachten van bewoners soms behandelt. Er ligt soms een hele tijdsverschil tussen het moment waarop een klacht wordt gemeld en het moment waarop de ODRN gaat waarnemen/handhaven. Op een melding van 7 maart 2021 wordt gereageerd met dat het bedrijf op 5 nov. 2020 aan de voorwaarden voldeed.	Nee	De Onderzoeksraad heeft zich gericht op de wijze waarop met de emissies is omgegaan omdat die met name van invloed zijn op de gezondheid. Daarvoor is van belang geweest dat er klachten waren en bleven. De Onderzoeksraad heeft geen individuele klachten onderzocht.
403	IenW	5.3.4	naftaleen, sinds 2019 ook formeel onderdeel van de stofgroep PAKs, werden aangescherpt.	Zie eerdere opmerkingen. Voor asfaltcentrales was dit in 2016.	Ja	De aangehaalde passage is naar 5.3.2 verplaatst en daarbij is de tekst aangepast in lijn met de reactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
404	ODRN	5.3.4	Na de zin "Tegelijkertijd waren zowel..... werden aangescherpt." de volgende zin toevoegen: "De reden hiervan is waarschijnlijk gelegen in het feit dat aan de wijziging ook weinig ruchtbaarheid is gegeven."	Naftaleen (en later ook Antraceen) waren aanvankelijk ingedeeld in de stofklasse sO (vaste organische stof) i.p.v. in de klasse MVP1 (stofgebonden- of stofvormige ZZS stoffen) zoals bij de andere PAKs het geval was. Dit is halverwege 2019 gerepareerd, alleen is dit niet actief gedeeld met overheden. Als gevolg daarvan is deze wijziging dus geen aanleiding geweest om te gaan meten (dit was overigens ook niet nodig bij asfaltcentrales, immers de erkende maatregel was op dat moment nog van toepassing). Op dat moment werden daar nog geen vraagtekens bij gezet, zoals dat na de PAK-meting in 2021 wel het geval was. Sterker nog: naftaleen is in vele afgassen, maar zeker die bij asfaltcentrales, aanwezig in dampvorm. Het Team Meten en Advies van de ODRA is daarom nog steeds van mening dat naftaleen verkeerd is ingedeeld en in de klasse MVP2 (dampvormig ZZS) thuis hoort. Met nog de toevoeging dat voor naftaleen een MTR lucht van toepassing is van 25 µg/m ³ (een factor 5 hoger dan bijv. benzeen en een factor 25.000 hoger dan voor benzo(a)pyreen) waardoor een meting van deze stof ook niet voor de hand lag. De emissienorm voor naftaleen bij asfaltcentrales is formeel pas handhaafbaar geworden vanaf 6 november 2022. Dit vanwege de erkende maatregel van de BRL.	Nee	De inzage-reactie betreft geen feitelijke onjuistheid. De aangehaalde passage is verplaatst naar 5.3.2. De suggestie is niet overgenomen, omdat de communicatie over wijzigingen van de wet- en regelgeving niet door de Onderzoeksraad onderzocht is.
405	ODRN	5.3.4	We zijn het niet eens met de strekking van deze zin. Er was geen enkele verplichting deze meting uit te voeren, gelet op de erkende maatregel die nog van kracht was. Dat dit toch gebeurde, was een eigen initiatief van gemeente en ODRN. Dit heeft uiteindelijk geleid tot aanpassing van de regelgeving en het schrappen van de erkende maatregel. Het verwijt is onterecht.	Hierin lijkt een (onterecht) waardeoordeel gegeven te worden. Het uitvoeren van PAK-metingen was niet verplicht, gelet op het feit dat op dat moment de erkende maatregel nog van kracht was. Zolang de APN voldeed aan de BRL 9302 werd er daarom formeel van uitgegaan dat werd voldaan de PAK-emissiegrenswaarden zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit.	Ja	De aangehaalde passage is naar 5.3.2 verplaatst en daarbij is de tekst aangepast in lijn met de reactie.
406	ODRN	6.1	Na de zin "Antwoorden op hun.... vergunningverlening, toezicht en handhaving." zin toevoegen "De daarvoor benodigde expertise is binnen omgevingsdiensten echter meestal niet aanwezig."	Omgevingsdiensten zien toe op naleving van nationale en Europese normen, bijvoorbeeld op het gebied van luchtemissies of zorgwekkende stoffen. Bij de totstandkoming van die normen worden ook de gezondheidskundige aspecten beschouwd. De omgevingsdiensten hebben daarin dus geen zelfstandige taak. Voor vragen over gezondheidsaspecten wordt daarom in de meeste gevallen gebruikt gemaakt van expertise die beschikbaar is bij de GGD's of het RIVM.	Nee	Deze alinea gaat over het onbegrip zoals omwonenden dat ervaren, niet over of ODRN gebruik maakt van expertise van GGD's of RIVM. De ambtelijke/juridische taal die tussen bedrijf en overheid gesproken wordt, waarin omwonenden hun zorgen over hun gezondheid niet herkennen, is een van de oorzaken die wordt aangedragen voor dat onbegrip.
407	ODNZKG	6.1		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 6.1 pagina 115 regel 37 recent lijkt sprake van een kentering.... Hoe recent is dat (afgelopen 2 jaar?)?	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
408	ODNZKG	6.1	Daarnaast....zijn.; monitoring...incomplete emissiecijfers	Uit de expertmeetings waaraan het RIVM ook deelnam is gebleken dat de ZZS- inventarisatie betrouwbaarder informatie bevat dan de door RIVM gehanteerde e-MJV cijfers. Het E-MJV is ook niet bedoeld om dergelijke complexe modelleringen mee te maken. Het doel is rapportage van de jaarvrachten in het kader van de E-PRTR verplichting om inzicht te geven in o.a. de emissies naar lucht voor de stoffenlijst welke is vastgelegd in de Uitvoeringsregeling voor een (beperkt) aantal stoffen met drempelwaarden. https://www.e-mjv.nl/sites/default/files/2018-07/stoffenlijst_integraal_ prtr-verslag.pdf . Het is toegestaan om bronnen samen te voegen waardoor de bronkenmerken kunnen verschillen. Met Tata Steel is afgesproken dat ze voor 2023 (e-MJV2022) het e-MJV zo aanpassen dat het geschikt is voor modellering.	Nee	Het gaat in deze tekst niet om de data genoemd in de inzagereactie van de OD NZKG, maar om de data genoemd in de paragraaf met als titel 'Stofemissies bij de Sinterfabriek' en de paragraaf met als titel 'Vermijdings- en reductieprogramma Zeer Zorgwekkende Stoffen'.
409	DCMR	6.1	De hoeveelheid teruggebracht.	HFPO-DA is met meer dan 99% teruggebracht. Namelijk van 6.400 + 640 = 7.040 kg/j in 2016 naar 2 + 4 = 6 kg/j (of 11 kg/j incl. de directe lozingen) in 2022.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
410	Gemeente Nijmegen	6.1	Een gezondheidsonderzoek draagt volgens de omwonenden niet bij aan dit inzicht	de gemeente Nijmegen heeft dit niet voorgesteld; wel hebben wij aan de GGD gevraagd welk onderzoek kan bijdragen aan dit inzicht	Ja	Tekstdeel is herschreven.
411	Gemeente Nijmegen	6.2	"Als een aandoening lokaal vaker dan gemiddeld voorkomt"	Dit lokaal vaker dan gemiddeld voorkomen kan ook veroorzaakt worden door verschillen in de belaste populaties (bijvoorbeeld verschillen in leeftijdopbouw, leefstijlen), maar kan ook statistisch gezien toeval zijn.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
412	ODNZKG	6.2	Indien ... worden.	Het milieubeleid is gericht om emissies te voorkomen en indien niet mogelijk zoveel mogelijk te beperken hiervoor zijn zowel procesgeïntegreerde technieken als nageschakelde technieken beschikbaar. Doelstelling is BBT toepassen. Vervolgens wordt de luchtkwaliteit getoetst aan de daarvoor geldende normen (bijlage 2 Wm en bijlage 13 Arm) vanuit het wettelijk kader.	Nee	De tekst gaat niet over het huidige doel van het milieubeleid. Geen feitelijke correctie.
413	IenW	6.2	Het is op zichzelf echter niet altijd voldoende om de concentraties op leefniveau onder de normen te houden.	De vraag is of het altijd voldoende is om de concentraties op leefniveau onder de normen te houden met als doel de leefomgeving te beschermen	Nee	Het is onduidelijk wat er met de inzagereactie bedoeld wordt. Daarom is de tekst niet gewijzigd.
414	IenW	6.2	De hoogte van normen is een politieke keuze	Het is vaak een combinatie van wetenschappelijke gegevens, technische/economische haalbaarheid en politieke afweging. De politieke afweging geldt in elk geval voor de algemene Europese luchtkwaliteitseisen uit de Wet milieubeheer. De specifiekere immissienormen van bv Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) gaan uit van een wetenschappelijk afgeleide MTRwaarde (Maximaal Toelaatbaar Risico). Daarbij spelen politieke/beleidsmatige afwegingen een kleinere rol; een beleidsmatige afweging zie je wel terug bij ZZS zonder drempelwaarde. Voor water en bodem geldt: De milieukwaliteitseisen zijn het uitgangspunt voor de (wettelijke) norm en zijn mede gebaseerd op risico/effecten. De uiteindelijke (wettelijke) norm neemt dat mee als basis en kan afwijken vanwege beleidsmatige overwegingen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
415	DCMR	6.2	Het belangrijkste en handhaving.	Immissie op leefniveau is moeilijk mee te nemen bij vergunningverlening omdat van (nieuwe) schadelijke stoffen meestal nog geen MTR waarde bekend is.	Nee	DCMR constateert geen feitelijke onjuistheden, maar onderschrijft hiermee dat immissie op leefniveau op zich een rol kan spelen bij het verlenen van een milieuvergunning.
416	Provincie Zuid-Holland	6.2	In het huidige stelsel ... standaard aandacht voor.	Dit benadrukt het belang van het aan de voorkant voorkomen van emissies van persistente stoffen. Daarom heeft de Provincie Zuid-Holland nu een minimalisatieverplichting voor pZZS in haar beleid opgenomen, juist om te voorkomen dat emissies uit het verleden leiden tot gezondheidsrisico's in de toekomst. Partijen die zich wel bezighouden met vervuiling uit het verleden zijn o.a. waterkwaliteitsbeheerders (Waterwet) en bevoegd gezag bodem (Wbb).	Nee	Deze reactie betreft geen feitelijke onjuistheid.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
417	Provincie Zuid-Holland	6.2	Eerste alinea	Deze alinea zien wij als een aanmoediging voor ons pZZS beleid en benadrukt het belang van het aan de voorkant voorkomen van emissies van persistente stoffen. Opgemerkt kan worden dat tegen vergunningbesluiten van de Provincie Zuid-Holland gebaseerd op het pZZS beleid beroep is ingesteld en de rechter de rechtmatigheid van deze besluiten nog zal beoordelen.	Nee	De inzage-reactie betreft geen feitelijke onjuistheid.
418	Provincie Zuid-Holland	6.2	... toetsen van de concentratie van schadelijke stoffen op leefniveau (immissie) aan de grenswaarde, en het op basis daarvan waar nodig beperken van de emissies. Dit krijgt, vergeleken met de inzet op BBT minder aandacht bij vergunningverlening en handhaving.	Opgemerkt kan worden dat bij de vergunningverlening van aangevraagde ZZS-emissies de immissie een belangrijke rol speelt.	Nee	De inzage-reactie spreekt niet tegen wat er in de tekst staat.
419	ODNZKG	6.2	luchtemissies... op depositie	Het stelsel kent geen wettelijke normen voor depositie waaraan vergunningverlening moet toetsen ook is er geen beleid.	Nee	De inzage-reactie betreft geen feitelijke onjuistheid.
420	ODNZKG	6.2	Het...handhaving.	De toets aan het MTR is een toets aan een grenswaarde. Overschrijding van die grenswaarde leidt, indien er geen maatregelen mogelijk zijn, tot weigering van een vergunning. Punt is dat voor lang niet alle stoffen een MTR-waarde is vastgesteld. Daarom hebben wij aan het RIVM/Ministerie verzocht voor meer stoffen MTR waarden vast te stellen en waarden voor cumulatie van meerdere stoffen wat nu opgepakt gaat worden in het impulsprogramma chemische stoffen. De MTR waarde die benodigd waren voor Tata Steel zijn in de loop van dit jaar aangeleverd. Ook wordt al 10 tallen jaren metingen verricht in het luchtmeetnet IJmond en deze gegeven worden gebruikt om de trend te bepalen, voor VTH en ter bescherming van de gezondheid.	Nee	De inzage-reactie betreft geen feitelijke onjuistheid.
421	Provincie Zuid-Holland	6.3	"zo heeft .. stimulans vormde"	Het aanleveren en actueel houden van het Reach dossier wordt hier benoemd als externe stimulans. Het actueel houden door de registratiehouder van het Reach dossier is echter een wettelijke verplichting en daarmee méér dan een stimulans.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzage-reactie.
422	IenW	6.3	toevoegen: verantwoordelijkheid bedrijven.	Voor stoffen die op de markt worden gebracht, geldt o.a. de REACH verordening. Deze EU-verordening legt de verantwoordelijkheid voor informatie over stoffen bij bedrijven, en ook het actueel houden van die informatie. Met die verplichting is er wel een link met bedrijfsproces want zonder informatie, geen markt. Dat hier toevoegen.	Ja	Verantwoordelijkheid bedrijf ingevoegd. REACH is al eerder genoemd.
423	IenW	6.3	Vervangen "stimuleren" door passender woord	REACH "stimuleert" niet kennisontwikkeling, maar verplicht het (er gelden dataveren). Ook bij emissies waarover zorg bestaat kan een bevoegd gezag onderzoek eisen. Dus "stimuleren" klinkt vrijblijvender dan de situatie in de praktijk. Liever "afdwingen" of "aanzetten tot".	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzage-reactie.
424	ODRN	6.3		Niet zozeer een tekstuele opmerking als een inhoudelijke: het gaat om zeer complexe materie en duizenden stoffen met soms zeer specifieke gevaarseigenschappen, waardoor het zinvoller is de monitoring op landelijk niveau te organiseren. Dit is niet iets dat gevergd kan worden van een individuele gemeente of omgevingsdienst.	Nee	De inzage-reactie betreft geen feitelijke onjuistheid.
425	ODRN	6.4		Ook hier een inhoudelijke opmerking. De gezondheidskundige risico's worden betrokken en afgewogen bij de normstelling. Omgevingsdiensten voeren landelijke en Europese regelgeving uit en moeten erop kunnen vertrouwen dat de afweging goed heeft plaatsgevonden. Als de rolopvatting zou worden verruimd naar het toetsen of gezondheidskundige aspecten inderdaad voldoende zijn afgewogen, vergt dit expertise die bij de meeste diensten op dit moment niet aanwezig is.	Nee	De inzage-reactie betreft geen feitelijke onjuistheid.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
426	ODRN	6	Na de laatste zin een zin toevoegen: "Ook regelgeving, normstelling en jurisprudentie kunnen belemmerende factoren zijn. Scherper vergunnen dan de norm wordt niet altijd toegestaan, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 30-03-2021, zaaknummer 20-5683 (ECLI:NL:RBDHA:2021:3040).	Aanvulling spreekt voor zich.	Nee	Voor PAK's is beschreven dat de regelgeving tegenstrijdig was, dit punt gaat echter breder. In het algemeen geldt dat mogelijkheden beter benut kunnen worden. De voorzieningenrecht stelt in de aangehaalde uitspraak dat de wetgever op zich het aanscherpen van emissieniveaus in de vergunning niet heeft uitgesloten maar dat dit wel aan voorwaarden is verbonden. De Onderzoeksraad stelt niet dat alleen de individuele omgevingsdiensten hier verantwoordelijk zijn voor een juridisch passende invulling van deze voorwaarde. Ook het bevoegd gezag en de wetgever hebben hier een rol.
427	Provincie Zuid-Holland	6.4	Vanwege de beperktere capaciteit die nodig is voor de meer algemeen opgestelde vergunningen, hebben vergunningverleners ook steeds minder capaciteit voor maatwerktrajecten.	Deze conclusie kan naar ons idee niet zo getrokken worden uit dit onderzoek van het dossier Chemours. En achten wij ook niet generiek van toepassing op de vergunningverlening aan de overige inrichtingen in Provincie Zuid-Holland waarvoor GS het Wabo bevoegd gezag zijn. Het dossier Chemours is vanaf eind 2015 opgeschaald naar een aandachtossier met een projectstructuur en aparte financiering. De algemene conclusies die worden getrokken over procesgericht, geen tijd en geld, geen aandacht voor gezondheid worden dan ook niet herkend. In het dossier is in ruime mate maatwerk toegepast. In de structuur is ook een extern advocatenbureau aangesteld om juridische ruggenspraak en expertise in te zetten. Het doel, namelijk zo min mogelijk blootstelling van mens en milieu aan de emissies bij Dupont en Chemours, staat hierbij voorop. Voor wat betreft fijnstof heeft Provincie Zuid-Holland het schone lucht akkoord ondertekend. Hierin zijn strengere grenzen voor fijnstof en NOx opgenomen dan de formele grenswaarden.	Deels	Op de volgende pagina was al genoemd dat PZH en DCMR wel die aandacht hebben. Deze passage is verduidelijkt.
428	Provincie Zuid-Holland	6.4	'Zowel ... omwonenden.	Wij herkennen ons niet in de conclusie dat er te weinig kennis en capaciteit is voor vergunningverlening door gebrek aan de beschikbaar gestelde financiële middelen. Concreet voor het dossier Chemours verwijzen we naar 6.4 hierboven. Het systeem bij vergunningverlening van emissies is dat wordt getoetst aan BBT-documenten, normen en grenswaarden. Die normen worden geacht een adequate bescherming van het milieu en omwonenden te bieden. Soms kun je, mits goed gemotiveerd, strenger dan BBT vergunnen, maar veelal ontbreekt daar een juridisch houdbare grond voor. Dit neemt niet weg dat we als Provincie Zuid-Holland wel de randen opzoeken van wat wij juridisch haalbaar achten (diverse voorschriften in de ambtshalve aanpassingen van de vergunning van Chemours en bijvoorbeeld ons pZZS beleid). Echter staat nog niet vast hoe de Rechtbank Den Haag in 2023 in de zaak van het door Chemours ingestelde beroep zal oordelen over de rechtmatigheid van een aantal besluiten van PZH waarmee de vergunning van Chemours is aangescherpt. De uitspraak wordt niet eerder dan maart 2023 verwacht. Het is voor wat betreft Provincie Zuid-Holland eerder een gebrek aan juridische houdbare mogelijkheden dan een gebrek aan kennis, capaciteit of financiële middelen dat in de weg staat aan het opleggen van strengere emissienormen. Zie ook de opmerking bij regels 2-31 van blz 120.	Nee	Dit is een uitspraak over de omgevingsdiensten in het algemeen. De Onderzoeksraad ziet dat er verschillen zijn tussen de OD's en het kan zijn dat sommige omgevingsdiensten zich in mindere mate herkennen in deze bevinding.
429	Provincie Noord-Holland	6.4	"De opdrachten aan de omgevingsdiensten gaan daardoor vooral over direct meetbare prestaties."	constatering is onvolledig. Opdrachtverlening van omgevingsdiensten omvat meer dan direct meetbare prestaties. In de casus TATA Steel zijn het programma TATA Steel en het VTH uitvoeringsprogramma Tata Steel bijvoorbeeld ook onderdeel van de opdracht aan de ODNZKG	Nee	De genoemde documenten onderschrijven de tekst in het rapport.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
430	ODNZKG	6.4	Meerdere....niet actueel zijn; het.... omwonenden; omde mogelijkheden; Terwijl.... stellen	De hier geponeerde stellingen komen niet geheel overeen met de praktijk. Strengere normen dan BBT zijn inderdaad mogelijk, indien de BBT-conclusies niet meer actueel zijn. Na de vaststelling van de BBT-conclusies in 2012 waren deze in elk geval actueel en ook in de periode erna tot heden zijn de meeste BBT-conclusies nog steeds actueel en worden binnen Europa gehanteerd. In het geval van actuele BBT conclusies is er geen reden tot aanscherping van de BBT-norm. Op onderdelen waar wel sprake is van gedateerde BBT-conclusies heeft of zal de OD NZKG ook strengere normen gesteld/ stellen. Voorbeelden hiervan zijn de ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek en tertiaire afzuiging bij de oxystaalafabriek. Dat KokxdeVoogd en Infomil aangeven dat er in theorie strengere BBT kunnen worden vastgesteld is juist, maar blijkt in de praktijk vaak zeer beperkt mogelijk. Het afwijken van BBT-conclusies wordt door de rechter strikt getoetst. Uit jurisprudentie van de ABRvS blijkt dat als de emissiegrenswaarde valt binnen de prestatierange, dit voldoende aanleiding is om te concluderen dat aan de beste beschikbare technieken wordt voldaan. ABRvS 18 juni 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2190 (ro. 3.4); Rechtbank Noord Nederland 20 februari 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3362 (ro 13.1); ABRvS 23 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY9234 (ro. 9); ABRvS 4 april 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW0778 (r.o. 2.8.3); ABRvS, 21 maart 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV9479 (ro. 2.3.3-2.3.5); ABRvS, 30 november 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BU6363 (2.17.3)	Nee	In inzagereactie 164 schrijft de OD NZKG: "De resultaten van de recente gezondheidsonderzoeken (depositie) door het RIVM zijn wel degelijk reden om milieunormen op te leggen die scherper zijn dan de huidige BBT, zie de motivering van de betreffende besluiten tot reductie van ZZS en stof. " De BBT conclusies IJzer en Staal zijn actueel in de zin van dat er geen recentere versie is. Echter zijn deze BBT niet actueel in de zin van recent geupdated naar de laatste stand van zaken. Uit de genoemde rechtszaken volgt dat de gegeven onderbouwingen geen aanleiding geven tot strenger vergunnen dan wat het bevoegd gezag heeft voorgesteld en niet dat strenger vergunnen niet kan.
431	ODNZKG	6.4	vergunningen....milieunormen; Bij.... moeten; Ook.... minder	Dit geeft een onvolledige weergave over de werkwijze van vergunningverlening. Een vergunning wordt afgegeven ten behoeve van een bepaalde activiteit. De milieunormering van die activiteit is opgenomen in de algemeen verbindende voorschriften van het Activiteitenbesluit milieubeheer (verder Abm). In het kader van het Abm is maatwerk mogelijk. Aanvullend zijn milieueisen in de vergunning opgenomen (emissiegrenswaarden volgend vanuit de BBT-conclusies), waarvoor sowieso een individuele specifieke afweging noodzakelijk is. De vergunning is juist bedoeld voor maatwerk, mede in de zin van de beoordeling tijdens het vooroverleg van de benodigde techniek(en), en de haalbaarheid van emissie- en immissiegrenswaarden.	Ja	Tekstdeel is herschreven.
432	IenW	6.4	Vergunningen worden grotendeels op basis van algemene regels voor milieubeleid verleend.	Zie opmerking over p.20 regel 23. Suggestie "naast eisen in vergunningen gelden ook vaak eisen in algemene regels"	Ja	Tekstdeel is herschreven.
433	Gemeente Nijmegen	6.4	In aansluiting op de gemeentelijke- en provinciale inventarisatie naar de relevante bedrijven met luchtmissies van november 2021 en februari 2022 zijn voor de noodzakelijke bedrijven actualisaties van hun vergunning gestart of waren al opgestart.	voor bedrijven waar dit nodig is, is de actualisatie van de vergunningen vanaf dat moment opgestart of was al gestart.	Nee	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
434	Provincie Noord-Holland	6.4	"Uit deze casus blijkt dat de VTH-taken verworden zijn tot het opstellen van procesmatige indicatoren door de provincie Noord-Holland, en de check of deze in voldoende mate zo door de omgevingsdienst zijn uitgevoerd."	conclusie kan niet zo getrokken worden in de casus TATA Steel. Het programma TATA Steel en het VTH uitvoeringsprogramma Tata Steel zijn bijvoorbeeld ook onderdeel van de opdracht aan de ODNZKG.	Nee	De genoemde documenten onderschrijven de tekst in het rapport.
435	Provincie Noord-Holland	6.4	"De vergunningverlening voor Tata Steel heeft de Onderzoeksraad niet in detail onderzocht, maar er zijn aanwijzingen dat de kwaliteit voor verbetering vatbaar is."	onduidelijk waar deze "aanwijzingen" op gebaseerd zijn. De twee genoemde rechtszaken zijn in aantal en scope een beperkte onderbouwing.	Nee	De aanwijzingen zijn uitgelegd in de zin die volgt op de aangehaalde zin in de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
436	ODNZKG	6.4		Het is in sommige gevallen onduidelijk welke tijdslijn wordt gehanteerd. De tijdslijnen lopen nu door elkaar heen. Hierdoor is het niet mogelijk om te bepalen of de waarnemende feiten juist zijn. Het is noodzakelijk om hierop te verduidelijken op onderstaande punten. Hierdoor kunnen de conclusies/aanbevelingen niet in alle gevallen worden geverifieerd. Doordat onbekend is welke tijdsperiode wordt gehanteerd zoals bij: Paragraaf 6.4 derde alinea regel 28 per periode? Op welk verschil in welke periodes wordt bedoeld?	Nee	De tijdslijnen zijn gebruikt om een beeld te schetsen van de situatie en zijn niet weer te geven in exacte data.
437	ODNZKG	6.4	De ... bevorderen.	Zoals hiervoor al aangegeven is er de afgelopen jaren geen sprake van meerdere verloren rechtszaken ten aanzien van het dossier Tata Steel. Daarnaast zag de enige taak die (tijdelijk) is terug genomen door de provincie niet op een milieutaak maar op een deel van het financiële proces ten aanzien van het invorderen van dwangsommen en is deze taak overigens op 9 juli 2021 weer bij de OD belegd.	Deels	De tekst is genuanceerd betreffende verloren rechtszaken. Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer geeft aan dat de provincie de rol van de OD NZKG deels heeft overgenomen door taken van de OD NZKG over te nemen en over te doen.
438	ODNZKG	6.4	De....is.	Te vergaande uitspraak op basis van beperkt onderzoek. Wat wordt hier precies bedoeld en waar zouden vergunningen kunnen worden verbeterd? Specificering ontbreekt.	Nee	De aanwijzingen zijn uitgelegd in de zin die volgt op de aangehaalde zin in in de inzagereactie.
439	Gemeente Dordrecht	6.4	na Sliedrecht opnemen "samen met Dordrecht, Papendrecht en later ook Molenlanden	vier gemeenten huren MOB in, in eerste instantie was het Sliedrecht, Dordrecht en Papendrecht zijn later aangesloten en Molenlanden in 2021.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
440	Gemeente Nijmegen	6.4	maar stelde zichzelf wel de vraag hoe deze invloed maximaal ingezet kan worden om haar inwoners te beschermen tegen industriële emissie. In aansluiting op de inventarisatie van de bedrijven met relevante luchtemissies zijn vanaf november 2021 vervolgstappen gezet in emissiemetingen en actualiseren van vergunningen voor deze bedrijven op Nijmegen West en Weurt	dit is een wezenlijke aanvulling binnen dit onderzoek waarbij dit benoemd is een tweetal raadsinformatiebrieven in 2022 en de gesprekken met de wijkvertegenwoordiging (een keer per 6 weken); daarnaast in in het coalitieakkoord 2022 -2025 van Nijmegen extra aandacht en middelen voor luchtkwaliteit opgenomen.	Deels	Deze informatie is toegevoegd aan de tekst.
441	ODNZKG	6.4	Meerdere....niet actueel zijn; het.... omwonenden; omde mogelijkheden; Terwijl.... stellen	De hier geponeerde stellingen komen niet geheel overeen met de praktijk. Strengere normen dan BBT zijn inderdaad mogelijk, indien de BBT-conclusies niet meer actueel zijn. Na de vaststelling van de BBT-conclusies in 2012 waren deze in elk geval actueel en ook in de periode erna tot heden zijn de meeste BBT-conclusies nog steeds actueel en worden binnen Europa gehanteerd. In het geval van actuele BBT conclusies is er geen reden tot aanscherping van de BBT-norm. Op onderdelen waar wel sprake is van gedateerde BBT-conclusies heeft of zal de OD NZKG ook strengere normen gesteld/ stellen. Voorbeelden hiervan zijn de ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek en tertiaire afzuiging bij de oxystaalafabriek. Dat KokxdeVoogd en Infomil aangeven dat er in theorie strengere BBT kunnen worden vastgesteld is juist, maar blijkt in de praktijk vaak zeer beperkt mogelijk. Het afwijken van BBT-conclusies wordt door de rechter strikt getoetst. Uit jurisprudentie van de ABRvS blijkt dat als de emissiegrenswaarde valt binnen de prestatierange, dit voldoende aanleiding is om te concluderen dat aan de beste beschikbare technieken wordt voldaan. ABRvS 18 juni 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2190 (ro. 3.4); Rechtbank Noord Nederland 20 februari 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3362 (ro 13.1); ABRvS 23 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY9234 (ro. 9); ABRvS 4 april 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW0778 (r.o. 2.8.3); ABRvS, 21 maart 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV9479 (ro. 2.3.3-2.3.5); ABRvS, 30 november 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BU6363 (2.17.3)	Nee	Inzagereactie 164 schrijft de OD NZKG: "De resultaten van de recente gezondheidsonderzoeken (depositie) door het RIVM zijn wel degelijk reden om milieunormen op te leggen die scherper zijn dan de huidige BBT, zie de motivering van de betreffende besluiten tot reductie van ZZS en stof. " De BBT conclusies IJzer en Staal zijn actueel in de zin van dat er geen recentere versie is. Echter zijn deze BBT niet actueel in de zin van recent geupdated naar de laatste stand van zaken. Uit de genoemde rechtszaken volgt dat de gegeven onderbouwingen geen aanleiding geven tot strenger vergunnen dan wat het bevoegd gezag heeft voorgesteld en niet dat strenger vergunnen niet kan.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
442	ODNZKG	6.4	vergunningen....milieunormen; Bij.... moeten; Ook.... minder	Dit geeft een onvolledige weergave over de werkwijze van vergunningverlening. Een vergunning wordt afgegeven ten behoeve van een bepaalde activiteit. De milieunormering van die activiteit is opgenomen in de algemeen verbindende voorschriften van het Activiteitenbesluit milieubeheer (verder Abm). In het kader van het Abm is maatwerk mogelijk. Aanvullend zijn milieueisen in de vergunning opgenomen (emissiegrenswaarden volgend vanuit de BBT-conclusies), waarvoor sowieso een individuele specifieke afweging noodzakelijk is. De vergunning is juist bedoeld voor maatwerk, mede in de zin van de beoordeling tijdens het vooroverleg van de benodigde techniek(en), en de haalbaarheid van emissie- en immissiegrenswaarden.	Deels	In het aangegeven gele blok is alleen de derde verwijzing aanwezig. Deze tekst is herschreven.
443	ODRN	6	Na "schadelijke emissies."de volgende zin toevoegen: "De huidige wetgeving voorziet hier overigens evenmin in. Hierdoor bestaat het risico van vernietiging van besluiten door de rechter als bij de toetsing van vergunningaanvragen verder wordt gegaan dan redelijkerwijs is toegestaan."	Zie de volgende uitspraken: ECLI:NL:RVS:2022:556 en ECLI:NL:RBGEL:2022:3888.	Nee	De Onderzoeksraad leest in de beide uitspraken dat strenger vergunnen is toegestaan (1) in het belang van de bescherming van het milieu, en (2) voorzover die strengere voorschriften ook nodig of nuttig zijn om dat doel te bereiken. Wellicht lastig maar juridisch is het echt mogelijk. Het risico op vernietiging van een besluit ligt volgens deze uitspraken in het niet voldoende invullen van (1) en/of (2) , maar niet in de onmogelijkheid om strengere eisen te stellen. Het vraagt dus wel wat van de vergunningverlener.
444	ODRN	6.5	Na de zin "Daarnaast is het aan..... actualisatie toe is." de volgende zin toevoegen "Het door de bevoegde gezagen vastgestelde uitvoeringsbeleid is hiervoor leidend en kan voor bepaalde categorieën van bedrijfsactiviteiten actualisatiefrequenties bevatten."	Omgevingsdiensten voeren hun werkzaamheden uit in opdracht van de bevoegde bestuursorganen.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
445	Provincie Zuid-Holland	6.5	Het huidige systeem van vergunnen mogelijk schadelijke emissies.	De Provincie Zuid-Holland heeft in de Provincie Zuid-Hollandse Nota VTH actualisatiebeleid van vergunningen opgenomen. Hierop wordt ook gestuurd. Zie ook de navolgende opmerking bij regels 13-14 van blz 123.	Ja	Tekstdeel is herschreven.
446	Provincie Zuid-Holland	6.5	Daarnaast is het aan de omgevingsdienst om te bepalen wanneer een vergunning aan actualisatie toe is.	Zie ook de opmerking bij regels 4-5 van blz 123. Het bepalen van het moment wanneer een vergunning aan actualisatie toe is, wordt overwegend niet bepaald door de omgevingsdienst. De Provincie Zuid-Holland heeft in de Provincie Zuid-Hollandse Nota VTH actualisatiebeleid van vergunningen opgenomen met criteria. Hierop wordt actief gestuurd en er is voor de uitvoering ook extra budget toegekend aan de omgevingsdiensten. Verder gelden er vanuit de EU (BREF's) en NL-wetgeving (zoals LAP) termijnen waarbinnen veranderingen in regelgeving moeten zijn doorgevoerd in vergunningen. Dit is ook onderdeel van het actualisatiebeleid.	Ja	Tekstdeel is herschreven.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
447	ODNZKG	6.5	In Beschermen; BBT leefmilieu	De hiervoor gestelde weergave is een eenzijdige focus op gezondheid. De milieunormering gaat uit van een zekere balans tussen aanvaardbare gezondheidsrisico's (of andere vormen van milieubelasting) en daarbij ruimte voor industriële activiteiten. In de wet- en regelgeving (bepalen van BBT) is een balans verwerkt tussen bescherming van de gezondheid en ruimte voor activiteiten. In die zin is ook sprake van ambitie om tot een gezond leefmilieu te komen. Zie ook de luchtkwaliteitsnormering (MTR en Wm bijlage 2), die expliciet op de bescherming van de gezondheid van de mens is gericht. De mate van acceptatie van gezondheidsrisico's wordt door de OD NZKG verondersteld in de milieunormering te zijn verwerkt. Het is niet realistisch en ook niet de rol van de OD NZKG deze vraag te moeten beantwoorden. De OD NZKG is een uitvoeringsorganisatie van VTH-taken. Zowel onder de Wabo als onder de toekomstige Omgevingswet is het uitgangspunt, dat de gezondheid voldoende wordt beschermd als aan de milieunormering wordt voldaan. Wel wordt door OVV aangegeven in het rapport, dat het uitgangspunt op basis waarvan het minimaal vereiste beschermingsniveau wordt vastgesteld, is dat als gevolg van de industriële activiteiten geen of hooguit maatschappelijk geaccepteerde gezondheids- en milieuschade ontstaat. Dit uitgangspunt lijkt in overeenstemming met de Europese richtlijnen, die uitgaan van voorkomen of zoveel als mogelijk beperken van milieuverontreiniging (Richtlijn Industriële Emissies).	Nee	De OD NZKG onderschrijft de bevindingen in het Onderzoeksraad rapport. De Onderzoeksraad focust op gezondheid.
448	ODNZKG	6.5	De....gemaakt:	Het toetsingskader voor vergunningen van milieuactiviteiten is wettelijk vastgesteld in artikel 2.14 van de Wabo. Omdat niet voor alle stoffen MTR-waarden zijn vastgesteld, wordt alleen voor stoffen waar wel een MTR-waarde is vastgesteld een koppeling gelegd tussen de emissiegrenswaarde en de immissiegrenswaarde. Beide grenswaarden worden getoetst.	Nee	De OD NZKG onderschrijft de bevindingen in het Onderzoeksraad rapport.
449	ODNZKG	6.5	omgevingsdienst.... aan	De OD NZKG is verantwoordelijk voor de implementatie van de BBT conclusies in de vergunning en werkt hier nog aan. Deze tekst suggereert dat Tata Steel en OD NZKG samen de vergunning opstellen. Het bedrijf is verantwoordelijk om de door de OD NZKG gevraagde gegevens aan te leveren.	Nee	De OD NZKG heeft de BBT conclusies niet binnen vier jaar geïmplementeerd in de vergunning en Tata Steel heeft de BBT conclusies niet binnen vier jaar geïmplementeerd in het bedrijf.
450	IenW	6.5	Vervangen "minimalisatieverplichting" door "informatieverplichting"	Gezien de context lijkt dit niet te gaan over de minimalisatieplicht, die geldt sowieso en dat verandert niet, maar om een uitvoeringsonderdeel zijnde de informatieverplichting.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzagereactie.
451	ODRN	6	Na "praktijk" invoegen "vaak". De zin "De prikkels (...) uit de overheid." laten vervallen en vervangen door "Maar dat betekent niet dat er verder nooit vergunningen worden aangepast op basis van een actualisatie. Dit kan immers ook voortvloeien uit het door het bevoegd gezag vastgestelde uitvoeringsbeleid, waarin bijvoorbeeld voor bepaalde categorieën inrichtingen een frequentie voor een actualisatietoets kan zijn opgenomen. Ook de stand der techniek kan voor het bevoegd gezag aanleiding zijn een vergunning te actualiseren."	Dit is zeker een factor van betekenis. Maar dat betekent niet dat er verder nooit vergunningen worden aangepast op basis van een actualisatie.	Deels	Tekstdeel is herschreven.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
452	ODRN	6	We zijn met u van mening dat op dit punt verbetering mogelijk is. Maar tegelijkertijd doet deze zin niet helemaal recht aan deze specifieke casus. De aanpak van het bevoegd gezag en de ODRN heeft in dit geval uiteindelijk geleid tot aanpassing van onjuist gebleken regelgeving. Wij geven u daarom in overweging dit oordeel aan te vullen of te nuanceren.		Ja	Tekstdeel is herschreven.
453	Gemeente Nijmegen	6.5	Uit de casus APN komt naar voren dat wijzigingen in de wetgeving wel degelijk voor de component Benzeen een nieuwe beoordeling in de vorm van emissiemetingen naar deze component heeft plaatsgevonden. Het meten naar de PAK emissie bij de APN heeft zelfs geleid tot aanpassing van de wetgeving voor PAK.	Dit anticiperen op wetgeving bij vergunningen, toezicht en handhaving kan inderdaad scherper met elkaar. Dat concludeert ook Berenschot in haar rapport. Bij de asfaltcentrale voor Benzeen gaat dat echter niet op omdat vanaf 2016 (na wetwijziging) bij deze centrale gemeten is op Benzeen. Bij de PAK emissie is dat daarnaast in principe ook niet correct omdat voor deze emissie een erkende maatregel gold in het Activiteitenbesluit. Na onze meting op deze PAK uitstoot is daarna zelfs de wet (lees Activiteitenbesluit) aangepast.	Nee	Het punt dat de Onderzoeksraad in deze alinea maakt is dat het bestaan van de Erkende maatregel verhinderde dat de eisen uit Abm werden gevolgd. En dat noch het bedrijf, noch een van de betrokken overheden (IenW - wetgever, Nijmegen -BG en ODRN - uitvoerder) daar erg in had. In 2016 hadden bedrijf en overheden al kunnen signaleren dat er een wezenlijke verandering was (4e tranche Abm) en is men niet alert geweest op wat dat betekende.
454	Provincie Zuid-Holland	6.5	Door bemoeien.	Binnen de bandbreedte die wet- en regelgeving biedt, stuurt de Provincie Zuid-Holland op het zo scherp mogelijk vergunnen van emissies en regelmatige actualisatie van vergunningen, zoals opgenomen in de nota VTH. Het stellen van en reflecteren op maatschappelijke doelen als gezondheid onderschrijven wij. Wij ervaren echter een gebrek aan juridische houdbaarheid van besluiten die verder gaan dat BBT. Niettemin hebben we in het dossier Chemours samen met gemeenten en Rijk stappen gezet gericht op de gezondheid van omwonenden. Denk hierbij aan het uitgevoerde bloedonderzoek, nazorg door de GGD, onderzoek moestuinen, vooruitlopen in de vergunningverlening op mogelijk aankomende strengere eisen (HFPO-DA onduidelijkheid en pas later ZZS) etc.	Deels	Geen feitelijke onjuistheid. Verduidelijkt dat er verschil bestaat tussen de aanpak van bevoegd gezag en omgevingsdienst in de verschillende regio's.
455	Provincie Zuid-Holland	6.5	Uit de onderzochte casussen komt naar voren dat de prikkels om tot verandering van de milieuvergunning te komen in de praktijk van omwonenden of de media moeten komen.	Onderkend wordt dat aandacht van omwonenden en/of mediaprocessen kunnen versnellen. Maar ook zonder externe prikkels worden in Provincie Zuid-Holland jaarlijks vergunningen geactualiseerd en aangescherpt. Ook de aan Chemours vergunde uitstoot van PFOA is tussen de jaren '70 en het jaar van uitfasen 2012 stelselmatig naar beneden bijgesteld. Via ons actualisatiebeleid wordt elke vergunning met regelmaat tegen het licht gehouden om te bezien of er aanleiding is deze te herzien. De inspanningen die in het specifieke dossier Chemours zijn gezet, zijn in eerste instantie getriggerd door het artikel van Follow the Money. De gezamenlijke overheden hebben zich vanaf dat moment georganiseerd (vormgeving onderzoek RIVM bij het in kaart brengen van de emissie). Dit is tot op de dag van vandaag nog steeds de situatie. Er is veel geïnitieerd vanuit de provincie en mede-overheden om de gevolgen voor mens en milieu door Chemours in kaart te brengen, te toetsen en emissies bij te stellen waar dit mogelijk was. Uiteraard spelen media, politiek en omwonenden hier een rol bij, maar dat was zeker niet de enige trigger. In de wijze waarop het dossier rond Chemours is aangepakt en nog steeds wordt aangepakt en de doorwerking die dit heeft op hoe we in Nederland omgaan met ZZS, pZZS en PFAS heeft de provincie een belangrijke leidende rol gespeeld, in samenwerking met mede-overheden. Dit blijft naar ons gevoel onderbelicht in de conclusies.	Deels	De nadruk in deze conclusies over de drie casussen ligt bij de aanleiding voor aanscherping. De Onderzoeksraad heeft de vergunningverlening uit de jaren '70 en voor bedrijven in het algemeen niet onderzocht. Voor de acties van het bevoegd gezag en de omgevingsdienst betreffende de uitstoot van Chemours is er veel gedaan, maar alles na de publicatie van Follow the Money. Zie ook de aanpassing bij reactie 454.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
456	Provincie Noord-Holland	6.5	"Intussen blijven omwonenden blootgesteld worden aan mogelijk schadelijke emissies, terwijl in het huidige systeem van milieuvergunning wel degelijk mogelijkheden zijn voor het bevoegd gezag om de vergunning te actualiseren en strengere emissienormen vast te stellen."	feitelijke aanvulling: er wordt verondersteld dat omwonenden mogelijk te lang zijn blootgesteld aan schadelijke emissies door te laat doorvoeren van BBT. Daarom wordt er altijd eerst een BBT-check uitgevoerd. Daar waar winst te behalen is, wordt de BBT het eerst doorgevoerd. Andere (meer technische) BBT krijgen een lagere prioriteit.	Nee	De OD NZKG geeft niet aan dat alle BBT-conclusies die invloed kunnen hebben op de blootstelling van omwonenden aan mogelijk schadelijke emissies binnen vier jaar na publicatie zijn ingewerkt.
457	ODNZKG	6.5	Meerdere....niet actueel zijn; het.... omwonenden; omde mogelijkheden; Terwijl.... stellen	De hier geponeerde stellingen komen niet geheel overeen met de praktijk. Strengere normen dan BBT zijn inderdaad mogelijk, indien de BBT-conclusies niet meer actueel zijn. Na de vaststelling van de BBT-conclusies in 2012 waren deze in elk geval actueel en ook in de periode erna tot heden zijn de meeste BBT-conclusies nog steeds actueel en worden binnen Europa gehanteerd. In het geval van actuele BBT conclusies is er geen reden tot aanscherping van de BBT-norm. Op onderdelen waar wel sprake is van gedateerde BBT-conclusies heeft of zal de OD NZKG ook strengere normen gesteld/ stellen. Voorbeelden hiervan zijn de ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek en tertiaire afzuiging bij de oxystaalafabriek. Dat KokxdeVoogd en Infomil aangeven dat er in theorie strengere BBT kunnen worden vastgesteld is juist, maar blijkt in de praktijk vaak zeer beperkt mogelijk. Het afwijken van BBT-conclusies wordt door de rechter strikt getoetst. Uit jurisprudentie van de ABRvS blijkt dat als de emissiegrenswaarde valt binnen de prestatierange, dit voldoende aanleiding is om te concluderen dat aan de beste beschikbare technieken wordt voldaan. ABRvS 18 juni 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2190 (ro. 3.4); Rechtbank Noord Nederland 20 februari 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3362 (ro 13.1); ABRvS 23 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY9234 (ro. 9); ABRvS 4 april 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW0778 (r.o. 2.8.3); ABRvS, 21 maart 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV9479 (ro. 2.3.3-2.3.5); ABRvS, 30 november 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BU6363 (2.17.3)	Nee	In inzageactie 164 schrijft de OD NZKG: "De resultaten van de recente gezondheidsonderzoeken (depositie) door het RIVM zijn wel degelijk reden om milieunormen op te leggen die scherper zijn dan de huidige BBT, zie de motivering van de betreffende besluiten tot reductie van ZZS en stof. " De BBT conclusies IJzer en Staal zijn actueel in de zin van dat er geen recentere versie is. Echter zijn deze BBT niet actueel in de zin van recent geupdated naar de laatste stand van zaken. Uit de genoemde rechtszaken volgt dat de gegeven onderbouwingen geen aanleiding geven tot strenger vergunnen dan wat het bevoegd gezag heeft voorgesteld en niet dat strenger vergunnen niet kan.
458	IenW	6.5	Uit de onderzochte casussen komt naar voren dat de prikkels om tot verandering van demilieuvergunning te komen in de praktijk van omwonenden of de media moeten komen.	Tekstvoorstel: Uit de onderzochte casussen komt naar voren dat de prikkels om tot verandering van de milieuvergunning te komen in de praktijk van deze casussen van omwonenden of de media moeten komen. Uit de tekst kan ook gelezen worden dat de constatering een bredere strekking heeft dan alleen de onderzochte casussen. In het algemeen geldt dat vergunningen regelmatig worden herzien, omdat dit een verplichting is als er nieuwe BBT conclusies worden gepubliceerd. Per jaar worden circa 3 BBT conclusies gepubliceerd en dat betekent dat alle vergunningen die onder de BREF vallen, moeten worden herzien/beoordeeld. In het systeem van de RIE zit een voortschrijdende normering en ook sinds de RIE (en voorgaande IPPC richtlijn) nemen emissies van de industrie steeds verder af (ook al is die afname sinds 2010 minder).	Deels	Deze reactie illustreert het punt dat de Onderzoeksraad (elders) maakt, namelijk dat omgevingsdiensten vaak procesgericht werken en daarmee niet vaak bezig zijn met het doel. De voorbeelden die de inzagepartij aandraagt, zijn namelijk voorbeelden van BBT herzieningen. Dat zijn herzieningen die geen directe relatie hebben met gezondheid, maar wel gunstig kunnen zijn. De verandering die de Onderzoeksraad belangrijker vindt is die gericht op de blootstelling van omwonenden.
459	Provincie Zuid-Holland	6.1	Er staat nu: De blootstelling aan PFOA in het verleden bleek toen soms hoger te zijn geweest dan de normen destijds voorschreven.	Uit het RIVM-rapport volgt niet dat de blootstelling in het verleden hoger is geweest dan de normen van destijds. Zoals het er nu staat, lijkt het abusievelijk alsof er in het verleden ook normen zoals die toen van toepassing waren, zijn overschreden. Dat is niet het geval geweest. Tekstvoorstel: De blootstelling aan PFOA in het verleden bleek in de periode tot 2002 soms hoger te zijn geweest dan de in 2016 door het RIVM afgeleide gezondheidskundige grenswaarde voor PFOA (is overigens geen formele norm). Op blz. 117, regels 38-40 is het wel correct geformuleerd.	Ja	De tekst is gecorrigeerd in lijn met de inzageactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
460	IenW		...Een deel van de blootstelling van omwonenden aan schadelijke stoffen wordt veroorzaakt door emissies van industriële bedrijven. In het huidige systeem wordt van deze bedrijven geëist dat hun emissies niet hoger zijn dan wat economisch haalbaar is (BBT)...	Er wordt op beide pagina's gesteld dat emissies middels BBT verlagen alleen gebeurd als het (of tot) economisch haalbaar is. Dat is te kort door de bocht. BBT houdt in dat het bevoegd gezag bij de beslissing op de vergunningaanvraag in ieder geval in acht dient te nemen dat in de inrichting ten minste de voor de inrichting in aanmerking komende beste beschikbare technieken moeten worden toegepast. Bij BBT gaat het om de meest doeltreffende technieken en maatregelen die de emissies van een milieubelastende activiteit zo veel mogelijk voorkomen. De voorgeschreven technieken moeten technisch en economisch haalbaar zijn.	Nee	De uitwerking van het BBT systeem is dat die als de ondergrens wordt gezien. Vervolgens geldt als voorwaarde voor een maatregel om als BBT te gelden dat deze niet alleen technisch maar ook economisch haalbaar is.
461	Provincie Zuid-Holland			Bij ZZS moet worden aangetoond dat de immissie op leefniveau het Maximaal Toelaatbaar Risico niet overschrijdt. Waarbij gestreefd moet worden naar substitutie van een ZZS door een niet-ZZS en als dat niet mogelijk is door voortdurende minimalisatie de emissies steeds verder beperkt dienen te worden. Bij emissies van ZZS kunnen bevoegde gezagen maatregelen eisen die verder gaan dan BBT. Zie ook onze opmerkingen bij blz. 90 – regels 25-27. In het dossier Chemours staan bij de Provincie Zuid-Holland en medeoverheden ook de gezondheidsrisico's centraal. Er zijn vele onderzoeken te noemen die dit onderbouwen, zoals bloedonderzoek, voorkomen van kanker in de regio, moestuinonderzoeken, drinkwater etc.	Nee	De provincie geeft niet aan welke feitelijke onjuistheden zijn gevonden en welke tekst gecorrigeerd zou moeten worden.
462	Tata Steel	Bijlage 2	Deze partijen is gevraagd het rapport te controleren op feitelijke onjuistheden en onduidelijkheden.	Tata Steel heeft zich beperkt tot de feitelijke onjuistheden en onduidelijkheden die haar direct aangaan, ook om de rol van de Onderzoeksraad te respecteren. Zij gaat daarom niet in op de conclusies die de Onderzoeksraad heeft getrokken.	Nee	Geen feitelijke onjuistheden. Tata Steel verduidelijkt wat zij gedaan heeft.
463	IenW	D.3	Artikel 2.3b lid 1 Activiteitenbesluit milieubeheer.	De definitie van ZZS in artikel 2.3b lid 1 Activiteitenbesluit zit inderdaad gekoppeld aan de criteria uit de REACH verordening. Echter, de definitie van ZZS wordt in artikel 1.3c Activiteitenregeling uitgebreid, waaronder ook een aantal internationale verdragen en verordeningen. Correcter is dus om in de voetnoot te verwijzen naar artikel 2.3b lid 1 Ab en artikel 1.3c Ar.	Nee	De huidige voetnoot is voldoende om aan te geven dat REACH de basis vormt voor de Nederlandse definitie. De andere onderdelen van de Nederlandse definitie van ZZS komen in het blauwe kader aan bod.
464	IenW	7.3.1	invoegen, mogelijk bij voetnoot 403, dat autorisatieplicht alleen geldt voor SVHC's. Weghalen "essentiële toepassingen".	Verduidelijking. De tekst die volgt kan duidelijker: opname op annex XIV betekent dat het gebruik van een stof verboden wordt. Wel kan ontheffing (autorisatie) worden aangevraagd. Die wordt verleend op basis van een weging tussen risico en sociaaleconomische gevolgen (het begrip "essentiële toepassing komt niet voor in REACH).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
465	IenW	7.3.1	Invoegen dat een beperking ook van toepassing kan zijn op producten die de betreffende stof bevatten.	Verduidelijking om aan te geven dat de reikwijdte van een beperking veel breder is dan het gebruik van de stof, maar dus ook op (import van) producten met die stof.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
466	IenW	7.3.1	invoegen dat REACH ook niet van toepassing is op afval	Verduidelijking	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
467	IenW	7.3.1	2e alinea toevoegen dat SVHC's uitsluitend gaat om stoffen die op de markt worden gebracht.	Verduidelijken van het verschil in scope. REACH gaat over stoffen die op de markt worden gebracht, ZZS-beleid gaat over emissies. Dioxines en furanen zijn bijvoorbeeld wel ZZS maar zullen nooit SVHC worden.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hoofdstuk/ paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie/onderbouwing van uw reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
468	RIVM	D.3.1	In de Nederlandse wetgeving (het Activiteitenbesluit milieubeheer) worden Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) gedefinieerd als stoffen die voldoen aan de eisen om als SVHC te worden bestempeld. Daaronder vallen dus ook stoffen die Europees nog niet als SVHC zijn bestempeld. Het RIVM beheert een lijst met ZZS, waarop stoffen staan die volgens hen aan de criteria voldoen van een SVHC. Die lijst is niet uitputtend, er zijn namelijk stoffen die volgens een fabrikant of importeur voldoen aan de criteria van een SVHC, maar die nog niet door het RIVM zijn beoordeeld.	Dit is incorrect: het RIVM beoordeelt niet of stoffen op de ZZS-lijst komen. ZZS zijn stoffen die voldoen aan de gevaarscriteria zoals beschreven in REACH artikel 57. Het RIVM maakt als hulpmiddel een lijst waarop alle ZZS worden geplaatst die in de, daarvoor toegewezen wettelijke lijsten, staan vermeld. Zie de Risico van Stoffen website (https://rvs.rivm.nl/onderwerpen/Zeer-Zorgwekkende-Stoffen/Identificatie-Zeer-Zorgwekkende-Stoffen) De REACH SVHC stoffen is één van de wettelijke lijsten waar het RIVM naar kijkt. Deze set stoffen is daarmee een deelverzameling van de totale ZZS-lijst. Andere wettelijke bronnen zijn o.a. de stoffen in de CLP Verordening (EG) 1272/2008 geclassificeerd als C, M, of R categorie 1A of 1B of gelijkwaardige zorgstoffen in de POP Verordening (EU) 2019/1021. Aangezien een ZZS wordt gedefinieerd aan de hand van gevaarscriteria is de ZZS-lijst niet uitputtend. Ook stoffen die bedrijven via CLP-zelfclassificatie als C, M of R categorie 1A of 1B indelen, zijn ZZS. Deze stoffen staan niet op de ZZS-lijst, omdat CLP-zelfclassificatie niet formeel wordt vastgesteld.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
469	IenW	7.3.1	2e alinea, onderaan: schrappen: "er zijn namelijk stoffen die volgens een fabrikant of importeur voldoen aan de criteria van een SVHC, maar die nog niet door het RIVM zijn beoordeeld".	Deze tekst is onjuist. Het RIVM beoordeelt niet alle ZZS. Vervangen door: De lijst is onvolledig omdat de eigenschappen van de stof bepalen of het een ZZS is en we nog niet alle kennis hebben over alle stoffen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
470	IenW	7.3.1	Schrappen laatste zin "Het doel is om de uitstoot van pZZS uit voorzorg te beperken". Eventueel vervangen door: "Doel is de stoffen onder de aandacht te brengen. Waar nodig kunnen op basis van voorzorg maatregelen worden getroffen."	Deze zin is onjuist. Zie ook reactie paragraaf 2.3.3, p 25, regels 36/37. Alleen voor ZZS geldt een minimalisatieplicht, dus de verplichting uit voorzorg te voorkomen of zo ver mogelijk te reduceren.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
471	IenW	D.3	De algemeen geldende maximumconcentraties voor 13 uitstoot via lucht staan in het Activiteitenbesluit milieubeheer	De emissiegrenswaarden in artikel 2.5 Activiteitenbesluit zijn geen maximumconcentraties, maar de concentraties waaraan bedrijven in NL gemiddeld genomen kunnen voldoen. Daarom is er ook een maatwerkmogelijkheid om soepelere of strengere eisen te stellen mocht dat bij een individueel bedrijf nodig zijn. Bij een motivatie voor een afwijkende eisen worden alle relevante informatie meegenomen, dus ook bijvoorbeeld de lokale luchtkwaliteit of depositie op water/bodem.	Deels	De algemene emissiegrenswaarden uit artikel 2.5 zijn in principe van toepassing op emissies van bedrijven, uitgezonderd emissies waar BBT-conclusies voor zijn en sommige emissies waaraan in hoofdstukken 3, 4 en 5 van het Abm eisen zijn gesteld. Omdat algemene eisen in de praktijk niet altijd goed passen kan er maatwerk worden toegepast.